

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekovni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir.

TRST 14. aprila 1950

LETO PETO številka 209

Poštnina plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi-6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

LJUDSKI
TEDNIK

ODGOVOR NA LAŽI REAKCIJE

KRONIKA

SFORZOVIM IMPERIALISTIČNIM MANEVRI NALETILI NA ODLOČEN ODGOVOR VLADE FLRJ IN NAŠEGA LJUDSTVA

naleteli na odločen odgovor vlade FLRJ in našega ljudstva

Protestne stavke proti izkrcavanju ameriškega orožja so bile v Torinu, Bologni in v Neaplju, kjer je množica protestirala pred ameriškim konzulatom. Danes pa je po vseh tovarnah Piemonta, Lombardije in Ligurije dveurna protestna stavka kot opozorilo industrijcem, da bodo delavci branili domačo industrijo. Tem stavkam bodo sledile stavke v Emiliji, Venetu, Toscani in drugih pokrajinah.

V nedeljo so bile volitve v arabskem delu Palestine, s katerimi je kralj Abdulah formalno pridružil ta del Palestine Jordaniji. Volitve so potekale v precejšnji napetosti, ker so se druge države Arabske lige izrekle proti tej priključitvi.

Izkazalo se je, da upor na Makasaru, ki ga vodi kapitan Abdul Azis še ni končan. Zaradi napete položaja na Celebesu je bila v Jakarti večeraj vojaška konferenca, na kateri so razpravljali o bodočih ukrepih proti Abdul Azisu.

ZSSR je protestirala pri italijanski vladi, ker ta napram njej ni izpolnila svojih reparacijskih obveznosti.

Zopet je tajna policija CSR protistaško napadla in aretirala novega službenca jugoslovanskega poslanstva v Pragi Milenka Tomiča.

Sestanek treh bo v Londonu 15. maja.

Odprt je bil milanski velesojem. Na njem razstavlja 60 držav.

Venizelos je izjavil, da bo v kratkem razpisal nove občinske volitve. Dejal je tudi, da do konca junija ne bo dovolil nobenega povdajanja med. Smešno je tudi izjavil, da se ne bo pri svojem delu opiral na nobeno stranko. Če bi bilo to res in ne bi iskal podpore populistov, bi moral pri prvem glasovanju v parlamentu odstopiti.

Thomas Fialetter je novi minister za letalstvo v ZDA. Znan je kot zagovornik močnega ameriškega letalstva, ki naj bi imelo 70 eskadril.

Nazim Hikmet, napredni turški pisatelj, ki je v zaporu že 12 let, je pričel z gladovno stavko.

Vorošilov je v Budimpešti na dolgo in široko govoril o miru, obenem pa je pozval narode FLRJ, naj se upro svoji zakoniti vladi. Res čudna je ta »propaganda« za mir, če obenem pa dajo vojnouhujskaške izjave.

Zastopniki 31 držav so podpisali v Lake Successu konvencijo za razlaganje za mrtve. Konvencija velja za pogrešane iz zadnje vojne.

LR Kitajska in Poljska sta podpisali trgovinski sporazum.

Poljski konzul v Goeteborgu je zbežal.

Saarski parlament je odobril francosko-saarsko konvencijo, ki so jo podpisali v začetku marca v Parizu.

Zastopniki Commonwealtha so se pogovarjali v Londonu o zmanjšanju uvoza nafte z dolarškega področja in o povečanju uvoza s šterlinskega področja.

10 opatov in menihov so obsodili v CSR.

Zabodna Nemčija je sklenila, da bo odprla 45 konzulatov po vsem svetu.

V Angliji se bodo življa zopet podražila.

Nova Zelandija je zaprla svoje poslanstvo v Moskvi. To je storila pod izgovorom, da je ukinje nje diplomatskega kurza rublja povzročilo malim državam prevelike stroške pri vzdrževanju svojih zastopstev v ZSSR.

Zastopstvo vlade province Sinkiang je zapustilo Moskvo. Pred odhodom je podpisalo tri sporazume, po katerih so bile v Sinkiang ustanovljene tri sovjetsko-kitajske družbe za izkoriščanje rudnih bogastev in civilno letalstvo.

Anglija in ZDA so odklonile Izraelu dobavo težkega orožja. Američani so svojo potezo opravičili z izgovorom, da Izrael s težkim orožjem predstavlja preveliko vojaško silo. Ponudil pa so lahko orožje in letala na reakcijski pogon.

Kongres francoske KP se je končal. Na zaključnem govoru je Maurice Thorez izjavil, da se Francozi ne bodo nikdar borili proti ZSSR. Obdelal je tudi problem titoistov, priporočil tozadevno pazljivost, ker primeri titoizma v francoski KP niso redki.

Imperialistična politika italijanske vlade do Tržaškega ozemlja, do vse Julijske krajine, istre in Zadra se je v poslednjih dneh ponovno približala imperialističnim metodam, ki jih je Mussolini zaključil z roparskim pohodom italijanske imperialistične vojske proti Jugoslaviji. Dejstvo je namreč, da se poražena italijanska reakcija nikoli ni sprijaznila z novo nastalim položajem v Julijski pokrajini, kjer je bila s priključitvijo večjega dela Primorske delno popravljena krivica, ki je bila jugoslovanskim in posebno slovenskemu narodu storjena po prvi svetovni vojni, ker je kmalu spoznala, da spricho nasprotij, ki vladajo v taboru velikih sil, še naprej lahko računata z možnostjo, da svoja imperialistična stremjenja ponovno uveljavijo.

Ce je bil račun italijanske reakcije glede na nasprotja velikih sil dober, pa je italijanska imperialistična reakcija na vladi pozabila, da interesov jugoslovanskih in posebno slovenskega naroda ne obrani več gnila, stara buržoazna kraljevska Jugoslavija, pač pa da stoji na braniku teh interesov nova socialistična Jugoslavija, ki je odločena in zmožna zagotoviti svojo nedotakljivost in neodvisnost.

Prav na to dejstvo ni računali italijanski zunanji ministri stari lisjak grof Sforza, ko je pred dnevi dopolnil gonjo italijanske buržoazne in kominformistične reakcije proti administrativnim volitvam v coni B z jezuitskim in zvitorepskim govorom v Milanu o stališču italijanske vlade do »Tržaškega vprašanja« in odnosov do Jugoslavije. Če bi namreč Sforza na to dejstvo računal, kot računajo resni diplomati in državniki, potem pač ne bi mogel pričakovati, da bo kdo njegovim preizkušenim diplomatskim trikom nasedel.

Kaj je poleg kopice jezuitskih fraz povedal »conte« Sforza bistvenega? Nič več in nič manj kot to, naj Jugoslavija, če hoče vsaj zaenkrat potlačiti neutешljivi italijanski imperializem, takoj pristane na znano tristransko noto zapadnih velesil, ki predlaga vrnitev celotnega »Tržaškega ozemlja« k Italiji ter naj bo tak jugoslovanski pristanev osnova za »sporazumno« reševanje »Tržaškega vprašanja« med Jugoslavijo in Italijo. Da bi dal temu predlogu večjo učinkovitost, je pozval Sforza Sovjetsko zvezo, naj tudi ona pristane na tristranski predlog, računajoč pri tem seveda na sovražno stališče Sovjetske zveze do Jugoslavije. Po drugi strani pa je Sforza izjavil, da mu je ljube, da bi se na tej osnovi Italija in Jugoslavija sami med seboj pogajali in je dal razumeti, da bi v teku teh pogajanj italijanski imperializem bil eventualno pripravljen popraviti kakšen »aparadoksalen« obmejni primer, ki bi se tikal manjših narodnostnih kompleksov. Svojo velikodušnost, seveda vse v primeru, da se Jugoslavija odreče vsem svojim pravicam do Tržaškega ozemlja, pa bo italijanski imperializem pokazal tudi s tem, da bo olajšal razne »sporazume« o Zelenici, tarifah in celo šolah, tako da bi Jugoslavija od svojega pristanka na priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji pridobila mnogo več, kakor pa Italija, ker so vse nadaljnje možnosti, ki bi jih tak pristanev dal Jugoslaviji več vredne, kakor pa nekaj dolin....»

Vse ostalo, kar je še Sforza povedal, spada v slovar vsakega, pa zato tudi italijanskega cunjastega imperializma (tako je imenoval Lenin takale imperialistična stremjenja).

Popolnoma jasno, da Sforza s tem ni naredil nobene usluge rešitvi »Tržaškega vprašanja«, sicer pa njemu za resnično rešitev tega vprašanja niti ne gre. Prišlo je le nekoliko kapelj olja razgretemu italijanskemu fašizmu, ki so mu zopet cilj tukajšnji slovenski predel.

Kominformisti se zgražajo ker... Sforza premalo zahteva

Ce je italijanska reakcionarna javnost sprejela Sforzove izjave z odkritim zadovoljstvom, pa svojega zadovoljstva niso mogli prav tako odkrito pokazati italijanski kominformisti, če ne zaradi drugega že zaradi forme. Zato so preko svojih glasil Unita in Avanti obsodili vlado, da se je premalo odločno postavila za priključitev celotnega »Tržaškega ozemlja« v Italijo, da je vsako sporazumevanje

z Jugoslavijo o tržaškem vprašanju le v funkciji protisovjetske politike in da vsako eventualno popuščanje Jugoslaviji pomeni voditi protinacionalno politiko. Nenni pa se v Avanti jezici na Sforzo, da še ni prišel do spoznanj, kje je najboljša rešitev za priključitev Trsta k Italiji in predlaga rešitev tržaškega vprašanja na sledeči način:

»Ali naj tripartitna nota postane dejstvo (operante) ali pa izvršitev mirovne pogodbe v istem delu, ki določa imenovanje guvernerja, ki naj po odhodu jugoslovanskih čet iz cone B izvede priključitev Trsta k Italiji.

V bistvu so kominformisti torej tudi ob tej priliki dokazali, da se njih stališče do »Tržaškega vprašanja« ne razlikuje od stališča italijanske imperialistične reakcije.

Sforzovi računi so brez krčmarja

V istem času, ko je Sforza razvijal svojo tezo o »imperialistični rešitvi«, kominformisti pa svojo o boljši rešitvi tržaškega vprašanja v bodočnosti »pa je maršal Tito izjavil dopisniku »Timesa« v Beogradu, ko je govoril o odnosih z Italijo, da mora biti tržaško vprašanje rešeno tako, da bo možno sodelovanje med obema državama, da pa to ni vprašanje, ki je na prvem mestu.

V spomenici, ki jo je pred dnevi poslala jugoslovanska vlada italijanski je jasno označeno jugoslovansko stališče glede tržaškega vprašanja in ko »Borba« komentira Sforzov govor, pravi: Prijateljstvo med italijanskim in jugoslovanskimi narodi se ne more

konkretizirati na podlagi izsiljevanj in tem manj na podlagi sile.

List nadaljuje: Sforza ni upošteval dogodkov bližnje preteklosti, ko so jugoslovanski narodi prelili potoke krvi za svojo narodno osvoboditev in za združitev s svojimi rodnimi brati, ki so stoletja trpeli pod tujimi vladavinami. Sforza tudi ne upošteva dejstva, da je bila mirovna pogodba vir težkih krivic za Jugoslavijo in ne za Italijo, in to ker je kljub velikim žrtvam, ki so jih doprinesli jugoslovanski narodi, znaten del jugoslovanskega ozemlja še nadalje ostal pod tujo vlado.

Sforza ni tudi upošteval potrebe, da pride do rešitve vseh sporov med obema državama, med katerimi tudi vprašanje Tržaškega ozemlja na podlagi dogovorov, ki naj temeljijo na vzajemnih interesih obeh držav in ne na podlagi izsiljevanja in spletk, ki nimajo nič skupnega s sporazumno in prijateljsko rešitvijo tega vprašanja. Ustanovitev Tržaškega ozemlja je bila velika koncesija Italiji kljub neizpodbitnim argumentom zgodovinskega, etničnega, zemljepisnega in gospodarskega značaja, ki so zahtevali priključitev Jugoslaviji, njegovi naravni domovini, vsega ozemlja kot sestavnega dela slovenske zemlje.

Jugoslavija želi živeti v miru in prijateljstvu z vsemi narodi, ki hočejo imeti z njo enake odnose na podlagi vzajemnega spoštovanja neodvisnosti in zakonitih interesov. Toda potrebno je poudariti, da Jugoslavija nima namena ne sedaj ne v bodoče »ekupirati« kakršnega koli prijateljstva

za ceno mešetaranja svojih zakonitih interesov in tem manj za ceno koncesij, ki bi imele pomen odrekanja od njenega ozemlja in prebivalstva, ki na tem ozemlju prebiva.

Na drugem mestu piše »Borba«: Jugoslovanska cona ne more postati problem. Potrebno je, da je to jasno enkrat za vselej.

Možnost sporazuma obstoja če se upošteva pravi interesi narodov

Možnost sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, zaključuje »Borba«, obstaja vedno, če se upošteva pravi interesi narodov in če se upošteva, da Jugoslavija nima namena pristati na to, da bi se drugo ozemlje, kjer prebiva po večini naše prebivalstvo, ki ni bilo dodeljeno Italiji niti na podlagi mirovne pogodbe, pride pod tujo oblast. Sporazum je vedno izvedljiv, če se bo z italijanske strani pokazala dobra volja, ker samo s te strani prihajajo ustrahovanja, špekulacije, izkoriščevalne spletki in diplomatske infrige.

Beogradska »Politika« pa zaključuje svoj komentar k Sforzovemu govoru z besedami:

Varajo se ljudje, v imenu katerih je govoril gospod Sforza, ko mislijo, da nas bodo zastrašili s kakimi meglenimi prefrnjami, ker imamo še preddobre živce, in to smo do sedaj mnogokrat pokazali. Jalovi so njihovi upi, da se bodo v krogih visoke politike rešila medsebojna vprašanja Italije in Jugoslavije.

O mnogočem je potrebno razgovarjati se z Italijo, ker še vedno velik del našega življa ni v sestavi FLRJ, toda razgovorov o jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja ne more biti.

Nič manj odločen odgovor na neramen izsiljevalen in hinavski govor italijanskega zunanjega ministra pa je dalo ljudstvo v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja ne more biti. Nič manj odločen odgovor na neramen izsiljevalen in hinavski govor italijanskega zunanjega ministra pa je dalo ljudstvo v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja ne more biti. Nič manj odločen odgovor na neramen izsiljevalen in hinavski govor italijanskega zunanjega ministra pa je dalo ljudstvo v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja ne more biti.

Minister hrvaške vlade Dušan Dimić pa je na zborovanju v Bujah dejal: Plebiscit je bil tukaj izvršen že v letih 1942, 1943 in 1944 takrat, kadar je naše ljudstvo vodilo svojo krvavo borbo. To je bil zadnji plebiscit za Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in za ljudsko oblast. O našem položaju in o našem življenju ne bo odločala nobena velika sila, temveč samo Jugoslavija, naše ljudstvo in naša jugoslovanska armada. Naši slonovi so tisti, ki čuvajo svobodo teh krajev in jugoslovanska armada bo to svobodo branila.

VOJAŠKA ZASEDBA NEAPLJA ob izkrcanju ameriškega orožja

V torek ob 18. uri je v Neaplju pristal ameriški parnik »Exilomas« s 309 tonami ameriškega orožja na krovu. Da bi omogočila izkrcanje tega orožja, je De Gasperijsva vlada pripravila do potankosti pripravljeno načrt, po katerem je izvedla pravo vojaško zasedbo tega mesta.

Policija in vojska sta zasedli pristanišče, oddelki policije v civilu nadzorujejo ulice, izpraznili so nekaj javnih prostorov, v katerih imajo povečevanja te »akcije« svoj glavni stan. Ta načrt so deset dni pripravljali ministrski svet, ministristvo vojske in trgovinske mornarice ter vojske in civilne oblasti v Neaplju. Sam načrt, razporeditev obojestranskih sil ter vestne priprave silijo velikemu vojaškemu načrtu proti močnemu sovražniku, katerega se vsi boje — in ta sovražnik je italijansko delovno ljudstvo.

Pri izkrcavanju so bili navzoči tudi ameriški oficirji. Orožje so izkrcali v sedmih urah in ga poslali na 35 vagonih v notranjost države. Ladjo so iztovarjali na pomoči Duchessa d'Aosta prav tam, kjer je pred sedmimi leti eksplodirala nemška ladja, polna orožja in uničila cel del mesta. Pri zerjavih niso delali pristaniški delavci, temveč policaji. Pri celih akcijah so bili zaposleni cel bataljon karabinerjev »Lazio«, 241. oddelek artilerije, konjenica, oddelki »Celera«, policaji v civilu itd.

V znak protesta so delavci v pokrajini Neapelj organizirali v sredo 8-urno stavko. Vršila so se tudi protestna zborovanja. Na njih je italijansko ljudstvo obsodilo ta novi teror klerofašistične vlade, ki ni izbirala sredstev, da potlači odpor italijanskega ljudstva proti njeni vojnouhujski politiki.

BELGIJSKA "kraljeva kriza," ŠE TRAJA

Prejšnjo sredo je dobil navdušeni Leopoldov prištaj Van Zeeland mandat regenta za sestavo nove belgijske vlade. Ob izročitvi mandata mu je regent naročil, naj vprašanje nove vlade čim prej reši, saj belgijska vladna kriza traja že cel mesec. Van Zeeland se je vrgeč na različne kombinacije in po okrevanju nekaj dni res predložil regentu osnutek imen, ki bi prišla ob koncu njegovih pogajanj s predstavniki različnih strank v poštev za sestavo nove vlade. Seznan je obsegal 9 krščanskih socialistov, ministrov iz prejšnje vlade, 3 katoliške senatorje in 3 liberalce, ki nimajo zveze z liberalno parlamentarno skuplino in seveda ne uživajo njene podpore. Kljub temu, da je Van Zeeland užival vso podporo princa regenta, se ta ni mogel odločiti za šibko vlado, ki ne bi imela zaslombe v parlamentu in bi bila odyšna od vsakega glasovanja o zaupnici. Zato je regent izjavil, da raje razpusti parlament in razpiše nove volitve. Zaenkrat se Van

V Bruslju je prišlo do manjših neredov ob priliki zadnjih stavk, s katerimi s delavci protestirali proti kraljevi vrnitvi. Na sliki vidimo policijo ko napada stavkajoče delavce.

Zeeland še posvetnje in išče nove rešitve. Socialisti se pripravljajo na ostro

borbo proti kraljevemu povratku. Ko se je zvedelo, da je dobil Van Zeeland mandat, so izjali proglaš v katerem pravijo med drugim: »Socialistična stranka je odločena boriti se proti vladni, ki bi bila ob mahinacijah reakcionarne duhovščine največja nevarnost za našo stvarnost. Liberalci so predlagali premirje v borbi okrog kralja za dobo dveh mesecev, v kateri bi našli osnovo za obnovo enarodnega soglasja.

Komunistično glasilo »Le drapeau rouge« pa poziva delavstvo, naj se zbere in naj bo pripravljeno onemogočiti kraljev povratek, ki bi prinašal bedo in vojno.

Indijsko - pakistanski sporazum

Kljub temu da je že dazalo, da so se pogajanja med Nehrujem, indijskim ministrskim predsednikom in Liaquat Ali Kahnom, pakistanskim zastopnikom, končala neuspešno, je bil po enotedenskih razgovorih vseeno podpisan sporazum o zaščiti indijskih in pakistanskih manjšin v vzhodni in zapadni Bengaliji. Besedilo sporazuma bo prebrano v ponedeljek hkrati v indijskem in pakistanskem parlamentu.

Maršalizirana Turčija na robu propada

Turčija je danes dežela, katero so njeni vladni predstavniki popolnoma predali ameriškemu izkoriščanju. Ta dežela si je pred vojno zgradila precejšnjo industrijo za izkoriščanje svojih naravnih bogastev. Tako je tekstilna industrija predelovala v veliki množini bombaž, svilo in volno, pričela sta rasti kovinarska in kemična industrija za predelovanje premoga, nafte, železa, bakra, svinca, mangana, kroma itd. Danes se je to spremenilo. Industrija se ne razvija več s tistim tempom in celo propada. V začetku leta 1948 so zaprli 10 tovarn za izdelovanje nogavic in svilenega blaga, naslednje leto pa v Smirni nadaljnjih 12 podobnih tovarn. V Turčiji obdelujejo po večini zemljo po starem načinu, in vendar so zaprli največje tovarno poljedelskih strojev in uničili 25.000 izdelanih plugov. Nadomestili so jih s plugi in stroji, ki so bili uvoženi po Marshallovem načrtu.

Kljub protestom domačih industrijev proti pravi invaziji ameriškega blaga, turška vlada še vedno sklepa pogodbe z ameriškimi trusti in jim izroča ne samo trg, temveč tudi naravno bogastvo. Tako na primer turške nafte ne izkorišča več Turčija sama, temveč Američani, ki jo v sami deželi prodajajo po špekulantskih cenah. Tudi rudniki prehajajo drug za drugim v ameriške roke. Turška zunanja trgovina s tem propada, ker to koristi Američanom, da lahko na tujih tržiščih prodajajo svoje blago. Samo en primer: turški pridelek tobaka iz leta 1948-49 je še skoro popolnoma neprodan, hkrati imajo v zalogi še 85 milijonov kg tobaka iz prejšnjih let.

Ameriška tako imenovana pomoč seveda tudi nujno vpliva rušilno tudi na turške finance. Zlate zaloge so se zmanjšale po uradnih poročilih od 213 ton na 141. Ob devaluaciji turške lire je vlada mislila, da bo s tem mogla razširiti svoj izvoz, toda sedanji položaj kaže, da so bila vsa predvidevanja samo prazni upi.

Ob tem težkem položaju se mora uprašati, koga predstavlja ta vlada, ki je pripeljala turško ljudstvo v tako težak položaj. Kot znano ni bila Kemal Atatürkova demokratsko-meščanska revolucija leta 1921 izvedena do konca. Res

je bil odpravljen kalifat, proglašena republika, ločena država od cerkve, ustvarjeni so bili početki industrializacije, zboljšana državna uprava in je bila izvedena cela vrsta socialnih reform. Toda pri tem niso bili prav nič prizadeti fevdalci, ki imajo še danes v svojih rokah 75 odst. rodne zemlje in katerih predstavniki danes vodijo turško državo. Zato je od Atatürkove smrti pa do danes napravila Turčija ogromen korak nazaj in pričela zopet z ukrepi, ki se prav nič ne razlikujejo od polkolonialnega suženjstva iz dobe turških sultanov. Danes ima uprava Marshallove pomoči v Carigradu enak položaj, kot ga je imela uprava otomanskih dolgov, ki je preje upravljala Turčijo na račun francoskih, nemških in angleških kapitalistov.

Predaji tujemu imperializmu na zunaj je sledila v notranjosti stroga diktatura. Kljub parlamentarno-demokratskemu režimu so praktično prepovedane vse delavske stranke, sindikati in meščanska opozicija. Pri zadnjih volitvah je glasovalo samo 10 odst. volivcev in še ti pod grožnjami. Sindikate je postavila sama vlada, ko je razbila delavske sindikate. Prepovedane so stavke, sklepanje skupinskih delovnih pogodb in pritožbe, dovoljeno je samo ovajanje delavcev pod obtožbo «komunizma». Zato so turške ječe, ki jih je približno 400, vedno bolj polne.

Danes je v Turčiji 2 milijona brezposelnih (16 milijonov prebivalcev). V deželi vlada lakota. Obdelane je bilo lansko leto 1,3 milijona manj zemlje, kot leta 1948,

ker so si veleposestniki prisvojili vsa semena, ki jih je razdelila vlada. Polovica državnega proračuna je namenjena za vojsko, dočim je polovica turških otrok brez šol. 30 odst. Turkov je podvrženo tuberkulozi in ob pomanjkanju zdravniške pomoči umre 60 odst. otrok.

Kljub terorju je prišlo večkrat nezadovoljstvo ljudstva do izraza v javnih manifestacijah. Lačni kmetje so pričeli zasedati neobdelana zemljišča, v mestih protestirajo delavci. Nejevolja prehaja tudi v sabotažo. Ameriška ladja Cecum, ki je prepeljevala orožje, je zletela v zrak, izginja vojaški material iz skladišč, skrivnostno beže politični jetniki; vse to kaže, da vedno bolj raste organizirana opozicija proti vladi.

Vedno večja prisotnost ameriških vojaških strokovnjakov v Turčiji, ki vežbajo turško vojsko, sklepanje prijateljskih paktov in razne izjave turških državnikov kažejo, da ima sedanja turška vlada namen s politiko vojne, zajamčiti svojo nemajno oblast v državi.

GLOBUS

Potresne sunke so čutili v Italiji. V ponedeljek so čutili v Reggi Calabrij dva sunka. Na Siciliji je potres povzročil precej škode. Nekateri trdijo, da so potresni sunki na Siciliji v zvezi s ponovnim bruhanjem Etna.

Epidemija koz je v Glasgowu zahtevala že šesto žrtev.

Cuenco, tretje največje mesto v Ekvadorju je poplavila reka Temevamba. To je že druga večja poplava v zadnjih dveh tednih v tej državi. Pri prvi je reka Chanchan prestopila bregove in uničila železniško progo in cesto, ki vodi proti mestu Quitu.

V Detroitu so uspeli zdravniki presaditi 15 cm glavne srčne arterije z umrle osebe na nekega bolnika. Operacija je uspela.

Na progi Madrid-Gijon so se iztirili 4 potniški vozovi ekspresnega vlaka. Pri nesreči je bilo 20 mrtvih in 63 potnikov težko ranjenih. V Braziliji pa se je v istem dnevu tudi iztiril ekspresni vlak. Tam je nesreča zahtevala 30 mrtvih in 40 ranjenih. Nesreča se je zgodila, ker je deževje pokvarilo progo. Pričakuje se, da se bo število mrtvih pri obeh nesrečah še povečalo, ko bodo odkopali vse ruševine.

Na univerzi v Detroitu so morali čakati pol ure, da je nek delavec popravil kratek stik. V tem času bi morali v predavalnici obravnavati temo: «Napredek fizike elektrike».

Podmornico «Truclents», ki se je potopila na Temzi 12. januarja bodo razdrili. Kakor javljajo, bodo lahko uporabili samo motorje in nekatere dele podmornice.

Kakor javlja «Literaturnaja Gazeta» so se sedaj spomnili v ZSSR, da je tiskarsko umetnost iznašel v X. stoletju Rus Smera, ki je bil zdravnik na dvoru velikega kneza Vladimira. Smera naj bi tiskal že pet stoletij pred Guttembergom in eno stoletje pred Kitajcem Pi Senom, ki mu tudi nekateri pripisujejo to iznajdbo.

Prejšnjo nedeljo je v Belfastu v Severni Irski eksplodirala že četrta bomba v zadnjih treh tednih. Zaradi tega so zaprli dve sumljivi osebi.

Predsednik indijske republike je prepovedal pitje alkohola.

Lani so delničarji Švedskega prekopa zaslužili 6 milijonov egiptovskih funtov.

Epidemija črnih koz je v Kalkuti zahtevala 2.385 ljudi, epidemija kolere pa 685.

V ZDA SO SI V LASEH demokrati in republikanci

V zadnjem času so v Washingtonu občutili take strankarsko-politične potresne sunke, da je bilo misliti na skorajšnje omajanje dosedanje soglasne zunanje politike demokratske in republikanske stranke. Prvi sunki so prišli s strani republikancev v januarju (Formoza), drugi v zadnjih tednih (McCarthy); oba sta se tikala ameriške azijske politike.

Kot pravijo washingtonski politični preroki se bo zaenkrat stanje polagoma umirilo, vse do trenutka, ko jo v Evropi končan Marshallov plan; takrat pa bo dosedanja ameriška politika pred svojo največjo krizo. «McCarthyjeva zadeva», ki je toliko razburila ameriško javnost, obstoji v naslednjem:

Republikanski senator McCarthy je pred časom obtožil ameriško zunanje ministrstvo, da je v njem na vodilnih mestih 81 komunistov. V nekem svojem govoru pa je celo trdil, da je v državnem departamentu z znanjem Deana Achesona kar 205 članov KP, ki so angažirani za vohunsko protiameriško delavnost. V glavnem je obsodil ljudi, ki se bavijo z ameriško azijsko politiko, med drugim Jessupalečega poslanika, ki je po obisku v Južni Aziji izjavil, da je tam za ZDA položaj kritičen: ljudstva tam mrzijo zapadne kolonizatorje in niti tam ni zrelih tal za sklepanje tihomorskega pakta. Odsvetoval je pošiljanje orožja nepopularnim režimom in svetoval, naj dajo ZDA tem deželam rajši go spodarsko in tehnično pomoč. McCarthy je obsodil tudi Owena Lattimora, ki je že leta 1944 obsodil ameriško politiko do Cankajška, in predlagal na Kitajskem kolikor toliko liberalni režim, ker je sicer nevarno, da bo ameriški kapital izgubil Kitajsko.

Cela zadeva, ki jo je sprožil ta desni republikanec, je seveda dvignila precej prahu. Imenovali so preiskovalno senatno komisijo, ki je ugotovila, da ni na stvari nič resnice. Sama kampanja se je razvijala pod okriljem Tafta in drugih desničarjev, ki so hoteli preprečiti nove tendence v razvoju Achesonove politike (počasno priznanje LR Kitajske). To akcijo desnih republikancev moramo razumeti tudi kot predvolitveno akcijo proti Trumanu in demokratični stranki. Hkrati pa jo smemo smatrati kot tendenco najreakcionarnejših krogov v ZDA (desno krilo republikancev), ki težijo ukiniti obstoječe demokratske oblike v ZDA in uvesti odprt totalitarni režim.

Truman in Acheson sta se tem manevrom izmaknila s tem, da sta pričela zopet uvajati republikance v zunanje ministrstvo in jih s tem enostavno naredila za soodgovorne pri njihovi diplomatskih potezah, ki jih pripravljata za to pomlad. Republikance Foster Dulles je postal njegov svetovalec (ob imenovanju je dal izjavo, da bi republikanci, če bi bili na vladi, preprečili kitajski diplomatski poraz). Sedaj so v teku pogajanja še o novih republikancih, ki bi prevzeli važne državne posle. Pred

Ameriški desničarski senator Mc Carthy je obtožil Trumana in njegove sodelavce, da se opirajo pri svoji politiki na številne komuniste, ki imajo vsa glavna mesta v ameriškem zunanjem ministrstvu. V zvezi s tem je narisal karikaturo švicarskega tednika «Die Weltwoche» vodstvo ZDA, kakršno si je predstavljal Mc Carthy. In tako vidimo na sliki očeta ameriških narodov Trumana, komisarja Jessupa, tovariša Achesona in rdečearmejca Lattimora.

lagali so na primer Henryja Cabot Lodgeja v zunanje politično senatno komisijo. Baval bi se z vprašanjem Japonske. Kar pa se tiče vprašanja evropske politike po Marshallovem planu se bosta po Trumanovem nasvetu z njo bavila Gordon Gray (prehaja iz vojaškega ministrstva) in trgovskopolitični strokovnjak Herbet Feis. Ta dva človeka, je dejal Trumanu senator Vanderberg, (republikanec) se bosta najprej bavila z vprašanjem evropske dolarske tujnje.

Te spremembe in uvedba zopetne soglasne zunanje politike obeh strank po znanem potresu je še pomembnejša v trenutku, ko se pripravljata Acheson in Dulles v London, kjer bosta razpravljala na sestanku treh o strategiji nrzle vojne. Tu ne bodo razpravljali o isti smeri politike ZDA, Anglije in Francije, temveč razdelitvi vlog, nekakšni «politique concertées», ki še ne pomeni, da mora vsakdo v enakem položaju narediti isto.

V zvezi s pomladansko vojnohujskasko gonjo so že napovedali v Washingtonu petletni načrt za podvojitve rezervistov, ki predvideva 1 milijon vojakov in 2.000 častnikov ter 186 milijonov izdatkov. Kot pripravo za to konferenco lahko smatramo tudi tri nova najvažnejša vojaška oporišča, ki jih je Kanada odstopila ZDA. Razpravljali bodo o povišanju proizvodnje vojnega materiala v Zahodni Evropi. Kljub temu da se pripravljajo važni razgovori, ne dajejo v Washingtonu o tem še vedno nobenih izjav.

To jim narekuje čista previdnost. V ZDA se jasno zavedajo težkega položaja, v katerem so danes Francija, Anglija in Belgija. Ze sam primer Haaga, kjer so morale te države prevzeti težke odgovornosti, jim je pokazal, da so hoteli nekateri ministri, kljub znani ubogljivosti, ugovarjati, da bi se vsaj nekoliko «opravičili» pred ljudstvom svoje države. Za ta primer bodo prišli Američani v London ojačeni.

INTERNACIONALIZACIJA JERUZALEMA ne more zagotoviti miru med Židi in Arabci

Na predlog resolucije Glavne skupščine OZN z dne 9. decembra 1949, je v teh dneh Skrbniški svet odobril točko za točko predloga o internacionalizaciji Jeruzalema. Pri glasovanju o posameznih točkah se je Anglija večinoma vzdržala glasovanja. Angliji sta se pridružile tudi ZDA in Belgija v točki, ki predvideva meje internacionalizirane Jeruzalema. Pri končnem glasovanju je bil statut odobren z 9 glasovi, vzdržali pa sta se Anglija in ZDA in s tem pokazali, da hočeta še vedno izkoriščati spor med Židi in Arabci v svojo korist.

Sprejeti predlog še ni rešil spora med Židi in Arabci. Kot je znano, izjavljata obe stranki, da pomeni posest Jeruzalema zanje simbol njihovih zgodovinskih vezi s tem mestom. Njune zahteve so neoločljivo zvezane tudi z njihovim nacionalnim in verskim ponosom. Zato sta obe stranki lani po 9. decembru pokazali, da se kljub odločitvi Glavne skupščine njuno stališče ne spremeniti niti za milimeter. Izrael je proglasil Jeruzalem za svojo prestolnico, preselil parlament in ministrske urade. Transjordanija pa si je priključila arabski del Palestine in proglasila novo državo Hašimitski Jordan.

Transjordanjski kralj Abdulah je razpisal nove volitve v parlament, v katerem je pustil prostor za enako število poslancev iz zapadne kot vzhodne Jordanije. Palestinska zadeva je imela svoj odmev tudi na severu, v Siriji, kjer so letos uprizarili na priporočilo in ob podpori tujih sil kar tri državne udare. Zanimivo pa je, da Arabska zveza podpira predlog o internacionalizaciji Jeruzalema. To stališče je morda narekovalo Arabski

zvezli dejstvo, da je izšla iz krvavega spora z Izraelom kot poražena stranka in po prejetem nauku zastopa to stališče. Za internacionalizacijo se je zelo potegoval tudi Vatikan.

Po statutu bo imel Jeruzalem posebno mednarodno cono, v katerem bodo tako imenovani sveti kraji. Ta bo pod nadzorstvom OZN. Vrhovno oblast bo imel guverner, ki jo bo izvrševal ob podpori mednarodne policije.

Sam Jeruzalem je danes razdeljen na dva ločena dela. Izrael kontrolira novi del mesta, Jordanija pa stari del, v katerem so arabska četrt in severna ter južna okolica mesta. Zadnje čase vodijo med Izraelom in Jordanijo razgovore o točni razdelitvi obeh delov mesta. Zaradi vmešavanja tujih sil, ki imajo na tem koncu sveta velike interese, se vprašanje še ni premaknilo z mrtve točke.

Ko bo sprejet statut o internacionalizaciji Jeruzalema, bo poslanik Garreau, predsednik Skrbniškega sveta, obvestil o njegovih vsebini obe prizadeti vladi v Tel Avivu in Ammanu in jih povabil k sodelovanju. Njihov odgovor bo sporočil svojim kolegom v New York ob pričetku julija, kjer bodo razpravljali o tem, v koliko sta obe vladi spremenili svoje mnenje.

Na vsak način bo prišla Generalna skupščina v zvezi z odločitvijo o internacionalizaciji Jeruzalema v zelo težak položaj. Zaenkrat ima samo dva izhoda: ali bo Skrbniškemu svetu uspelo pregovoriti obe nasprotujoči si stranki, da se pogovore, ali pa da se Generalna skupščina sprizajati z obstoječimi dejstvi.

Letalski incident med ZSSR in ZDA

Zopet se je zgodil incident, ki kaže, da bo imel za posledico izmenjavo nekaj ostrih not med vladama ZDA in ZSSR. To pot je nepričakovano napetost povzročilo izvidniško letalo ameriške mornarice tipa «Privateer», ki je v soboto izginilo na Baltiku.

ZSSR je prva izročila protestno noto, v kateri pravi, da je 8. aprila ob 17.30 štirimotorni bombnik B-29 južno od Libave (Letonska) letel v globini 21 km nad sovjetskimi ozemljem. Sovjetska lovska letala so ga pozvala, naj pristane, čemur se pa letalo ni odzvalo in je pričelo streljati. Vodilno letalo formacije sovjetskih lovcov je odgovorilo na streljanje. Takoj nato se je ameriško letalo obrnilo proti morju in izginilo. Protestna nota zaključuje: «Sovjetska vlada zaradi te kršitve odločno protestira pri vladi ZDA».

Letalo «Privateer» je zelo podobno trdnjavi B-29, obe imata 4 motorje in visoko krmilo. Poveljstvo ameriškega letalstva v Wiesbadenu, od koder letudi letalo odletelo proti Kopenhagnu izjavlja, da je bilo to edino ameriško letalo, ki se je v soboto popoldne nahajalo na baltičkem področju.

V zvezi s tem ameriškim letalom, skušajo dati na celo zadevo v Washingtonu poseben pečat. Izjavljajo, da ZDA niso nikoli priznale priključitev Letonske ZSSR in plebiscita, ki se je zato izrekel. V trenutku, ko to pišemo, pa iz Washingtona še ni uradnega odgovora in komentarija k sovjetski noti.

Po poročilih iz Zahodne Nemčije, so morala zaradi slabega vremena ameriška letala opustiti iskanje pogrebnega «Privateerja».

KRONIKA

V Nabrežini je bila v torek seja občinskega sveta. Na seji so predlagali resolucijo proti izkrcanju orožja v Trstu, resolucijo SDZ za ohranitev STO-ja in resolucijo informbirojevcev za imenovanje guvernerja. Nobena teh resolucij ni bila sprejeta. V Dolini pa ni bilo seje občinskega sveta, ker ni prišla nanjo niti polovica občinskih svetovalcev.

Roparski napad v zlatarni Fumis na Korzu št. 4 so pri belem dnevu ob 11,40 uri napravili trije Angleži. Dva sta prišla v zlatarno ter udarila lastnico z revolverjem po glavi. Ta pa je napol onesveščena stekla na ulico in začela kričati na pomoč. Roparji so zbežali, za njimi pa je tekel neki policaj, ki je končno enega roparja aretiral, nakar je vojaška policija aretirala še ostala dva.

Znatno količino gardenala je zaužila v samomorilne namene 50-letna Julija Sussan iz Ul. Industria 20.

Vse tržaško prebivalstvo je silno razburila vest, da bo ameriška ladja «Exilona» iztovorila v Trstu orožje za Italijo na račun Atlantskega pakta. Po nekaj dneh se je končno zganila VU in izjavila, da je vest o izkrcanju orožja neutemeljena in da bo ladja priplula v neko italijansko pristanišče, kjer bodo orožje izkrcali. Ladja je kasneje res priplula v Neapelj in so jo tam raztovorili. Vsekakor pa bo prišla potem ladja v Trst.

Med Miljami in Lazzaretom se je smrtno ponesrečil z motociklom 46-letni Mauro Ivan iz Sv. Jerneja št. 202.

V bolnici se bo moraj zdraviti 7 dni 72-letni Bromaro Henrik iz Ul. Giulia 57, ki mu je njegova 22-letna hčerka vrgla v glavo krožnik ter ga ranila na čelu. V bolnico pa je prišla tudi njegova hči zaradi rane na desnem licu, ki ji jo je prizadel oče.

Podoficir angleške vojske Parsons je šel s svojo ženo v kino, doma pa sta ostala njuna otroka Grean in Movels. Ta se je igral z očetovim revolverjem ter je ponesreči ustrelil svojega mlajšega brata Greana, ki je podlegel rani.

Brezvesten vozač je v ponedeljek malo pred polnočjo povozil 22-letnega študenta Ennia Colautija iz Ul. Carducci 24 tik pred njegovim domom, ko se je vračal iz bara «Moncentisio». Avto je vozil z veliko brzino in je zavil v Ul. Battisti, da bi zakril vsako sled za seboj. Pravijo, da je bil avto ameriške znamke. Stanje študenta je zelo resno.

Grafični delavci, včlanjeni v Delavski zbornici, so imeli skupščino, na kateri so razpravljali o predlogu grafičarjev Enotnih sindikatov, da bi se združili v skupno strokovno zvezo. Večina grafičarjev DZ je združitev odklonila.

Na velikonočni ponedeljek je bila razsvetljena kapniška jama pri Briškkih. Posebni avtobusi so vozili na kraj.

Za tržaški velesjem sta se prvi prijavili Jugoslavi in Brazilija. V ta namen bo prihodnji teden prispel v Trst jugoslovanski predstavnik prof. Mihek.

S svetilnim plinom je napravila samomor 79-letna vratarica Sebič Roza iz ul. Rossetti 25. Na Veliko noč se je s plinom zastropila tudi Marco Mezzetti iz ul. Costalunga 41. Ko je bil že napol zastropjen, je napisal celo ACEGAT-u pismo, kjer se pritožuje, da je plin prešibak.

Pred velikonočnimi prazniki so žeparji pomnožili svoje podvige in okradli večje število žena.

V Dolini so razstrelili 500 kg težko letalsko bombo.

Namesto tramvaje na progah št. 5 in 11 bodo vozili filobusi, tako da se razbremeni promet po Korzu.

Državnim uslužbencem so izplačali velikonočni predajem na povišanje plač.

V borovem gozdu pri Frnetičih je izbruhnil požar, ki je povzročil 100.000 lir škode.

Policija je v Italiji prijela dva Arabca, ki sta v Trstu v zlatarni Peterlina Narcisa odnesla več briljantov v vrednosti 700.000 lir.

FAŠISTIČNI ŠKORENJE ne bo nikoli več teptal Istre

ki je že v osvobodilni borbi izrekla svoj plebiscit

Volitve v cono B so pritegnile pozornost vse svetovne javnosti. Marsikomu se bo to zdelo na prvi pogled čudno, saj gre vendar za upravne volitve na razmeroma majhnem področju. Toda za tako bučno reklamo ob volitvah v Istrskem okrožju so poskrbeli najprej tržaški šovinistični in informbirojevski listi, nato italijanski tisk, zborovanje v gledališču «Rossetti», kamor so prišli tudi številni šovinistični poslanci in senatorji iz Italije, končno še zunanji minister italijanske vlade grof Sforza s svojimi ekspanzionističnimi in iredentističnimi zahtevami.

Ob vsej tej bučni gonji se bo pač vsakdo vprašal, kakšen je prav za prav njen namen. Kaj hočejo ti ljudje s to gonjo sploh doseči. Na prvi pogled postaja jasno, da so jim volitve v cono B le pretveza, da oživijo svoj iredentizem, da izsilijo v sedanjem mednarodnem položaju Jugoslavije kako odločitev sebi v prid. Zato torej vse to kričanje, vse te grožnje, zahteve po plebiscitu in podobno.

Ti ljudje merijo seveda druge ljudi in tudi dogodke po sebi in mislijo, da bodo s svojo gonjo koga prestrašili, mu ošipili živce, ga prisilili na popuščanje itd. Pri tem pozabljajo, da imajo opravka z istrskim ljudstvom, ki si je s tido borbo priborilo svobodo in si je ne bo dalo iztrgati iz rok, z ljudstvom, ki ga podpirajo v njegovi pravični borbi vsi narodi Jugoslavije.

Istrsko ljudstvo je na vso to gonjo, na to lažno propagando najprej odgovorilo z delom v predvolivnem tekmovanju. Odgovorilo je na številnih predvolivnih zborovanjih, s slavoliki, napisi, zastavami, zelenjem in transparenti. Najlepši in najodločnejši odgovor pa je dalo istrsko ljudstvo tržaškimi in italijanskimi šovinistom ter kominformistom in grofu Sforzi s svojo ogromno udeležbo v ponedeljek na velikih predvolivnih zborovanjih v Kopru in Bujah. V Kopru se je na Titovem trgu zbralo nad 15. tisoč ljudi z zastavami in grafikoni, ki so prikazovali delovne uspehe v podjetjih in zadrugah. Ljudje so se najprej zbrali pri bivši koprski postaji in prišli na Titov trg v povorki, ki je trajala nad eno uro. Tudi v Bujah se je zbrala ogromna množica ljudstva. Spregovoril ji je minister vlade LR Hrvatske Dušan Diminič, za njim pa je govoril tov. Eugenio Laurenti.

Minister Diminič je med drugim dejal: Čeprav so vaši kraji ostali izven meja Jugoslavije, smo vam vsi mi, kakor tudi vlada FLRJ in vsi jugoslovanski narodi vedno blizu, pripravljani, da vam damo ob vsaki priložnosti svojo pomoč. Vi ste ostali izven jugoslovanskih meja proti vaši volji, po volji drugih. Vaše želje so težile vedno k bratskim narodom Jugoslavije. Dokler je vladal tukaj fašistični režim, je bilo prepovedano obiskovati hrvatske šole in govoriti v materinskem jeziku. Prebivalstvo je bilo zatirano in kdor se je drznil spregovoriti v svojem materinskem jeziku, temu so pljuvali v obraz. Ni se smelo govoriti o svobodi in koloni so morali delati za svoje gospodarje. Zato ni nič čudnega, če se je ljudstvo uprlo in svojega sovražnika napadlo.

Ne bomo žrtvovali niti pednja svoje zemlje

Nihče ne bo priznal tukajšnjih umetnih mej, kajti ljudstvo v teh krajih govori isti jezik, katerega govori ljudstvo onstran meje. Žrtvovali smo naše interese, da bi se končno moglo doseči mir na svetu.

Mirovne pogodbe ne spoštujejo niti Angleži niti Američani, še manj pa Italijani. Sklenili so sporazume, ki kršijo mirovno pogodbo in storili so vse, da bi dejansko priključili čimprej Trst k Italiji. Oni so tisti, ki so prekršili mirovno pogodbo in zaradi tega se mi ne moremo držati ničesar, kar v resnici ne obstaja in kar samo

Velika množica Istranov se je udeležila predvolivnih manifestacij

škodj interesom našega ljudstva. Stori bomo vse, kar bo potrebno, da bo prebivalstvo teh krajev moglo živeti na dostojnejši način, ki bo vreden njegove osvobodilne borbe. Reakcionarji, italijanski in tržaški tisk pisarijo o nekakšnem terorju v cono B. Zakaj delajo tako? Zato, da bi zakrinkali tisto, kar počnejo oni sami z našim ljudstvom, ki je še vedno v Italiji in v cono A. Zato imamo pravico protestirati. Mi smo tisti, ki smo žrtvovali del našega ozemlja. Zaradi tega bo zavladal na tem delu ozemlja mir le tedaj, ko bodo na pravičen način rešeni vsi odnosi med Slovenci, Italijani in Hrvati.

Mi jim svetujemo, naj najprej rešijo vprašanja v svoji lastni hiši. Srāmota je, da narod, ki je tako velik kot italijanski, še vedno zatira naše ljudstvo; moramo jim jasno povedati: z našo borbo smo si priborili svobodo in jo bomo znali sami tudi braniti. Tu je Jugoslovanska armada, tukaj je ljudstvo, ki je sklenilo, da ne bo žrtvovalo več niti pednja svoje zemlje. Teга dejstva ne more nihče izpremeniti. Mi smo pripravljene sporazumeti se z Italijo. Ne more pa biti več govora o izpremembi položaja v tej cono.

O našem življenju odločajo Jugoslavija, naše ljudstvo in JA

Grofu Sforzi in vsem ostalim je treba odgovoriti, da je vse tisto, o čemer govorijo, smešno in da ni nič drugega kot nestvarna iluzija, ki se ne bo mogla nikdar dejansko izvesti. Mi zahtevamo od njih, da spoštujejo naše manjšine v Italiji, naš življenj v cono A. Le na ta način bo mogoče doseči sporazum, medtem ko se o cono B ne more razpravljati.

Plebiscit je bil tukaj izvršen že v letih 1942, 1943 in 1944, takrat, kadar je naše ljudstvo vodilo svojo krvavo borbo. To je bil zadnji plebiscit, plebiscit za Federativno ljudstvo republiko Jugoslavijo in za ljudsko oblast!

O našem položaju in o našem življenju ne bo odločila nobena velika sila, temveč samo Jugoslavija, naše ljudstvo in naša Jugoslovanska armada. Naši sinovi so tisti, ki čuvajo svobodo teh krajev in Jugoslovanska armada bo to svobodo branila.

Grof Sforza dela račune na podlagi mednarodnega položaja ne pa z našim ljudstvom. V zadnjih dveh letih so vršili velik pritisk na Jugoslavijo. Toda danes je prestiž Jugoslavije mnogo večji kot tedaj. Danes Jugoslavija ni več sama, na njeni strani so

same italijanske vlade so se zganili in kričijo, da hočejo cono B. Njihovi tajni agenti pa strašijo ljudi in groze, da bo že v maju prišla Italija v cono B in da naj zato ne gredo na volitve.

S tega mesta jim odgovarjamo, naj si ne delajo nobenih utvar, ker je naše ljudstvo v svoji junaški osvobodilni borbi že davno izvršilo svoj plebiscit in v to deželo se ne bo nikoli več vrnil fašistični škorenj.

Naše ljudstvo ne bo več nacionalnega zatiranja in izkoriščanja delovnih ljudi in ne bo dopustilo, da se vrnejo stari časi imperialistične in fašistične Italije. Ono hoče živeti svobodno, hoče samo urejevati svoje življenje in si zgraditi lepšo bodočnost. Slovenci, Italijani in Hrvati, ki prebivajo na tem ozemlju, nočejo več nacionalnega sovražstva, ampak hočejo živeti v bratski skupnosti, kar jim lahko zagotovi le ljudska oblast.

Istrsko ljudstvo bo dalo z volitvami prihodnje nedelje odločen odgovor vsem reakcionarnim spletkam in pokazalo, da je odločeno še naprej hoditi po poti narodno osvobodilne borbe.

Tudi tov. Petronio je v svojem govoru jasno tolmačil voljo vsega istrskega ljudstva, ko je dejal: «Kaj hoče grof Sforza in tisti šovinistični časopisi, ki jih urejujejo bivši fašisti? Oni bi radi plebiscit v Istri, potem ko bi prej pripeljal vanjo fašistične tolpe in svoje zločince, da bi ta plebiscit »primerno pripravili«. Ti ljudje pozabljajo zgodovino, pozabljajo poraz nacifasizma, pozabljajo zmago ljudstva, ki je dokončno obračunalo s fašisti. Zahtevati priključitev k Italiji, je tak zgodovinski nesmisel, kot zahtevati povratek fašizma tam, kjer je zmagovalo ljudstvo. Mi odklanjamo sporazum, ki zahteva povratek fašizma, kjer je bil ta poražen, kakor n. pr. v cono B. Samo norci bi hoteli kaj takega. Vidi pa se, da nekaterih ljudi vsi dosežani porazi niso izmordili. Revolucija mora iti naprej, nikoli pa ne nazaj.

Tu se razvija socialna revolucija in grof Sforza je predstavnik starega sveta, ki je poražen in spača v peteklost. Govore tudi o zvižah in sleparijah pri volitvah. Naj pridejo sami pogledat, nedeljo in tedaj jim bo istrsko ljudstvo s svojim nastopom zagodilo mrtvaško koračnico tako močno, da jo bodo lahko povsod čuli. To ljudstvo namreč ne bo nikoli več povratka civilne policije in tudi ne karabinerjev.

Revolucija pojde naprej

Tov. Bapč je dejal, da italijanski reakcionarni tisk izkorišča volitve v cono B za šovinistično kampanjo ter hoče sprožiti plebiscit za priključitev tega ozemlja k Italiji. Predstavniki

Po govorih in manifestacijah so nastopili tudi pevski zbori.

VOLITVE V OKRAJNE ODBORE

praznik istrskega delovnega ljudstva

Bližnje volitve v coni B Tržaškega ozemlja silno vznemirajo vsi tržaško in italijansko reakcijo in ne dajo spati kominformistom. Ves njihov tisk je osredotočil svoj bobneči ogenj na Istrsko okrožje, vse svoje obrekovale in lažnive spodobnosti so usmerili na napadane ljudske oblasti. Povprečen Tržačan, ki se ne gane iz Trsta, ki bere samo šovinistične in kominformistične časopise in ki jim verjame, je prepričan, da se je v coni B, zlasti sedaj ob volitvah, odprl pekel, da je tam postal položaj ljudstva neznošen, da ne more nihče več prenašati terorja policije itd. Vsi ti časopisi so polni fantastičnih izmišljotin o dogodkih, o katerih se nikomur v Istrskem okrožju niti ne sanja. Če jih tam ljudem omeniš, se ti smeja jo obraz. Toda pisunov v Trstu to prav nič ne moti. Oni lažejo naprej, ker je to njih naloga, ker delajo po ukazu.

Poglejmo samo v Koper. Kje je tu ta zloglasni teror? Povsod vidiš mirne ljudi, ki delajo in hite za svojim poslom. Mesto je praznično, odeto v zastave in zelenje. Ljudje postavljajo slavaloke, na njih bleste napisi na čast ljudski oblasti, partiji, Ljudski fronti. Po zidovih so lepaki Ljudske fronte, socialistov, krščansko-socialne skupine. Nikjer ni onih tisočev enovih obrazov, calatov, ki naj bi prišli voliti v cono B. Le tu pa tam je kak novinar, ki lovi vesti za svoj časopis in hiti okrog s svojo aktovko ali fotografskim aparatom.

Slavaloki in cvetje

Voziš se po cesti proti Piranu. Povsod slavaloki, transparenti. Najlepši slavalok nas je pozdravil že tik za blokom in nam pokazal, da so te volitve za istrsko ljudstvo velik praznik. Delavci opekarne ex Nardone, ki se odlikujejo po svojem delu, so tudi postavili na cesti slavalok, enako delavci v Izoli pred tovarno Arrigoni.

«L'Unità» je v petek 7. aprila med drugimi izmišljotinami objavila tudi tole: «V Kaštelu pa je bila med titovci »Fronte« in titovci »Socialistične stranke« prava in resnična bratomorna bitka. Nekaj pristaš »Fronte« je bil ranjen v glavo. Naslednji večer so šli titovci »Fronte«, oboroženi do zob, čakati titovce »Socialistične stranke«, da bi jih uničili».

Radovednost nas je gnala na kraj te »bitke«. Šli smo v Kaštel k čevljarju, ki naj bi araniral onega titovca. Pokazal nam je »L'Unità«. Siroko se je zasmel in nam dejal: »Res, pred dvema tednoma smo bili v Kaldaniji v gostilni in smo malce pregloboko pogledali v kozarec. Diskutirali smo in se nekoliko razgredli. Nekemu Nežiču sem dejal, da mu bom prisolil klofuto, če ne bo molčal. To je bilo vse, pretepa sploh ni bilo in mirno smo se razšli. O ljudeh, oboroženih do zob in podobno, pa se pri nas nikomur niti ne sanja».

Buje so tudi vse okrašene. Z oken vise zastave, vrata so ozaljšana z zelenjem. Na sredi trga je stebel, na katerem je na eni strani zapisano, koliko je dal bujski okraj borcev, na drugi pa je napis: »Socialistična preobrazba poljedelstva: z agrarno reformo je bilo odvzetih 7364 ha zemlje, ki jo je dobilo 1630 družin. 506 ha zemlje je bilo vrnjeno družinam, ki so jo izgubile na prisilnih dražbah».

To ni prazna propaganda, temveč stvarnost. In za to stvarnost so glasovala večina bujskega prebivalstva.

Veliko delo in polet

Na griču gradijo hrvaško gimnazijo, katere zidovi vidno naraščajo. Delavski kolektiv »Edilita«, zaposlen pri gradnji gimnazije, šteje 56 ljudi. Od teh jih 49 tekmuje s prostovoljnimi delom v enomesečnem predvolivnem tekmovanju. Mnogi so sklenili, da bodo dali do 40 ur prostovoljnega dela. Med temi je na primer Perič Ivan. Urbac Ivan se je obvezal, da bo napravil 30 ur prostovoljnega dela, doslej pa jih že napravil že 42. Vprašali smo ga,

kaj misli o volitvah in o življenjskih pogojih sploh; »Delavci bomo seveda volili za Ljudsko fronto, ki nam jamči vedno boljše življenje. Naš gospodarski položaj se vedno bolj izboljšuje. Pri »Edilitu« delam že tri leta in nimam skrbi, kako bom preživel svojo veliko družino, ki šteje šest otrok. Vse drugače je bilo pod fašizmom. Takrat smo bili vedno lačni. Bil sem dolgo časa brezposeln in so me sprejeli na delo v rudnik v Sečoveljah šele tedaj, ko mi je zbolela žena, da jim ni bilo treba plačevati stroškov za bolnico. V rudniku sem delal nekaj let in sem tam dobil revmatizem. Sedaj se ne bi vrnil več v rudnik, čeprav bi se ponovno odprl, ker dela ne primanjkuje in ga lahko izbiram».

Ribiči gredo v zadrugo

Iz Buj smo hiteli v Novi grad. Mimo nas so bežala lepo obdelana polja, zarasle zelene njive in zoranje njive z rdečo prstjo, vmes pa so se belile cvetoče češnje. Vse od Buj do Novega grada je bilo eno samo krasno prelivanje spomladanskih barv. V Novem gradu je mnogo ribičev. Sedaj sedijo v svojih čolnih, se grejejo na opoldanskem soncu in šivajo mreže. V malem pristanišču sta tudi dva čolna,

zadrugo. Imajo 30 repov goveje živine, 120 ovac. Večji kmetje niso stopili v zadrugo in o kakih »akulakih« ni tu, kakor tudi v nobeni drugi zadrugi, ne duha ne sluha. Čeprav imajo še razne težkoče, so imele družine zadržnikov od 30.000 do 50.000 dinarjev čistega zaslužka. V kleti bivših fratov so veliki sodi, polni vina in močni kletar, zadržugar Vittorio, nam ga prijazen ponudi kozarec ter pravi, da se mu še ni nikoli tako dobro godilo.

Temelji za nov zadržni dom

V Sv. Mariji na Krasu je velik vrvež. Nad sto ljudi, fantov, deklet, žena in tudi starih mož koplje, vozi kamenje, razklada, zida. Danes je zanje velik praznik: polagajo temelje zadržnemu domu. Pri delu pojejo, mlad fant igra na harmoniko, na bližnjih drevesih vihrajo zastave. Le kaj bi dejali Vidaliževi pisarji, če bi videli navdušenje tega ljudstva, o katerem pišejo, da jeji pod terorjem?

Pogledali smo še v Korte. Tudi tu se vneto pripravljajo na volitve. Mladinci ravno dokončujejo slavalok. V vasi je predložila svojo kandidatno listo samo Ljudska fronta. »Socialistov« in »krščanskih

Po vsej coni B so postavili slavaloke

ki jih je dalo ribiški zadrugi podjetje »Riba«. Skoraj vsi ribiči hočejo loviti na teh čolnih in se pridružujejo zadrugi. V njej uživajo socialno zavarovanje, dobivajo družinske doklade in živilske nakaznice RI. Zadovoljni so in pravijo, da bodo volili za ono oblast, ki jim je zagotovila boljše življenje, stavimo se tudi pri skupni ribičev, ki še niso v zadrugi. Najbolj gostobeseden je starejši ribič in kmalu ugotovimo, da je lastnik ribiškega čolna. Pritožuje se nad novima ribiškim čolnoma, češ: »Preveč čolnov je sedaj, deset jih je opremljenih s plivaricami in ribičev ne moremo najti za svoje čolne, ker silijo vsi v zadrugov».

Razumeli smo, kam pes tace molli. To je tu ob morju splošen pojav. Bivši izkoriščevalci, večji trgovci, veliki posestniki, lastniki ribiških ladij ne morejo več živeti od tujih žuljev in nergajo, večina delovnega ljudstva pa je za ljudsko oblast, ki mu vsak dan izboljšuje delovne pogoje.

Hitimo ob morju proti Umagu. Povsod, po vaseh, postavljajo slavaloke in transparente. Ustavimo se v Dajli pri bivšem samostanu. Okoli in okoli zelenijo lepa rodovitna polja. Pred poslopjem, kjer so nekoč živeli v brezdelju fratři, počivajo in se sončijo starčki, ki jim ljudska oblast zagotavlja kruh v starosti. Tudi tu je že vse okrašeno. 16 družin se je združilo v

socialistov« tu ni. Mladinci nam povedo, da je tu samo eno pomankanje: pomankanje delovnih rok. Mladina gre za delom, teži k boljšemu, k napredku, tako da imajo ostali polno dela na polju. Mnogo deklet je zaposlenih v tovarnah Arrigoni in Ampelea. Delala so tam tudi že pred vojno, toda bila so zelo bedno plačana in so morala hoditi 8 km daleč peš. Sedaj pa jih vozita na delo in nazaj dva kamiona.

Mladinci nam tudi povedo, da prej ni v vasi študiral nihče, sedaj pa je mnogo dijakov iz Kort v Koprju in Piranu. Vse to in še mnogo drugih stvari je prinesla ljudska oblast in z njo je prišel napredek tudi tu gor na ta hrib. In s hriba gledamo v dolino na cesto, ki se vije proti Smarjam, na novo opekarno v Bandeljih, na novo cesto iz Smarij v Novo vas in smarsko šolo, katere okna se bleščejo v zahajajočem soncu. Tedaj privozi dol na križišče kamion poln deklet, ki se vračajo z dela iz Izole. V rokah nosijo dve zastavi in pojejo. Ta živahna dekleta so živ odraz nove Istre, ki se je prebudila, ki odpravlja nazadnjaštvo in zastarelost, ki koraka s pomočjo ljudske oblasti pogumno naprej. In na tej njeni poti je ne bo nihče ustavil, ne grožnje in ne kričanje, ne laži, ne klevete, ne zborovanja v »Rossettiju«, ne govori raznih Sforz.

CVETKE iz tržaskih listov

Človek bi po tem pisanju dejal, da se je vsa cona B pretvorila v pravo laborišče in da je vsa preprežena s šotiri. Kje naj bi sicer bili vsi ti desetisoči Jugoslovani. Sovinisti pri »Giornale« si pač ne morejo zamisljati drugačnih volitev, kot so bile one v Trstu, ko so desetisoči Italijani prišli voliti v Trst.

«Il Lunedì» se je spravil na koprski radio in piše med drugim: »Kar žalostno je poslušati »družeta« ali »drugarico«, ki se obrača na poslušalce z mučno izgovarjavo v značilnem slabem narečju mlekaric, ki prihajajo zjutraj v Trst s svojim vozikom iz Dekanov, ali pa v narečju služkinj, ki so komaj prišle iz Sežane. Spotikajo se ob besedah kakor se kmetov, vajenim grušča, polzi na mestnem tlaku. Glas in način izgovarjave teh dveh kmetavzarjev, povišanih v radijska špikerja, jasno kaže, da sta se rodila daleč onstran hribov. Jasno je, da polkovnik Lenac misli, da govori po radu množicam nepismenih gozdarjev, ali pa zborovanju dekel in umivalk krožnikov. Vsebinska teh govorov so prave svinjske pomije».

Kak bes teh mesnih sinčkov proti Slovecom, kakšen prezir proti delovnemu ljudstvu in kakšna nadutost in oholost golobradih gospodstev, ki so morda komaj malce prebavili Horaca in Danteja, pa mislijo, da so izpili z enim zajemom žlice vso modrost! Takšni so torej ti izvoljenci, ti

sinovi dvatisočletne kulture! Ali ne bi bilo bolje, da bi šli raje soliti svojo modrost analfabetom v Južni Italiji in pustili mlekarice in služkinje pri miru? Vsekakor jim gre koprski radio hudo na živce. Le zakaj ga poslušajo saj, jih nihče k temu sili.

O volitvah v coni B smo brali v tržaškem časopisu cel kup budalosti. Poglejmo jih le nekaj iz »Giornale di Trieste«:

«Ko so zvedeli, da bo komunistična Jugoslavija zasedla njih zemljo, so desetisoči Italijanov, ki so vedno ljubili svobodo, začeli zapuščati svoje domove».

Če so ti desetisoči Italijanov vedno ljubili svobodo, zakaj so bili potem po večini fašisti? Saj vsakdo ve, da fašizem in svoboda spadata skupaj kot hudic in zegnana voda.

«V coni B ne bodo glasovali v večini domačini, temveč priseljenci».

Če je v coni B tako malo domačinov, ki so po mnenju »Giornale« seveda vsi Italijani, potem res ne razumejo odkod tolika skrb za Italijane, ki jih po tej logiki skoraj ni, saj spomeniki in beneški zvoniki najbrž nimajo volivne pravice. Pa kaj bi se čudili, saj je tudi župan Bartoli v »Rossettiju« dejal, da je zapustilo Istro 300.000 Italijanov, medtem ko ni vsa Istra nikoli štela toliko prebivalcev.

«V coni B bodo volivne skrinjice sprejele glasove Srbov, Hrvatov in Crnogorcev. Čez osem dni bo več desetisoč jugoslovanskih državljanov, ki so bili masovno premeščeni v cono B iz Slovenije, Hrvaške, Srbije, Crne gore in Makedonije, soglasno volilo za priključitev Istre k Titovi »federativni«. Morda bodo tudi Istrani, pristni Istrani, položili kako volivnico v skrinjice».

1. MAJ

Se dobra dva tedna nas ločita od prvega maja. Zato se tudi na vseh področjih vedno bolj intenzivno pripravljajo za ta velik praznik delovnega ljudstva. Vedno večje število telovadcev se udeležuje telovadnih vaj, vsak dan pa tudi narašča število prostovoljnih delavcev na stadionu »Prvi maja«. Med seboj tekmujejo različni delovni kolektivi kakor »Primorski dnevnik«, »Glas mladih«, »Prosvetas«, uslužbenci Založništva tržaškega tiska, »Ljudski tednik« itd. Med temi kolektivi je napravil do sedaj največ ur »Primorski dnevnik«, sledi mu nato prosveta. »Ljudski tednik« je nekoliko zaostal, toda člani tega kolektiva so odločili, da bodo krepkeje poprijeli za delo in da se ne bodo dali ugnati v kozli rog od svojih tovarišev. Vsekakor se bo moralo pri ocenjevanju rezultatov upoštevati tudi število ljudi v kolektivu. Če upoštevamo to razmerje, je še vedno na prvem mestu »Ljudski tednik«.

Med seboj tekmujejo tudi mestni okraji in vasi v okrajih. V Plavjah so osnovali koordinacijski odbor za proslavo prvega maja in so napovedali tekmovanje Dolini. Med drugim bodo tekmovali tudi v naslednjih točkah: kdo bo organiziral večje število telovadcev in telovadk; kdo bo organiziral večje število pevcev; kdo bo napravil večje število udarniških ur; kdo bo pisal več novih članov OF; kdo bo nabral največ denarja in živili za proslavo prvega maja itd. V petem okraju so Skofije napovedale tekmovanje Boljuna, Borštu pa Ricmanjem.

Sindikalni akcijski odbor za obnovo razrednih sindikatov STO-ja je za prvi maj izdal poziv na delavce Tržaškega ozemlja. Poziv pravi med drugim: Borba delavstva za prvi maj je bila ena najtežjih že od vsega početka. V tej borbi je delavski razred žrtvoval številne mučenike, prispeval je ogromne žrtve, preganjanja in leta in leta ječ. Kapitalizem ni hotel nikdar priznati odločnosti in velikega

pomena dela v življenju narodov. Delavski praznik je bil vsiljen kapitalistom z vedno krepkejšim uveljavljanjem in porastom sile delavskega razreda in z razvojem politične zavesti delavskih množic.

Kot posledica stoletne borbe delavskega razreda in poraza nacifašizma je mogel biti prvi maj mogočen pregled sil, kot je to bilo v štirih letih od 1945. do 1948. zaradi silne organizirane enotnosti. V zaključnih dnevih praznovanja prvega maja so dajali delavci Tržaškega ozemlja v oni dobi s svojo strnjeno in revolucionarnostjo tukajšnjim kapitalistom ter imperialističnim eksponentom in vsem njihovim opornim političnim silam trde nauke, zaradi česar se je reakcionarna koalicija v tem času vedno bolj majala.

Prvi maj 1950 mora biti prvi maj razredne sile. Za uspehi tega praznika morajo biti mobilizirane vse demokratske sile z enotno akcijo konkretnega dela tržaških delavcev in delavcev Istrskega okrožja.

Delavci! Pripravite se na tak prvi maj, udeležujte se z navdušenjem vseh priprav, ustvarite okrog teh priprav herojsko ozračje preteklih let, vtisnite tem pripravam pečat razredne tradicije, antifašistične borbe in osvobodilne borbe!

Delavci cone A! Naj vidi prvi maj 1950 razvito obnovo razrednih sindikatov, razširjeno osnovo zdravih demokratskih sil, enotnost borbe za razkrinkanje političnega in sindikalnega oportunitizma, razvito borbo proti razbijškemu delu Delavske zbornice, ponovno vzpostavitev tovarniških odborov, splošno akcijo za strnjeno borbo tržaškega delavstva proti gladovnim plačam, brezposelnosti in siromaštvu upokojencev, proti vstajajočemu fašizmu in proti ponovni vzpostavitvi kapitalističnega nasilstva.

Naj živi prvi maj! Naj živi delavski razred!

KRONIKA

Laza Stefanoviča, podpredsednika Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije so pokopali v Beogradu. Laza Stefanovič je bil eden izmed ustanoviteljev razrednega sindikalnega gibanja Jugoslavije in aktiven bорец v revolucionarnem delavskem gibanju ter na raznih vodilnih dožnostih v političnih in sindikalnih organizacijah skoro 5 desetletij. Dr. John Rogge in Conny Ziliacus sta prispela v Ljubljano.

Ljudska mladina Jugoslavije bo v letošnjem letu sodelovala predvsem pri gradnjah v domačem kraju. Večje število brigad bo sodelovalo le pri gradnji Novega Beograda in pri dokončanju avtomobilske ceste.

Bogata letišča premoga so začeli izkoriščati pri Osijeku.

30 milijonov cigaret več kot do loča plan bo delovni kolektiv tobakne tovarne v Mostaru izdelal med prvomajskim tekmovanjem.

1500 študentov ljubljanske univerze in visokih šol se bo letos že lahko vselilo v novo študentsko naselje pod Rožnikom. Naselje bo imelo 5 velikih modernih stanovanjskih poslopj.

Priprave za letošnji zagrebški velesojem so se že pričele. V inozemstvu vlada veliko zanimanje, zlasti v državah, ki so lani razstavljale.

V Tetovem v Makedoniji grade moderen kombinat za predelavo svile. Proizvodnja bo začela že v letošnjem maju.

Normalna proga Bosut-Bijelina je bila izročena prometu. Proga je zelo važna za izvoz kmetijskih pridelkov in premoga iz premogovnika Ugljenik.

Ljudska predilnica ima najboljši predilniški kolektiv Slovenije, zato je prejela diplomu.

3007 industrijskih objektov so dokončali gradbeni kolektivi v letu 1949.

Srbska revija «Letopis matice srbske» je proslavila 125 obletnico svoje ustanovitve.

Splošna konferenca sindikatov Jugoslavije, na kateri bodo obravnavali vprašanje odnosov s Svetovno sindikalno zvezo, bo 15. in 16. aprila v Beogradu.

Trgovinski dogovor med Jugoslavijo in Švico so podpisali. Izmenjava blaga v obeh državah bo dosegla 80 milijonov švicarskih frankov.

26 vrst zobozdravniških instrumentov in naprav izdeluje tovarna «Jugodenta» v Novem Sadu.

Humoristična gledališča delujejo že po več mestih Jugoslavije. V Beogradu je bila pred dnevi prva predstava novoustanovljenega gledališča te vrste.

Jugoslovanski strokovnjaki so polagali prvi radijski kabel. Kabel bi moral prejeti iz Nemčije po posredovanju sovjetskih oblasti, ki pa niso izpolnile te obveznosti. Jugoslovanski inženirji in monterji so delo opravili z največjim uspehom.

Napravo za mehanično razkladanje kamionov sta skonstruirala dva mehanika v Beogradu. Naprava je cenena in preprosta in izprazni kamion v treh sekundah.

Siherno delovanje ljudske fronte Jugoslovanov s sedežem v Pragi in vseh njenih podružnic na Češkoslovaškem je vlada CSR nepovedala.

V Hidrocentrali Medvođe na Gorenjskem bodo letos postavili prvo veliko turbino.

Traktorist Andrija Krivošić je v 15 urah zoral nad 16 ha. S tem je presegel traktorista Sajberta iz Osijeka, ki je pred dnevi zoral v 17 urah 15 ha.

Bilzu 50 milijonov bo investiranih letos v državna pitališča in farme.

Moderen min, v katerem bodo zmleli dnevno nad tri vagone žita, grade v Metkoviću v Dalmaciji.

Nov železniški most grade čez Dravo pri Varaždinu. Dolg bo 210 metrov.

Vsi delovni kolektivi in množične organizacije po vsej državi tekmujejo za Prvi maj.

Ključne pozicije donavske plovbe so na jugoslovanskem ozemlju

Na zasedanju Donavske komisije v Galacu so informbirojevski predstavniki izglasovali brez diskusije vse predloge sovjetskega delegata, medtem ko so jugoslovanske predloge in pripombe odklonili ter na koncu celo predstavniku Jugoslavije odvzeli besedo, čeprav se ključne pozicije donavske plovbe nahajajo v Jugoslaviji.

Donava je za Volgo največja evropska reka. Preko 950 km teče po jugoslovanskem ozemlju; od jugoslovansko-madžarske meje na Mrtvaji do tromeje med Jugoslavijo, Romunijo in Bolgarijo pri izlivu Timoka v Donavo. Donava veže Jugoslavijo z državami ob njenem gorenjem toku, z Madžarsko, Češkoslovaško, Avstrijo in Nemčijo z obojnimi obalnimi tokovi: z Romunijo, Bolgarijo in Sovjetsko zvezo. Zaradi tega ima Jugoslavija ključne pozicije celotnega prometa na Donavi iz zapadne v vzhodno Evropo in obratno.

Druga svetovna vojna je povzročila ogromno škodo jugoslovanskim pristaniščem na Donavi. Tudi veliko število ladij je bilo potopljenih, ali pa jih je odpeljal oku-

pator, ko se je umikal. Uničene so bile tudi vse ladjedelnice na Donavi, veliki mostovi pri Beogradu in Novem Sadu so bili vrženi v zrak.

Toda po vojni je tudi obnova objektov na Donavi naglo napredovala, čeprav pogosto s prav skromnimi tehničnimi sredstvi. Že v letu 1948 je Jugoslavija zavzela ponovno prvo mesto v plovbi na Donavi z 18 potniškimi parniki, 91 vlačilci, 514 tovornimi ladjami s skupno tonažo 335.806 ton, kar predstavlja 23,49 odst. celokupne donavske tonaže obalnih držav.

Mednarodni promet po Donavi, in vzporedno s tem tudi po njenem jugoslovanskem delu je znatno padel po letu 1945. To je bila posledica vojne, uničenja plovniških objektov in pristanišč. Od leta 1945 do 1948 je promet na Donavi vedno bolj rasel, po tem letu pa je skoro popolnoma obstal. Obrežne države, članice Kominforma Madžarska in Češkoslovaška ter Romunija, Bolgarija in Sovjetska zveza so z blokiranjem Jugoslavije povzročile ogromno škodo mednarodni trgovini na tej reki, pa tudi

same sebi, saj sta ti dve skupini držav izolirani z blokado Jugoslavije.

Po osvoboditvi je Jugoslavija z velikimi deli in stroški usposobila ves svoj tok Donave za plovbo. S tem da je sprejela avgusta 1948 na mednarodni konferenci novo konvencijo o svobodni plovbi na tej reki, je pokazala, da želi, da se razvije Donava v prometno žilo, ki bo spajala vse obrežne in zainteresirane države na področju miroljubnega gospodarskega tekmovanja.

Ko zapusti madžarsko ozemlje, priteče Donava v Vojvodino, kjer se razcepi v mnogo rokavov. Počasi se spušta po plodnih poljih. Na njenih, v tem delu močvirnatih bregovih, poraslih z bječevjem, leže manjša naselja, od katerih je najvažnejše Beždan, kjer so začeli s kopanjem velikega prekopa Donava-Tisa-Donava, ki bo važen za promet in za namakanje ter odvajanje vode s tega predela Vojvodine in Apatin, kjer so na Donavi stalno razpete mreže znamenitih upatiških ribištva.

Od Vučkova, važnega pristanišča in železniškega križišča, kjer z ladij na Donavi prenašajo tovore proti Jadranu, se Donava nekoliko zoži in teče dalje do Novega Sada, ki je danes živahno donavsko pristanišče in važna železniška postaja na progi Beograd-Budimpešta. Z velikim mostom je Novi Sad vezan a Petrovaradinom, trdnjavo iz XVIII. stol., kjer so se borili Turki in Avstrijci.

Od Novega Sada do Beograda spremlja tok Donave zelenje. Ob obali leže znamenita zgodovinska mesta Sremski Karlovci, Stražilovo, kjer se z ladje vidi spomenik velikega srbskega pesnika Branka Radičevića, Srankamen in končno Zemun z modernimi stavbami in številnimi tovarniškimi dimniki.

Največje reško pristanišče v Jugoslaviji je Beograd. Ima dve pristanišči: na Savi in Donavi. Obe pristanišči sta bili med vojno popolnoma uničeni. Danes sta obnovljeni. Zvezani sta z železniškimi programi, ki se razpredajo od tam po vsej državi. Skozl beograjska pristanišča vozijo velike količine žitaric iz Vojvodine, premoga iz Srbije, lesa iz Bosne in Slavonije, industrijskih proizvodov iz Hrvatske in Srbije. Kljub trenutnemu zastoju v mednarodnem prometu na Donavi sta ostali beograjski pristanišči živahni, prav zaradi nortranjega živahnega prometa in trgovine.

Od Beograda dalje ostaja leva obala Donave ravna in tvori južno mejo Banata, najbogatejšega žitnega predela Jugoslavije. Iz ravnine se dvigajo le visoki stolpi silosov. Desna obala pa postaja vse bolj gričevnata. V tem predelu leži Vinča, staro naselje znano po arheoloških izkopavinah, Ritopek, kjer so bile krvave borbe v drugi svetovni vojni, Grocka, rimska trdnjava in važna postaja za karavane na poti v Carigrad ter Smederevo, za Beogradom najvažnejše pristanišče, ki je obenem središče vzhodnega okraja in nove kovinske industrije. V Smederevu in Golupcu, zadnjem kraju pred Djerdap klisuro, so ostanki nekdanjih močnih trdnjav, spomin na zadnje borbe srednjeveške Srbije pred njeno popolno okupacijo po Turkih.

Pri Golubcu se Donava naglo zoži od 2 km na 400 m in prehaja v znamenito ožino Djerdap, ki jo je Donava izvrtala v granit Karpatov. Tek Donave je tu zelo hiter in ima nevarne vrtince.

Djerdap klisura je najlepši del Donave in eden najlepših predelov Evrope. Planinska obala je čisto 700 do 800 metrov visoka in je skoro nagnjena nad reko. Zaradi velike brzine vode, mnogih podvodnih sten in ožine, ki doseže na nekaterih mestih komaj 130 m, se plovba po Danavi vrši na nekaterih mestih po pomožnih prekopih, s pomočjo posebnih ladij in komplioranih signalizacij. Posebno v Sipskem kanalu, dolgem 2000 m imenovanem Zeleznata vrata je prehod posebno težak. Da bi bila plovba

olajšana, je bila na obali zgrajena železniška proga, da lokomotive pomagajo ladjam, ko plovejo proti toku Donave.

Vode Djerdapa, plave in izredno globoke — na nekaterih mestih 80 m — so bogate z najraznovratnejšimi ribami.

Čeprav so jugoslovanske sosedje blokirale jugoslovanski del Donave in zavrele mednarodni promet, je na Donavi vendar le živahno. Jugoslavija izkorišča vse možnosti, ki jih nudi reka za prevoz blaga in potnikov, tako na njenem toku, kakor tuji na plovniških tokih Drave, Tise, Save in Morave, največjih pritokov Donave, ki se vanjo izlivajo na jugoslovanskem ozemlju.

(Po «Naprijedu»)

Nota jugoslovanske vlade Bolgariji

Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je izročilo veleposlanstvu Ljudske republike Bolgarije protestno noto v zvezi z nedavnim insceniranim procesom v Sofiji.

V tej noti je rečeno, da je bolgarska vlada skušala s pomočjo tega procesa prikazati in napadati miroljubno politiko socialistične Jugoslavije, da bi na ta način opravičila svoje sovražne postopke proti FLRJ. Čih takih mračnih sodnih inscenacij je v tem, da bi se ustvaril «dokaz», ki naj bi opravičili protidemokratsko, protisocialistično in napadalo politiko, ki jo vodi bolgarska vlada proti jugoslovanskim narodom, da bi oblatila jugoslovanske narode in zaslepla mednarodno javno mnenje ter da bi na ta način prikripla resnični napadali in nasilni izraz politike, ki jo v splošnem vodi v protijugoslovanski gonji.

Poskus bolgarskega vodstva, da s pomočjo takih procesov očrni Jugoslavijo, je preračunam poleg drugega tudi na to, da bi razširil v bolgarskem ljudstvu šovinistično mrznjo, da bi povečal napetost in zaostril odnose med Bolgarijo in Jugoslavijo.

To sojenje je surova žalitev pravosodja, zaradi česar ga tudi svetovno demokratično javno mnenje obsoja, kot je bil to tudi primer s prej na isti način insceniranim procesom.

Reorganizacija državne uprave FLRJ

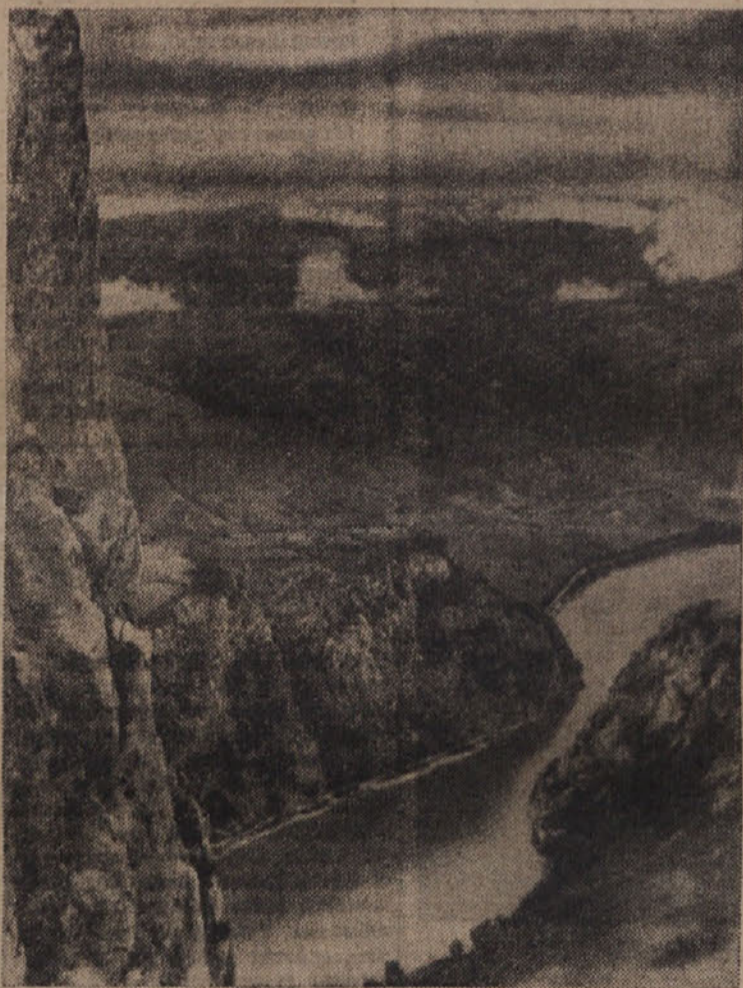
Z ukazom Prezidija so ukinjena zvezna ministrstva za poljedelstvo in gozdarstvo, za lahko industrijo, ministrstvo za gradnje, trgovino in preskrbo ter ministrstvo za državne nabavke. Za vodstvo teh poslov so ustanovljeni sveti za kmetijstvo in gozdarstvo, za pridelovalno industrijo, za vinogradništvo, gradbeno industrijo ter svet za promet z blagom in svet za promet.

Setev - velika skupna naloga vsega ljudstva

Ministrstvo za kmetijstvo in Kmečka komisija za 10. Osvobodilno fronto Slovenije je izdala prognozo za vse kmete, splošne kmetijske zadruge, kmečke delovne zadruge in državna posestva, na frontne organizacije in ljudske odbore, naj z veliko delovno vneto izpolnjujejo izredno važno nalogo: obdelavo in setev površin po letošnjem pomladanskem setvenem planu.

Pri letošnji setvi je delovnim kmetom v veliko vzpodbudo to, da si bo odslej vsak kmet, ne glede na velikost svojega gospodarstva, za vse oddane pridelke države nakupil potrebno industrijsko blago po vezanih cenah. Razen tega bo kmeti vzpodbujalo k boljšemu obdelovanju zemlje in večji proizvodnji živiljenjskih potrebščin tudi to, da bo po izpolnitvi obvezne oddaje, ki jo bo poznal vsak kmet leto naprej, presežke prosto uporabljal. To pa pomeni: čim več boš pridelal, tem več boš lahko prodal.

16. aprila bo dan množičnega pregleda opravljenega setve.

Djerdap klisura na Donavi

PREDVOJAŠKA VZGOJA KREPI mladega človeka umsko in fizično

Maršal Tito je sprejel predstavnike vzgojiteljev predvojaške vzgoje in funkcionarje državnih odborov Zveze borcev.

Predvojaška vzgoja zajema sto tisoče mladih ljudi iz mesta in vasi. V številnih vzgojnih središčih so mladinci, delavci, kmetje, študenti in srednješolci deležni potrebne osnovne vojaškostrokovne in vojaškopolitične izobrazbe, ki omogoča mladincem, da se pripravijo za obrambo neodvisnosti svoje države ter ustvarja iz njih dostojne, požrtvovalne in zavedne graditelje socializma.

Pomena predvojaške vzgoje maršikdo ne razume, čeprav je njen pomen velikanski. Maršal Tito je predstavnikom o tem dejal:

«Po mojem mnenju je predvojaška vzgoja ena najvažnejših zaposlitiv. Predvojaško vzgojo smo uvedli zaradi tega, ker mora biti naša vojska zaradi obrambe neodvisnosti naše male države pred vsakim napadalcem kvalitativno v vsakem pogledu na visoki stopnji. Dobro kvaliteto pa je mogoče doseči ne le v vojski, temveč tudi v

predvojaški vzgoji. Razen tega bo s časom mogoče, da se bodo naši ljudje, izolirani v predvojaški vzgoji, čimprej vrnili iz vojske v gospodarstvo, kar nam bo prav tako prineslo velike koristi. Naši državljani morajo doseči vojaško kulturo, s časom pa prav tako obširnejšo tehnično kulturo. Eno kot drugo pa bodo dosegli v prvi vrsti v predvojaški vzgoji, nato pa v vojski. Predvojaška vzgoja krepi umsko in fizično mladega človeka in neverjetno ostri njegov razum ter njegovo sposobnost za hitro razumevanje in reagiranje.

Naše pripravljenosti v pogledu predvojaške vzgoje ne smemo razumeti kot nekaj, kar delamo zato, ker je vojna na pragu — zato, da bi se jutri lahko borili. Gre za to, da se bomo, čim bolj močni in pripravljeni, toliko manj predajali zaslepljenostim, ker nečemo dopustiti, da bi bili iznenađeni od eventualnega napadalca.

Pripravljeni moramo biti, ker moramo samo tedaj, brez razburjenja in popolnoma skladno delati. Mi nikomur ne grozimo, zavedamo pa se, da varujemo in branimo, kar je našo.

Mednarodna organizacija novinarjev ne služi več smotrom, zaradi katerih je bila ustanovljena

Zveza novinarjev Jugoslavije je poslala vsem zvezam novinarjev v svetu odprto pismo, v katerem javlja sklep svoje zveze, da izstopi iz Mednarodne organizacije novinarjev.

To so bili jugoslovanski novinarji prisiljeni ukreniti zaradi diskriminacijske politike tajništva Mednarodne organizacije novinarjev, ki se je spremenila v orodje Sovjetske zveze.

Tajništvo Mednarodne organizacije novinarjev je trikrat odločilo kongres, ne da bi pri tem obvestilo Zvezo jugoslovanskih novinarjev ter sklicalo sestanek Izvršilnega odbora v Pragi, katerega pa se je udeležila le tretjina članov. Jugoslovanskemu predstavniku, ki bi moral na kongres, češkoslovaško poslaništvo ni hotelo izdati vizuma. Zveza novinarjev Jugoslavije je pooblastila svojega predstavnika v Pragi, da zastopa njene interese na seji, toda tudi temu niso dovolili vstopa na sejo. Jugoslovanski predstavnik je izročil pismeno poročilo, v katerem Zveza novinarjev Jugoslavije predlaga naj bi na dnevi red kongresa v Bruslju sprejeli točko: Borba proti obrekovalnim in zlaganim vestem ter dezinformacijam kot sestavni del borbe za mir in za prijateljske odnose med narodi. O tem predlogu sploh niso razpravljali na seji. Sprejeli pa so predlog madžarskega delegata, da se na bodočem kongresu v Bruslju predlaga izključitev Zveze novinarjev, kajti po statutu je določeno, da mora Izvršni odbor, če gre za tožbo nacionalne organizacije proti kakšni drugi organizaciji, hkrati obravnavati tudi obrambo obtožene organizacije in oba ta dokumenta skupno s svojim mnenjem dostaviti pismeno vsem organizacijam članicam najmanj dva meseca pred kongresom, ki lahko sprejme dokončno odločitev. Tajništvo Mednarodne organizacije novinarjev tega ni storilo.

Od tedaj ne prejema Zveza novinarjev Jugoslavije nobenih obvestil od tajništva Mednarodne organizacije novinarjev. Članarino, ki so jo jugoslovanski novinarji poslali Izvršilnemu odboru, je ta brez vsake utemeljitve vrnil.

SE VEDNO KOMENTARJI O JUGOSLOVANSKIH VOLITVAH

Sovjetska revija «Novaja vremja» je v svoji zadnji številki objavila članek s podpisom Piradova o volitvah v Jugoslaviji. V njem Piradov piše, da so volitve potekale pod nezastisljanim terorjem, njih značilnost pa je goljufija in falzificiranje. Pisec članka dalje trdi, da je klika Tito-Ranković morala razpisati volitve v Skupščino, da bi z denzagoškimi govori o demokraciji in svobodi zapeljala delavske množice in prikrila fašistično naravo vlade.

Volitve v Jugoslaviji so bile po preteku petih let, kakor to določa zakon in nobeno kominformistično potvarjanje in podtikovanje ne bo moglo spremeniti tega dejstva, kakor tudi ne bo moglo zmanjšati velikega uspeha jugoslovanskih volitev.

EDITH THOMAS:

Jugoslavija je leta 1950 za mednarodni proletariatski tisto, kar je bila leta 1920 Sovjetska zveza

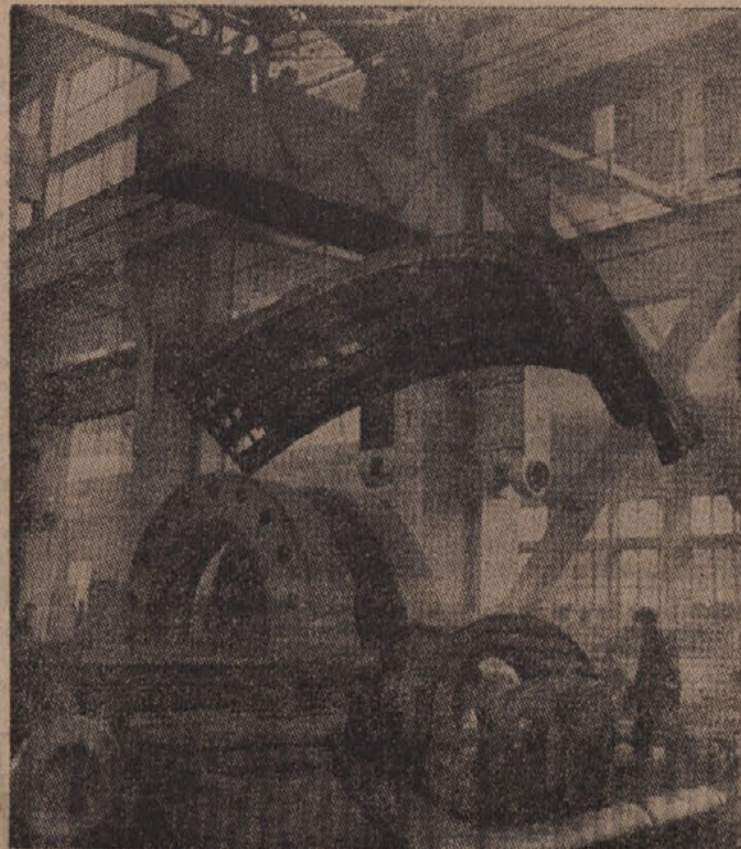
Napredna francoska književnica Edith Thomas, ki je zaradi politike Kominforma izstopila iz francoske Komunistične partije, je objavila v «Francisciens» dva članka o Jugoslaviji, v katerih poudarja, da je komunistom iz vzhodnih držav prepovedano iti v Jugoslavijo, da se prepričajo, kaj se v nji dogaja. Kajti brez dvoma bi spoznali, da se ljudje, ki so se z nadloveskim pogumom borili proti okupatorjem in lastnim fašistom niso mogli čez noč pretvoriti v gestapovske agente.

Edith Thomas opisuje svoje potovanje po Jugoslaviji, obiske v tovarnah, obdelovalnih zadrugah, jaslih

narodne organizacije novinarjev pokazalo, da je stopilo v službo hegemonistične politike Sovjetske zveze, ki hoče onemogočiti Jugoslavijo v vseh mednarodnih forumih, ker se ta noče podvreči zaslužnjenju in izkoriščanju ruske velesile. Mednarodna organizacija novinarjev dokazuje, da ne služi več smotrom, zaradi katerih je bila ustanovljena.

Tisk, ki služi hegemonistični politiki velesile in se poslužuje obrekovanj, laži in potvorb, izgubi lik demokratičnega tiska, za kakršnega bi se morala boriti Mednarodna organizacija novinarjev. Ta organizacija se je spremenila v ozko skupino, ki je odvisna od politike sovjetske velesile proti Jugoslaviji in je s tem prenehala biti organ mednarodnega demokratičnega sodelovanja.

Ker ni mogoče v okviru Mednarodne organizacije novinarjev voditi borbe za demokratično mednarodno sodelovanje, za enakopravne odnose med narodi in državami, kateri hoče Zveza novinarjev Jugoslavije ostati zvesta, je ta izstopila iz Mednarodne organizacije novinarjev.

Montiranje turbine v zagrebški tovarni štade Kočača

IZJAVE INOZEMCEV O JUGOSLAVIJI

JOHN ROGGE

ČASTNI DOKTOR BEOGRAJSKE UNIVERZE:

Namesto, da se velike države vmešavajo v zadeve malih narodov, naj jim v okviru OZN nudijo pomoč

Ameriški znanstvenik John Rogge je bil promoviran za častnega člana beogradske univerze. Njegovo znanstveno delo na pravem področju je borba proti tradicionalnim in dogmatičnim stališčem v pravu. V svojih delih brani John Rogge demokratična načela mednarodne skupnosti, brez katerih ni miru in varnosti narodov ter napredka človeštva.

John Rogge je odvetnik v ZDA. Zelenel je postati profesor ter napisal disertacijo, ki je dobila najvišjo oceno. Vendar pa Rogge ni postal profesor, ker so bila njegova načela preveč drzna in nova za poučevanje prava na ameriških fakultetah.

Ob svoji promociji na beogradski univerzi je imel g. John Rogge govor, v katerem je obsodil tendenco, da bi dogmatizem zavladal na svetu. «Ljudje ne smejo graditi nove Meke ali Rima ne v Moskvi ne v Washingtonu. Tako ZDA kakor Sovjetska zveza morajo priznati, da je pogostokrat več istih rešitev za isti problem. Sieherna država bo naša lastno rešitev za svoje probleme. Taka rešitev bo v skladu z njeno lastno zgodovino in kulturo. Ne bo vedno enaka in tudi pričakovati nam ni treba, da bi bila enaka. To pomeni, če hoče biti Velika Britanija socialistična, če hoče Italija uresničiti program agrarne reforme ali pa, če hoče Francija nacio-

nalizirati vedno bolj svojo industrijo, se ZDA ne smejo vmešavati ter ovirati potrebne in zahtevane reforme. To prav tako pomeni, če hoče Jugoslavija graditi socializem na svoj lastni način, se Sovjetska zveza ne sme v to vmešavati. Sieherni narod ima pravico reševati svoje notranje probleme na svoj lastni način brez vmešavanja katere koli države ali skupine držav.

G. John Rogge je v svojem govoru nadalje dejal: «Ne vidim velike razlike med ameriškim poskusom, da bi izoliral vzhodne države zato, ker jim njihov način vladanja ne ustreza in poskusom Kominforma, da izolirajo Jugoslavijo zato, ker mu njena vlada ne ugaja. Če morajo ZDA in Sovjetska zveza že tekmujejo za čast, da bodo šampioni malih narodov, zlasti nerazvitih. Namesto da se vmešavajo v zadeve malih narodov, naj jim dajejo v okviru Organizacije združenih narodov tehnično pomoč, naj jim pomagajo razviti svoja naravna bogastva in industrializacijo. Te pripombe veljajo zlasti za Jugoslavijo, ker je nerazvita kljub svojemu naravnemu bogastvu. Jugoslavija ima pravico razvijati svoja naravna bogastva in se industrializirati na svoj lastni način brez vmešavanja bodisi Sovjetske zveze, bodisi ZDA. Jugoslavija ima pravico biti neodvisna tako od prve kakor tudi od druge države in biti prijateljica obeh. Sovjetska zveza in ZDA so dolžne tako z njo ravnati.

Ljudstvo in vlada Jugoslavije, ki sta danes med mlinskima kamnoma Vzhoda in Zapada, imata težko nalogo in veliko odgovornost. Njuna naloga je, da se industrializirata in s tem dvigneta z lastnimi silami, hkrati pa je njuna dolžnost, da ostaneta neodvisni. Morata ne le vztrajati pri pravici Jugoslavije, da se industrializira na svoj lastni način, temveč se tudi upirati diktatu in pritisku od zunaj. To izključuje tako ZDA kakor Sovjetsko zvezo. Prepričan sem, da bodo jugoslovanski narodi in njihova vlada to storili.

John Rogge je v svojem govoru opisal vtise, ki jih je dobil na svojem potovanju širom Jugoslavije. «Videl sem že dovolj, da vam lahko sporočim, da sem zadovoljen z delom, ki ga opravljate. V menji povzročila občutek, da ste se vrgli na graditev in industrializacijo svoje države z istim partizanskim duhom, s katerim ste se borili v vojni. Hkrati s tem partizanskim duhom imate tudi vedrino.

Po mojem mnenju je to kombinacija, ki bo rodila uspeh. Seveda bi potrebovali več strojev. Toda če ne boste dobili pomoči, če ne boste dobili strojev, ki jih potrebujete, boste delali z rokami, dokler ne boste izdelali svojih lastnih strojev. Se nadalje se boste dvigali s svojim lastnimi silami. Prepričan sem, je zaključil Rogge, da bo prišel čas, ko bo incident med Vzhodom in Zapadom končan. Zeljno pričakujem čas, ko bodo vsi narodi delali v okviru Združenih narodov kot enakopravni udeleženci in ko bodo mirno gradili svet, ki ga lahko zgrade naše roke.

Na tiskovni konferenci s predstavniki jugoslovanskega in inozemskega tiska je g. John Rogge, podpredsednik Progressivne stranke ZDA na vprašanje, kakšen odmev bo imel njegov govor na beogradski univerzi ob priliki promocije za častnega doktorja Progressivni stranki, ki se o sporu med FLRJ in SZ še ni izjavila, odgovoril: «Nemogoče mi je, da vam že sedaj povem, kakšno bo stališče ortodoksnih komunistov. Moje stališče bo se vnaprej sodelovanje in delo z vsemi ljudmi, ki žele mir. Če bodo smatrali, da ne morejo več sodelovati z menoj, tedaj je to njihova stvar. Moja linija je, da se mora delati za zmanjšanje napetosti, ki vlada sedaj v svetu. S podporanjem Jugoslavije ne napadam Sovjetske zveze samo zato, da bi jo napadal, temveč zato, ker smatram, da ona v tem vprašanju resnično nima prav. Upam, da bodo ljudje, ki se v te probleme poglabljajo, odkrito govorili in povedali, kaj mislijo. Morda se bo na ta način, pod pritiskom javnega mnenja rešil ta problem.

O izključitvi jugoslovanskega predstavnika iz Svetovnega odbora pristašev miru je Rogge izjavil:

«Akcija te organizacije proti Jugoslaviji je bila napačna. Prepričan sem se, da Jugoslavija dela za mir.

Ko so predstavniki tiska vprašali g. Roggeja o njegovem mnenju o Rajkovem in Kostovem procesu, je odgovoril:

«Nimam zaupanja v taka priznanja, posebno kadar se pride do njih z inkvizitorskimi metodami. Procesov ne morem točno oceniti, ker bi moral proučiti ves dokazni postopek. Vem samo, da je Rajk imenoval štiri osebe, ki so bile zapletene v zaroto, stvarno pa te osebe niso bile tam, kjer so zaroto organizirali.

Ob zaključku konference je g. Rogge izjavil, da bi bilo treba dati Jugoslaviji pomoč za industrializacijo. «Po mojem mnenju so imeli Trumanova doktrina, Marshallov plan in Severnoatlantski pakt bolj namero, da izolirajo Sovjetsko zvezo, kakor da bi pomagali evropskim deželam, da se industrializirajo, kakor same hočejo. Jugoslavija je pa, na moje zadovoljstvo, pokazala namen, da reši svoje potrebe na svoj lastni način in zato mislim, da bi morala dobiti pomoč brez vsakršnih pogojev.

KOMINFORMIADI

BIVSI ČLAN VLADE V LONDONU NOSEK O CLEMENTISU

Češkoslovaški zunanji minister Clementis je prejšnji mesec podal ostavko, Minister za notranje zadeve Nosek je na sestanku komunističnih funkcionarjev na notranjem ministrstvu izjavil: «Clementisova ostavka ni nič presenečljivega, saj ni rečeno, da bi moral ostati v vladi do svoje smrti. Tudi je Nosek izjavil, da je Clementis podal ostavko zaradi tega, ker ni hotel priznati, da je zagrešil velike napake in odklonil samokritiko. Nosek je dalje kritiziral Clementisa, češ da ni hotel reorganizirati češkoslovaškega diplomatskega zbora, čeprav je vedel, da je nezanesljiv. Tudi je bil, po Noskovih izjavah, Clementis nasprotnik sovjetsko-nemškega pakta in napada Sovjetske zveze na Finsko.

«Clementis bo imel zdaj dovolj časa za razmišljanje o svojih napakah in o samokritiki,» je baje zaključil svoj govor notranji minister Nosek.

Prav ta Nosek je bil v zadnji svetovni vojni član vlade v Londonu in je z mnogimi sedanji českoslovaškimi voditelji prišel po končani vojni v osvobojeno Prago, natrpan z navodili iz Moskve, kateri se danes zvesto služijo.

KOMINFORMIZEM IN KULTURA

V socializmu velja geslo: kultura naj bo nacionalna po obliki, socialistična po vsebini. Toda kominformizem je tudi pri tem pojmovanju napredne kulture izpeljal svojo kontrarevolucijo.

Tako so v Bolgariji na pobudo sekretarja CK KPB in predsednika vlade Vika Crvenkova pričela snamati dokumentarni film o operi ruskega komponista Glinke «Ivan Susanjin». Na Poljskem pa snimajo glasbeni film «Poema o Stalinu» po istoimenskem delu sovjetskega komponista Hačaturjana. Verjetno je dal iniciativo za to Poljak Rokossovski.

Kot vidimo, so kominformisti po svoje prikrojili tudi pojmovanje napredne kulture. Za njih je kultura socialistična po obliki, a nacionalistična, hegemonistična, sovjetsko-velikoruska pa po vsebini.

KOMINFORMISTOM STEVILKE NIC NE POMENIJO

Stevilke kominformistom nič ne pomenijo, če so jim v napoto pri njihovi kontrarevolucionarni gonji proti Jugoslaviji. Tako poroča Radio Bukarešta, da so jugoslovanske oblasti prepovedale izdajanje del marksizma leninizma, «Kljub temu», zaključuje Radio Bukarešta «je Zgodovina VKP (b) najbolj čitano delo v Jugoslaviji».

V tem svojem zadnjem stavku ima Radio Bukarešta prav. Zgodovina VKP (b) je med najbolj čitanimi knjigami v Jugoslaviji. Res pa je tudi, da je samo založništvo «Kultura» tiskalo 280 tisoč primerov Zgodovine VKP (b), 30 tisoč vprašanja leninizma, 40 tisoč izvodov «Stalinova dela» in 45 tisoč Stalinovih knjig «Marksizem in nacionalno vprašanje».

KOMUNISTIČNA MLADINA ITALIJE IN «MISS POMLADI»

Kakor v Franciji, tako pada naklada listov KP tudi v Italiji. Tako je naklada glasila KPI «Unita» padla v letu 1948 od 700.000 na 500.000 izvodov, konec leta 1949 pa na 420.000, v letošnjem letu naklada glasila še vedno pada. Na nedavnem kongresu italijanske komunistične mladine v Livornu so ugotovili, da organ komunistične mladine «Patulja» kupuje le 70.000 članov, čeprav jih je organiziranih 370.000. Da bi povečali naklado, so razpisali celo konkurz za «Miss pomladi», ki bo dobila nagrado 50.000 lir. To so res udravne ideje komunistične mladine Italije, ki se razvija pod kominformističnim vodstvom svoje KP, in ostaja še vedno na buržoaznem nivoju.

ČITAJTE

LJUDSKI TEDNIK

Očistimo stanovanje

Gotovo te je že babica učila, da je pomlad čas, ko je treba prečistiti stanovanje, očistiti volnena oblačila, jih zašiti, zimske plašče dobro prekrtačiti in jih spraviti v najtalin do prihoda jeseni. Res, da zahteva tako pospravljanje mnogo časa in truda, a je najbolje, da se tako odločiš.

Kako in kje začeti, da bo najbolj praktično? Najprej poskrbi, da boš imela dovolj čistih in mehkih krp na razpolago, očisti omelo in mu obdaj tesni obod s klobučevino ali volno, da ne boš poškodovala pohištva; nabavi si zadostno količino sode, čistilnega praška, sidola itd. Obleci se primerno in si izberi samo en prostor, da ne boš imela nerada po vsem stanovanju.

Najprej odpri na stečaj vsa okna, preglej zidovje in če so na njem vdrtina ali luknje od žebeljev, jih zamaži s mavcem. Pomagaš si pri tem opraviš z nožem. Ko se mavec

spravlja v obup, tako da si sploh ne upam iz hiše. Prosim vas, da mi svetujete.

Odgovor: Zadrega je pa res velika in želim vam, draga tovarišica, da bi ne prišli nikoli v večjo. Če pa mislite še nadalje zapirati se v svoj dom iz bojazni, da vas srečanje z moškimi ne spravi v zadrego, boste pri 70 letih še vedno zardevali in... samevali. Zato vam svetujem, da ne ostajate na vasi, kjer napravljajo iz muhe slona, kjer živite pod mučnim vtisom, da ljudje, posebno moški, sodijo vsako vašo kretanje in vsak vaš pogled in da vam bero z obraza misli, o katerih so prepričani, da povzročajo vašo rdečico, ki jih pa v resnici sploh nimate. Stopite pogumno na dan ter se ozrite z odprtimi očmi v življenje, ki se prebujajo okoli vas. Pojdite v mladinske brigade, kjer se boste čutili enako med enakimi, kjer boste spoznali tovarištvo in kjer vas bo zajel ponos in zavest, da z vašim delom doprinašate k skupnosti. Veseli boste, da ste še tako mladi in da boste lahko uživali sad vašega truda. Osrečila vas bo zavest, da imate priložnost naučiti se še marsičesa, napredovati, spoznati svet, o katerem niste niti slutili. Nekoga dne pa, ko boste z navdušenjem razpravljali o vaših podočih nalogah in zrl z jasnim pogledom na mladega delovnega tovariša, se boste zasačili, da ste pozabili zardeti in... pomlad bo vesela. Tedaj se me spomnite in pošijte mi pozdrave - zelo me bodo razveselili.

G. E. iz Bazovice: Iz vašega zadnjega pisma sklepam, da še vedno boleha na prevelikem delovanju žleze ščitnice. Vztrajajte pri vašem zdravljenju, da vas pošlje še enkrat na preizkušnjo metabolizma. V zadnjih letih smo pridobili zelo učinkovita zdravila, ki poenostavijo zdravljenje te bolezni, ki je bila nekoč težko ozdravljiva. Vaša dieta mora biti pretežno vegetarijska.

O. Z. iz Ajdovščine: V otroških letih so se mi zelo rade pojavljale na rokav bradavice, ki so mi jih dali starši odpraviti z elektriko. Sedaj pa sta se mi zopet napravili dve čisto majhni. Ali jih res ni mogoče odpraviti razen z elektriko.

Odgovor: Bradavice, posebno pa če so še majhne, odpravite s kislinami, ki jih dobite v lekarni.

Dr. S. M.

Kako zlikaš možu obleko

Najprej moraš obleko dobro skrtati, osnažiti vse madeže, zašiti gube in morebitno raztrgano podlogo. Likaj preko vlažne, mehke in čiste krpe.

Likati pričneš levi rokav. Napravi si iz večkrat preganjene mehke krpe nekakšno blazinico, preko katere zlikaš vrhnji del rokava. Nato vdeni v rokav ozko likalno desko in zlikaj najprej zgornjo, potem pa še spodnjo stran rokava. Prav tako zlikaš desni rokav.

Položi nato desno polovico suknjice na likalno desko, pod žepni zavih daj pravokotnik iz lepenke. Prični likati od žepa proti rokavnemu izrezu in nato obratno, zlikaj potem hrbet in končno še levo polovico prednjika. Primi suknjico za ramena in položi samo ovrtnik na rob deske. Pazi, da bo ovrtnik dobro napet in da ne boš napravila pri likanju niti najmanjše gube, ki bi jo le težko odpravila. Prav tako skrbno naravnaj na deski najprej desni, nato levi zavih prednjikov in jih polikaj preko vlažne krpe. Paziti moraš tudi, da se obleka po likanju ne bo svetila.

Pri hlačah zlikaš vsako hlačnico posebej. Da bo rob pravilen in lepo zlikan, moraš položiti šiv spodnjega dela hlačnice točno na šiv zgornjega. Likaj od hlačnega zavaha proti pasu.

Ko si obleko zlikala, obesi suknjico na obešalnik, zavih hlačnice pa vdeni v nalašč za to pripravljen šepalnik. Počakaj, da se obleka posuši, nakar jo pokrij z dovolj veliko krpo in obešaj v omari. Obleko pokrij, da se preveč ne zapraši in da se ramena pri držanju ob stene omare ne pokvarijo.

M O D A

Temnomodre volnene hlačke, ki jih z gumbi pripenaš na belo svileni srajčico. Obleka za dveletno deklico pa je iz belega platna, vezena s križnim vbrdom

Ribji trg

MORSKA ŠČUKA

Ni letnega časa, da bi jih ne bilo na ribjem trgu, toda vsak dan jih pa tuči ni. Sicer pa ljudje njih mesu ne cenijo preveč, pravijo, da ni tako sočno in okusno, kot od drugih rib, najboljša, da so še tam od oktobra do marca. Jih cvro, pečejo in tudi za brodet se dajo uporabiti.

Ni jih težko spoznati. Dolge so okoli 3/4 metra, telo malo stisnjeno, pa zelo raztegnjeno. Barve je sive, prav oslovsko sive, zato so ji razni narodi že od nekdaj pravili osel in naši Dalmatinci poznajo morskou ščuko pod imenom osli ali pa tovar, kar je eno in isto. Trebušna stran je svetla. Spodnja čeljust je mnogo daljša od zgornje. Zobje stoji v čeljustih v dveh vrstah. V zunanji so zobje manjši in nepremični, v notranji vrsti so pa še bolj zašiljeni, večji in gibljivi. Polno je plavuti, spredaj na hrbtu manjša potem proti repu zelo dolga. Spodaj takoj za goltom dve, pa takoj pod poklopcem dve in velike predrepa in repna. Če je tako opremljena s plavutmi, je znak, da jih rabi in da dobro plava.

Morska ščuka je z molli vred na našem ribjem trgu najbližji sorodnik pelenovke, to se pravi trske, in zato jim tudi pravijo na našem ribjem trgu merluzzo. Trske žive v velikih gručah, morska ščuka, njen

sorodnik, je pa samotarska riba, razen za časa drstitve. Živi na morskem dnu, pa ne v velikih globinah, gon drsitve jih prične tudi do obale. Love jih z mrežami, ki jih vlečejo ob dnu, ob čestitvi pa tudi s trniki.

Zakaj morskou ščuka? Zobje in njen izreden tek ji dajeta, prav isti značaj kot sladkovodni ščuki. Je kar naprej, še ujeta v mreži je ujeta sotrpine; tudi na kopnem poje vsako ribo, ki je v njeni bližini in ki jo more pogoltniti. V njenem žlečcu najdemo čisto cel skvarij, največ pa sarđel in bradic.

Živi v Atlantskem oceanu, pridejo pa tudi v Sredozemlje in v naš Jadran. Ponekod jih podolž razpolovijo in suše na zraku, kot na severu trske.

Tudi njih jetra izrabljajo ponekod za olje.

Zelo lepo je vidna vzdolž obeh strani od glave do repa dolga svetla črta pobočnica, važen organ rib s katerimi zaznavajo izpremembe v svojem okolju. To je neke vrste radar.

Morska ščuka je izborna plavalca, ne samo vitko telo, ne le dosti dobro razvitih plavuti, tuči izredno velik ribji mehur jo za to usposablja.

T. P.

ŽENA in njene težave

Veliko je žena, ki zelo trpe ob vsakomesečni čišči. Marsikatera je neumestnega sramu raje prenaša bolečine, kakor da bi se zatekla k zdravniku.

Zene večinoma trpe na zaostajanju perila, na prereditko ali prepogosto se ponavljajočem peritu, preobilnih ali preslabotnih krvavitvah ali pa se jim perilo sploh ne pojavi.

Preobilno perilo se pojavi, če se maternica ne more dovolj skrtiti ali pa ne more premagati prevelikega navala krvi, ki nastane zaradi vnetja jajčnikov, tub ali spodnje trebušne mreže, vnetja materničnih žlez in mišic, raznih mioinov, nepravilne maternične lege, slabo razvite maternice, nepravilne lege črevesja, srčne napake, pritiska krvi, slabe prehrane, pregostih porodov, kroničnega vnetja ledvic, motenj v hormonskih žlezah itd.

Preobilne krvavitve so neprijetne zlasti ženi, ki je ves dan v službi, v mnogih primerih pa lahko postanejo nevarne, ker povzročajo slabost, utrujenost, potrtost, omotico, manjšo sposobnost za delo in bolj ali manj teško slabokrvnost.

Ako je perilo premajhno, če traja le malo časa, če se prereditko ali prevečkrat pojavlja, je najpogostejši vzrok premajhno delovanje hormonov. Če pa je izločanje hormonov veliko, se maternica krepi in postane bolj sposobna za krčenje.

Te nerednosti v delovanju jajčnikov, zlasti v primerih, ko brstički ne izločajo dovolj hormonov, povzročajo bolečine pri perilu, ki so včasih zelo hude. Kljub temu, da marsikatera žena lahko olajša te bolečine z različnimi zdravili, se mora zateči k zdravniku, ki ji bo z različnimi hormoni in vitamini odpravil nepravilnosti pri delovanju jajčnikov.

Nerednosti pri perilu se pojavljajo tudi zaradi duševnih pretresov, skrbi, hude žalosti, prenapornega dela, neodgovorne službe, nezdravega življenja, sprememba podnebja, kajenja itd. Dostj je tudi žena, ki jih mučijo že pred periodo razne slabosti, utrujenost, glavobol, pritisk v spodnjem delu trebuha, potrtost, nemirno spanje ali celo bruhanje. Nekaterim pa se te motnje pojavljajo tudi nekaj časa po perilu.

Ni pa nujno, da leži vzrok motenj pri menstruaciji samo v napačnem delovanju jajčnikov. Na potek perila lahko vplivajo tudi različne telesne bolezni, kakor težja slabokrvnost, tuberkuloza, sladkorna bolezen, Adisonova bolezen, prevelika debelost, močni duševni pretresi in drugo. Zaradi tega naj žena, ki ji perilo povzroča hude bolečine, ne odlašaj, ampak naj gre takoj k zdravniku, da jo bo pozdravil.

Zene, zlasti mlada nevedna dekleta morajo ob mesečni čišči ostati doma in ne hoditi na dolge in naporene izlete, športnike, naj se tedaj ne vadijo in tekmujejo, čeprav gre za prvenstva, naj se ne kopijejo, naj se ne vozijo z motornimi vozili in naj nekoliko bolj pazijo na svoje zdravje.

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

Nevesela pomladi: V veliki zadregi se obračam do vas v upanju, da boste ugodili moji prošnji. Stara sem 17 let; večkrat zardevam, zlasti če srečam moškega. Moje zardevanje me spravlja v veliko zadrego. Brez kakršnega koli vzroka zardim pri srečanju vsakega moškega. Ta napaka me

Nasveti

Z ostanke sveč lahko dobro podkurisi.

Usnje, ki ga je zmočil dež in je zaradi tega postalo trdo, omehčaš, če ga obrišiš s krpo, ki si jo namočila v petroleju.

Zmešaj žličo vodkovega preki-za s 3 kapljicami amoniaka in si namaži odvisne dlačice, ki bodo tako obledele in jih ne bo opaziti.

Travnne madeže izperi v surovem mleku in izplakni v vodi.

Kavnje in kakaove madeže izperi samo v mrzli vodi z nekoliko soli. Topla voda madeže še bolj utrdi!

NASVETI

Jabolčni puding

Potrebujes 15 dkg na kocke zrezanega in na maslu spraznega kruha, 2 del in pol prevretega mleka, dve olupljeni in na kocke zrezani jabolki, 5dkg zmletih mandeljnov, 5 dkg kandiranih pomarančnih lupin (kar ni tako nujno), ki jih prav tako razrežeš na kocke, 5 dkg rozin, ki si jih poparila, 7,5 dkg sladkorja, 3 jajca in limonino lupino.

Za omako: 2 del rdečega vina in 2 žlici marelične marmelade.

Daj kocke kruha v skledo, polij čeznje mleko in počakaj, da ga kruh dobro vpije; dodaj potem jabolka, pomarančne lupine, mandeljne in rozine. Dobro zmešaj, dodaj slad-

kor, limonino lupino in 3 rumenjke, dobro premešaj in prideni končno še zelo trd sneg 3 beljakov. Namaži z maslom močel, ki ga rabiš za potice, zlij vanj testo in peci v pečici nad soparo 45 minut. Ko se hladi, zavrij vino z marmelado. Povezni puding na krožnik in ga polij z omako. Ponudi še toplo.

za tržaško kuhinjo

ČIŠČENJE IN BISTRENJE olja s hladno vodo

Za v svojem prvem članku sem omenil, da se olje ne da naravno popolnoma očistiti in izbistriti. Drobna nesnaga ki plava v olju, se le s težavo sesede. Če hočemo imeti zdravo olje prijetnega okusa, moramo odstraniti vse, kar na olju plava. To pa dosežemo s hladno vodo ali s filtriranjem.

Ce izpiramo olje s hladno vodo takoj, ko smo ga iztisnili,

1) mu izboljšamo kakovost in mu ohranimo prijetni okus;

2) olje ostane delj časa mlado in sveže;

3) z vodo očiščeno olje spravimo lahko takoj kot dobro mlado namizno olje v promet.

Ce vlivamo vodo na olje, povleče s seboj nesnago, ki se sesede na dno posode, olje pa, ki je lažje od vode, splava na površje in ostane popolnoma čisto.

Voda, ki spravlja nesnago na dno posode, povleče s seboj tudi razne kisline in druge snovi, ki se v olju ne tope in ki na olje kvarno vplivajo.

Ze v prvem članku smo poudarjali, da ne smejo v oljarnah pri pridobivanju finega namiznega olja uporabljati vroče vode. Prav tako ne smemo vroče vode uporabljati pri čiščenju, zadostuje voda 12-16.0 C. Pri vroči, oz. pretopli vodi, bi olje spremenilo naravni okus in bi postalo žaltavo.

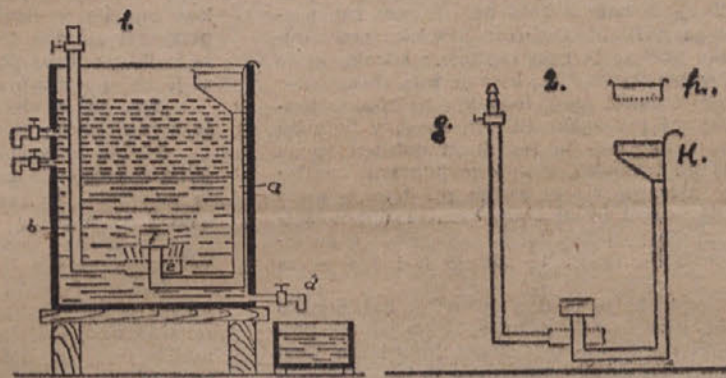
Na različne načine čistimo olje s hladno vodo.

V nekaterih manjših oljarnah v Italiji in drugod imajo štiriloge s kositrom obložene zaboje, v katere najprej nalijejo olje, nato hladno vodo in vse skupaj mešajo po 1/4-1/2 ure s kositrom obloženimi lopatami. Tako mešanico prelivajo v večjo posodo ter jo pustijo nekoliko ur na miru. Olje splava na površino, voda pa povleče s seboj vse nečistočo, ki jo s posebnimi zajemalkami poberejo iz posode.

Tak način pa ni priporočljiv, ker pride olje preveč v stik z zrakom ter je nevarno, da postane žaltavo.

Bolj preprosto, toda boljše je, če postopamo takole:

Iz stiskalnice pridobljeno olje vlijemo v 6-8 hektolitrsko posodo, v kateri je že do polovice vode. Olje splava kaj hitro na površino. Z zalivalnikom (kakršnega rabijo vrtnarji), ki ima razpršilnik z ozkimi luknjicami, vlijamo vodo iz višine na olje. V nekaj urah se olje približno očisti, z zajemalkami posneme in prelije v čiste in

zdrave posode. Pri tako pridobljenem olju bodo še vedno usedline, ki jih je pa treba z opreznim pretakanjem odstraniti.

Očiščeno olje moramo vključiti v suhe, zdrave bolj temne prostore, v katere nimajo dostopa sončni žarki. Svetloba namreč kvarno vpliva na olje.

Ti primitivni načini so primerni za kraje, kjer pridobivajo manjše množine olja in bi nabava primernih naprav olje le podražila.

Za racionalno in praktično čiščenje olja s hladno vodo imamo razne pri-

prave, pri katerih pride olje le malo v stik z zrakom. Tako pripravo lahko izdelava vsak domači klepar. Priložena slika 1. nam kaže tako pripravo. Ta je lahka železna pocinjena ali lesena s kositrom obložena kač, ki drži 4-6 hl in ima prenosljiv pokrov. Ob dnu kač je precej velika železna ali aluminijasta pipa (sl. 1, d) za odtakanje usedline in nečiste vode. Na levi strani zgoraj sta dve majhni pipi za odtakanje očiščenega olja. Slika 2 nam kaže, kakšne so cevi, po katerih se pretakata olje in čista hladna voda. Ta del je prenosljiv in se natakne na čistilno

posodo (sl. 1 a in b). Cev na sl. 1 oz. sl. 2, ki ima zgoraj večji liž z gostim sitom, da pridržijo debelejša snovi, ki plavajo še v olju. Na drugem koncu cevi spodaj je posebna okrogla ploščata priprava z gostimi malimi luknjicami, ki vodoravno razprši tekoče olje (sl. 1. b). Na levi strani je prav tako cev, ki ima spodaj podobno nekoliko večjo pripravo z gostimi majhnimi luknjicami obrnjenimi navzgor. Voda, ki odteka iz vodovoda oz. višje nameščenega sode ali kadi, prši zaradi pritiska navzgor.

Praden začnemo s čiščenjem, napolnimo posodo (sl. 1) do polovice s hladno vodo. Zatem naliva en delavec olje v lijak (sl. 2 k), drugi pa spušča vodo polagoma po cevi (sl. 1 b).

Olje, ki se pretaka iz cevi (sl. 1. a), se razprši vodoravno, voda pa, ki teče iz cevi po sl. 1, udarja v olje, ki ga prši navzgor. Nečistoča pada na dno posode, olje pa splava na vrh že očiščeno.

V posodo pod pipecem d, sl. 1. se odteka po potrebi usedlina in nečista voda. Tukaj se zbirajo še razni ostanki olja, ki jih posnamemo s plitvimi zajemalkami. To olje lahko uporabimo za mila.

Čisto olje odtakamo s pomočjo pipecev c, sl. 1 v posebne za to pripravljene čiste posode. Od pipecev c do posode pritaknimo kositrno cevko, da preprečimo stik z zrakom. Za filtriranje imamo raznovrstne filtre, ki pa pri manjših oljarnah ne prihajajo v poštev zaradi previsokih nabavnih cen. Filtriranje skozi bombaž, celulozo oglje itd. ni priporočljivo, ker pride olje preveč v stik z zrakom. Le tedaj uvajamo ta način, če nameravamo olje takoj spraviti v promet.

I. S. FOJACEV

Dobra vzreja piščancev

Nadaljevanje iz prejšnje številke:

Običajno pustimo kokliji že tretji dan prosto pot, da sama vodi piščance. Ne jezite se, če «ta neumna koklija» vodi mlade piščance v sončnem jutru po rosnih travah. Živalski nagon ji pravi, da je treba mladino utrditi. Za pišče, ki ne prenese pohlevne rosice, je bolje, da pogine. Samo z naravno vzrejo vzgojimo res močne, zdrave in odporne živali, čeprav jih nekaj izgubimo.

Poleg mrčesa je piščancem nevarna v prvem tednu tako imenovana bela griža ali kokoški tifus (legar). To je nalezljiva bolezen, ki se prenaša od odraslih kokoši na znesena jajca in od nasajenih jajc na piščance. Skodljivec je bakterija, bacillus pollorum, ki ne škoduje okuženim odraslim kokošim, medtem ko pomenja za piščance skoro gotovo smrt, če ne preprečimo njenega razvoja v prebavilih. Razen nalezljive griže dobijo piščanci lahko navadno drisko od pokvarjene hrane. Pazite posebno poleti, ko se na primer sveže mleko že v eni uri spremeni v strup za mladi nečisti želodec. Dajajte torej vedno samo toliko, kolikor je poje, nikdar ostankov. Grižo in navadno drisko pa lahko preprečimo. Zato imamo izborno sredstvo v kislem mleku. Zadoštuje posneto kislino mleko, oz. roma skisano posneto mleko. Mleko pa mora biti popolnoma skisano; samo malo nakisano mleko je zelo škodljivo. Kislo mleko vsebuje bakterije kislige mleka, ki mleko kisa. Bakterija mlečne kisline je huda sovražnica škodljivim bakterijam, med drugim tudi bacilusu pollorum. Ko pride bakterija mlečne kisline s kislim mlekom v prebavila, uniči ali oslabi takoj bakterijo pollorum in druge škodljive bakterije. Smrtno nevarna bolezen sploh ne more izbruhniti. Kislo mleko pa vpliva tudi po svoji sestavi zelo ugodno na zdravje in rast mladih živali. Mešimo z njim mehko krmo za piščance. Če ga imamo dovolj, dajmo jim ga tudi piti. Torej ne pozabi: kislino mleko je izborna hrana za mlade piščance, preprečuje bolezn, ohranja zdravje in pospešuje krepak razvoj. Dajajte ga že od tretjega dneva dalje.

Ko koklija piščance zapusti, je tudi čas, da zapustijo piščanci svoj doseđani hlevček. Pa še vedno ni priporočljivo, da bi jih združili z odraslimi živalmi v kurniku. Mnogo bolje je, da si napravimo za do- raščajočo perutnino majhen, prenosljiv hlevček. Da ga laže snajimo, ga napravimo tako, da lahko odvezamo streho in dno. Streha je pokrita s strešno lepenko, stene so enostavne, lesene, ker nam hlevček služi samo poletje. Tak hlevček ima še to prednost, da lahko zjutraj s piščeti vred prenesemo v prosto naravo, tja, kjer je najboljša pašna.

sicer s hlevskim gnojem. Nobena druga poljska rastlina ni tako hvaležna za hlevski gnoj kakor ravno pesa.

Unljivo je, da ne bo pesa rastla na pušni zemlji. Cim boljša bo zemlja, čim bolj bo gnojna, tem večji bo pridelek. Petnajst kg apnenega nitrata na 1000 m² posejane površine kakor tudi polivanje z razredčeno gnojnico zelo poveča pridelek.

Se je pri nas kakšen kmetovalec, ki prideluje pesu več let zaporedoma na isti njivi. To nikakor ni pravilno. Zemlja se s takim ravnanjem preveč enostransko izkorišča in daje zaradi tega slab pridelek. Pa tudi razni škodljivci, posebno pesni odjed, se v tem primeru pojavijo.

Pri nas je zelo v navadi, da presajajo na stalno mesto šele sadike, ki jih vzgajajo na posebnem prostoru ali v gredicah. Boljši pridelek nam daje nepresajena pesa. Priporočamo sejati pesu v vrste, ki so 40 do 50 cm narazen. V vrstah samih pa naj bodo rastline oddaljene 25 do 30 cm druga od druge.

Kot vse druge okopavine zahteva tudi pesa dobrega obdelovanja. Najmanj trikrat jo moramo skrbno okopati in očistiti plevela, kajti plevel ovira rast in jo neka- ko zaduši.

Jabolčni cvetožer

Tudi letos se mora pripraviti sadjar ob pravem času na borbo proti temu nevarnemu škodljivcu, katerega moramo brez pomisleka odločno zatirati, kajti iz leta v leto se jabolčni cvetožer bliskovito širi iz sadovnjaka v sadovnjak.

Jabolčni cvetožer je trdokrilec, meri kake 3 m/m, barve je temnorjave in na hrbtu nosi svetlo liso v obliki črke V. Zimo prebije na jablanah, a dostikrat tudi na drugem drevju v bližnjem gozdu, ograjah itd. Ko se pojavijo prvi topli dnevi zleze iz prezimovališča, išče hrane objedajoč mlado popje ter se pari. Vsaka samica odloži v odpirajoč se cvetno popje okoli 30 jajčec v isto število popkov.

Iz jajčeka se izleže breznož belkast črvček, ki se krmil z življenjskimi deli popja, to je s tistimi, ki bi nam dali cvet. (slika 1). Tako pokvarjeno popje se vseeno odpre, a venčni listi, ki jih na notranji strani oslini in obje žuželka, se še držijo skupaj. Cvetni pop se posuši in ostane zaprt v obliki kapice. V notranjosti črv doraste, se preobrazil in zleze po nevidni luknjici, ki jo napravi na cvetnem popju, na prosto. (slika 2). Jabolčni cvetožer se hrani z listi, ne da bi napravil preveliko škodo, tako prebije poletje in zimo do meseca marca, ko se začne pariti. Ko samice odložijo jajčeca, dostikrat ne poginejo, ampak prežive poletje in prihodnjo zimo skupno z zarodom in odlože še v drugič jajčeca.

Škoda. Škoda, ki jo napravi jabolčni cvetožer je posebno občutljiva takrat, ko drevje malo cvete. V tem primeru nam škodljivec uniči skoraj ves pridelek.

Na srečo ima danes sadjar na razpolago izborno in zanesljivo sredstvo, ki je že precej v rabi in to je TIOGAMMA. To škropilno sredstvo rabimo v 1 odstotni raztopini v vodi. (1 kg na 1 hl vode). Jablane škropimo trenutek pred odlaganjem jajčec. Učinek Tiogamma je res popoln, posebno še, če sadjar zatira škodljivca ob pravem času.

Sl. 3 Pravi trenutek za škropljenje

Pravi čas zatiranja. Pravi čas zatiranja je odvisen malo od izkušnj, ki jih imamo mnogo pa tudi od opazovanja. Škropimo, kadar se začne odpirati cvetno popje, a je še na pol zavito v cvetne lističe (slika 3).

Normalno škropimo zadnje dni

marca in tja do polovice aprila, to je v času, ko se cvetožer pripravljajo na odlaganje jajčec.

Kako deluje Tiogamma proti žuželkam, posebno še proti cvetožeru, je vsem dobro znano. Poškropljeni deli se pokrijejo s tanko mrežico tega insekticida in cvetožeri, ki pridejo z njim v dotiko, najprej otrpnejo (ostanejo paralizirani) in nato poginejo. Na vsak način pa ne morejo več odlagati jajčec.

Doba učinka je tudi trajajoča. Četudi ne škropimo prav ob določenem času, je sadjar lahko prepričan, da se bo iz svojega sadovnjaka rešil škodljivca.

V letih močnega napada, škropljenje lahko ponovimo takrat, ko je cvetno popje že dobro razvito a še ne odprto. V tem primeru smo lahko gotovi, da bomo 100 odstotno dosegli imunizeto.

Sl. 5, Samica cvetožera se pripravljajo na odlaganje jajčec.

KRMSKA PESA

V kolikor večji meri se dandanes bavijo kmetovalci z živinorejo, toliko važnejše je postalo pridelovanje krmilnih rastlin, posebno takšnih, ki nam razen obilnega pridelka dajejo še dobro krmo za mlečno in drugo živino. K takšnim krmilnim rastlinam moramo prištevati tudi krmno pesu. Ta rastlina nam daje v ugodnih legah in če smo izbrali ugodno vrsto 300 do 400 stotov pridelka na ha.

Krmilna pesa je lahko prebavljiva in kot krmilo dobro učinkuje. Kakor je znano, je v pesi mnogo sladkorja. Vsakomur, ki je krmil krave molzнице s krmilno pesu, je gotovo znano, kako dobro vpliva pesa na mlečnost krav, posebno v zimskem času, ko primanjkuje svežih zelenih krmil.

Največje važnosti pri pesi je to, da si izberemo pravo vrsto, kajti pri malo kateri rastlini so letine tako odvisne od vrst, kakor pri pesi. Oglejmo si nekatere najvažnejše in najbolj priporočljive vrste pese za nas. Predvsem moramo omeniti rdečo mamutovo pesu, ki je podolgasta in raste na pol ven iz zemlje. Je prav rodovitna, potrebuje pa globoke in skrbno obdelane zemlje.

Druga važna vrsta je obersdorfska pesa, ki ima obliko polkrogle, raste skoro popolnoma nad zemljo in le drobni konci njene korenine tiči v zemlji. Zaradi tega se ta pesa laže debeli, četudi ni zemlja tako skrbno zrahljana, samo da jo dobro pognojimo. Tudi plevel ji ne škoduje tako lahko. Jeseni, ko je zrela, jo je mnogo laže ruvati iz zemlje kakor druge vrste, ki rastejo globlje v zemlji.

Tretja zelo važna vrsta je ekensdorfska pesa, ki je dolga in valjasta. Tudi ta raste skoro popolnoma nad zemljo in je zelo priljubljena; daje zelo obilen pridelek, ima pa to slabo lastnost, da nima v sebi mnogo sladkorja in da začne kmalu gniti.

Okroglaste vrste, ki imajo obilo sladkorja, so se pokazale kot najtrpežnejše. Semkaj prištevamo obersdorfsko pesu. Zategadelj pripravljamo, da poleg valjaste ekensdorfske sejemo tudi trpežno obersdorfsko pesu, če hočemo živino krmiti s pesu č. spomladi.

Ker je zelo važna, da si izberemo prave vrste, je treba seme naročiti ob pravem času in pri zanesljivih semenarnah, ki nam nudijo res pristno in izbrano seme.

Da dosežemo visok pridelek, moramo zemljo dobro pognojiti, in

DOBERDOB

PREŽIHOV VORANC

VII.

Vojni roman slovenskega naroda

Naposled tudi ni bil pijanec; bil je le krojaški mojster v St. Johanu v Pongavi na Salzburškem. Bil je član požarne brambe, zaradi svoje gibčnosti kakor rojen za plezalsko službo. Vaje so se vršile enkrat na mesec in po vajah so pili tako zvano «gratispivo». Razen tega so bile redno enkrat na mesec seje načelstva, pri katerih je Angruber kot kontrolor moral biti navzoč, enkrat na mesec je bilo posvetovanje reševalnega oddelka, pri katerem je bil za tajnika in je njegova prisotnost bila tako rekoč sama po sebi razumljiva, enkrat na mesec je bilo vplačevanje članarine in sicer vsakokrat v drugi gostilni. S tem je bila — razen zelo redkih požarov — njegova delavnost pri požarni brambi izčrpana. Poleg tega je bil še funkcionar obrtniškega društva, bolniškega podpornega društva in tudi pevskega društva, kar je vse skupaj imelo za posledico, da je moral presneto paziti, da ni prišel v navzkrižje s sejami ali pa da se ni zmotil pri razporedu v poštev prihajajočih gostiln, v katerih so bile vse te seje.

Kljub tej pestri delavnosti se je Angruberjevo življenje razvijalo brez prevelikih komplikacij in vse bi se bilo pametno končalo, če ne bi prišlo do sarajevskega atentata. Angruber je bil rezervist. O tem je pričala velika slika s črnim okvirom, ki je visela na steni njegove delavnice. Sredi ogromnega venca slikanih vojaških trofej, topovskih žrel, lafet, praporov, nožev, sabelj in raznih orlovskih krempljev, ki je predstavljal zgodovino avstroogrške armade, je bila podobna infanterista, ki je bil oblečen v zlikano paradno suknjo, v rokah pa je držal ogromen prapor z avstrijskim grbom. Pod sliko je bil zmetničen napis:

«V spomin na mojo aktivno službo pri c. in kr. infanterijskem polku št. 49 — za cesarja in domovino. Letnik 1900».

To so bile tako imenovane «poslovnice slike», ki jih je neka dunajska židovska tvrdka proizvajala na vagone, in sicer prikrojene za razne formacije avstrijske armade, pri čemer je venec trofej ostal vedno isti, le slike v sredini so bile različne. Vse te slike so bile napravljene brez glav. In ravno ta iznajdljivost je povzročala njih splošno, vsestransko porabljenost. Odslužnemu vojaku je bilo treba omisliti si primerno lastno fotografijo, tej odrezati glavo in jo prilepiti na nalašč za to prirezan vrat splošne paradne slike. Pod sliko si napisal še enoto, pri kateri si služil in spominska slika je bila gotova. S temi stvarmi so se v garnizijskih mestih pečali posebni umetniki. Tako sestavljene slike so pogostokrat predstavljale naravnost grozovite spake, zaradi katerih bi morali lastnike brezpogojno klicati pred vojaško sodišče zaradi skrunitve cesarjeve podobe, ki je bila na vsaki sliki v gornji sredini venca. Vendar se to iz neznanih vzrokov nikoli ni zgodilo.

Podoben je bilo tudi z Angruberjevo sliko. Medtem ko je vojakovo telo predstavljalo silnega, rejnega hrusta, je med njegovimi orjaškimi rameni čepela drobna glavnica, kar je delalo vtis, kakor da sedi vrabec na strehi. Razen tega je bila glava tudi zelo nerodno prilepljena. Naloga umetnikov, ki so se bavili s prilepljanjem glav, je bila, napraviti podobo tako, da je gledala glava v cesarjevo podobo. Med slikanjem je moral Angruber zavijati oči, kar je imelo za posledico, da je namesto navdušenega in vdanega pogleda nastalo grdo škiljenje nazgor. Kljub temu da je škilavost sliko neznanstveno kazila, je vendar že štirinajst let krasila Angruberjevo delavnico.

Popoldan tistega dne, ko je v Sarajevu atentator Princip skakal v reko Miljačko, je požarna bramba v St. Johanu imela požarne vaje in za njim «gratispivo». Po pivu je bila še seja obrtnega društva in Angruber se je vrnil domov šele drugo jutro. Ženo nista že prej ves teden govorila. To ji je bilo vendarle preveč in sklenila je grozen maščevalni načrt. Iz neke noveletne razglednice, kjer je držal okusen prašiček štriperesno deteljico v rilcu, je izrezala prašičkovo glavo in jo nalepila na glavo moževe podobe na steni. In prečudno — kar se umetniku pred leti nikakor ni posrečilo, to je dosegla žena na prvi mah — novi vojakov obraz je bil z rilcem vred sijajno uprt v cesarja...

Se isti dan se je raznesel glas o atentatu, obenem so pa tudi že začele krožiti vesti o mobilizaciji, o vojni. Nestrča je hotela, da je Angruberja še istega večera obiskal njegov, konkurent, krojaški mojster Funder, s katerimi se nista marala, a sta kljub temu sodelovala v vseh krajevnih organizacijah. Funder ni bil vojak. Nenadoma mu je zasijalo svetlo upanje, da se bo znebil neljubega tekmeča; in da uteši svojo škodoželjnost, se je napotil naravnost k njemu.

«Ali si že slišal, da bo mobilizacija?» ga je nagovoril s prisiljenim sočutnim glasom.

Angruber ni še prespal pijanost, zato se je namrdnil, pokazal s palcem nazaj čez ramo proti podobi, ki je visela nad njima na steni, ter kratko rekel:

«Če me cesar potrebuje — tam gorj sem...»

Funder je bil Angruberju za to dragoceno reklamo zmeraj neznanstveno zavidi, zato je le nerad sledil konkurentovi kretnji. Ko pa je naposled le dvignil oči, jih ni mogel več odtrgati. Gledal je in gledal, dokler se ni dvignil in odšel... Posledica je bila, da je Angruber še tisto noč zamenjal svoje stanovanje s prostori okrajne čee v St. Johanu...

Pozneje se je stvar pojasnila. Največ je k temu pripomogla Angruberjeva žena sama, ki je iz obupa skočila v reko Salico in utonila. Angruberja pa so dodelili krojaški delavnici pri 49-tem pešopku, odkoder so ga pozneje transferirali k bataljonu št. 100.

Razumljivo je, da je vse to moralo kvarno vplivati na Angruberjevo duševno stanje. K bataljonu je prišel neverjetno zdelan in zamišljen. Čez dan je bil najrajši sam, prijateljev ni iskal in ni maral, ponoči pa je češče kolovratil okrog. Čudno je bilo to, da podnevi skoraj nisi mogel besedice izveči iz njega ponoči pa je neprenehoma klobasaril in klobasaril. Včasih je govoril take reči, da si jih vojaki niso upali ponavljati in zaradi katerih bi ga bili lahko ustrelili. Na pritisk četovodje se je prigljal k pregledu, toda zdravnik ni vedel, kaj bi

z njim. Naposled mu je dal neke uspavalne praške.

Po teh praških je šlo z njim še hitreje navzdol. Zvečer se je ves tih ulegel na svoj pograd, toda zjutraj je vstajal bog vedi kje v kakem kotu barake, ves trd, prezebel. Nekoč so ga našli na križnem oporniku pod stropom barake, neke noči se je celo izgubil iz barake in so ga zjutraj našli v baraki št. 4., kjer je bila shramba.

Potem so začeli paziti nanj, toda kot bi bilo začarano, ni vse skupaj nič pomagalo. Stlačili so ga v bolniški oddelke, toda že drugo noč je izginil in dohiteli so ga šele daleč zunaj na travniku, kamor je pobegnil čez visok plot boječe žice, ne da bi se bil pri tem le malo opraskal. Slednjič je nad njim obupal celo lajtnant Hergott in sklenil, da ga bojo drugi dan oddali v garnizijsko bolnišnico. Toda ravno to zadnjo noč jim je za vedno ušel.

Cetovodja Zgank, ki je ta dan opravljal bataljonsko stražo pri baraki, kjer so bile pisarne, je ob eni po polnoči pravkar zamenjal stražo pri vходу. Infanterist Dervodel je ostal sam pred barako. Jasna noč je bila čudovito mehka in mirna, zato se ni zatekel v stražnico, prislonežno k visokemu plotu, temveč se je počasi prestopal po široki deski in odprtih ust vdihaval prijetni zrak. Tako je minilo kak pol ure, ko je nenadoma zagledal na strehi barake, skoraj tik nad seboj, bingljajočo postavo v spodnjih hlačah. Spoznal je mesečnika Angruberja, ki je stal prav na koncu grebena.

V strahu, da bi vojak ne izgubil ravnotežja in se prekucnil na tla, je zaklical:

«Angruber!» Toda komaj mu je beseda ušla, je že vedel, da je napravil napako.

Mesečnik se je zaradi rezkega glasu zdrnil, se prebudil, a v istem hipu je že izgubil ravnotežje ter se prekucnil s strehe. Priletel je z glavo na betonirano tla in mrtev obležal. Komisija je ugotovila, da mu ni počila le glava, temveč ga je obenem zadela tudi kap.

Angruberjevo smrt je morala prva stotinja drago plačati. Udeležiti se je morala pogreba, a prvi vod je bil določen za paradni vod in je moral oddati na grobu častno salvo. Ves dan so se morali vaditi paradne hoje in paradnih prijemov ter streljanja. Lajtnant Hergott je dal najmanj stokrat zaporedoma ponoviti:

«Poklekni, nastavi, ogenj!»

Do kraja izčrpani so se vojaki zvečer vračali v barako. Barfuss je glasno zaklel:

«Zakaj se on ni skočil v Salico ali pa namesto svoje babe...»

VIII.

Bataljonu so pošiljali vedno novo moštvo; prvi dve stotniji sta bili že polnoštevilni, vendar so skoraj vsak dan prihajali še novinci, tretja in četrta stotinja sta bili tudi že skoraj polno zaseleni in govorilo se je celo, da bodo formirali še dve novi, ki naj bi bili nekakšna rezerva, kadar bo bataljon odinil na fronto.

Med novinci je zadnje čase bilo mnogo Slovencev. Bili so povečini aktivni vojaki ali pa rezervisti, ki so bili že v Galiciji in so se tedaj vračali iz bolnišnic in zbirališča. Med njimi je bilo tudi precej šaržev; pri tretji stotniji je že prej bil četovodja Zgank, na novo sta prišla korporala Rode in Snuk, Drugemu vođu prve stotnije je bil kot komandant dodeljen praporščak Domin, govorili so še, da je Slovenec tudi komandant četrte stotnije, nadporočnik Kobe, čeprav ga še nihče ni slišal govoriti slovenski.

Kljub temu da slovenski soldat ni kazal tiste solidarnosti, kakor soldatje drugih narodnosti avstroogrške armade, je vendar njegova številčnost pri bataljonu ustvarjala neko lastno težino, ki se je kmalu začela čutili.

«Sami Kranjci!» je vpil Segal, toda z drugačnim glasom, kakor pa pred meseci, ko je govoril o Talerhofovcih. Slovenci so bili tega prirastka veseli.

«Zdaj nas ne bodo več, kakor poprej!» se je hvalil Stefanič in se veselil kakor otrok, ki dobi tovariša.

S pritokom novincev se je tudi menjalo življenje bataljona. Barake so postajale pretesne in so šumele kakor čebelni panji pred roji. Pogradi so bili prenapolnjeni in pravilo, ali bolje rečeno postava, veljavna od začetka da spadajo zanesljivci na zgornje, ostali pa na spodnje pograde, je izgubljala veljavo.

Zanesljivci so zaradi splošnega pritiska užaljeni obmolknili, njih nadvlada ni bila sicer še strta, toda začela je vidno plahneti. Pri tem preobratu so celo Talerhofovci prišli do malo večje veljave.

Kljub ugodnejšemu vetru pa disciplina ni popustila. Moštvo je moralo izčrpaneje, vztrajneje vežbati, kakor moštvo drugih enot v garniziji. Tudi sekatura se ni zmanjšala in lajtnant Hergott ter feldvebel Rom in podobni kujoni so nemoteno paševali dalje. Zdelo se je da so disciplino še bolj privili.

Nekega večera, ko je moštvo že počivalo in so bile luči že pogašene, je pridrvel v barako feldvebel Rom.

«Kufervizit!» je zavpil s pijanostjo, srditim glasom, kakor je znal le on, da je mahoma vse planilo pokonci. Malo prej je še pil v beznici v Betlehemskej ulici, blizu lazaristovske kasarne, kjer so se po navadi shajali podčastniki iz okoliških enot; pa ga je nenadoma nekaj pičilo in ves peneč se je oddrjal domov in ukazal pregled. Poleg njega se je znašel tudi korporal Zugast.

«Kaj pa je to?» so se glasno izpraševali vojaki, ki še niso pozabili, da je lajtnant Hergott šele pred nekaj dnevi opravil tak pregled.

Ker ni bilo četovodje Erdköniga doma, je komandiral frajtr Kopajnik:

«Vsi na mesto, nihče se ne sme premakniti!»

Vojaki bi se torej ne smeli niti obleči, temveč čakati na pregled v samih srajcah. Sicer je večina moštva legala spat oblečena, toda nekaj jih je vendar bilo, ki so se zvečer slačili.

Rom in Zugast sta začela pri Talerhofovcih. Tudi najdrobnejše in najneznatnejše stvari sta razstrela po slami, našla pa nista ničesar. Le v Maroševem nahrbtniku sta našla tri mačke kože. Pri stotniji ni bila nobena tajnost, da lovi Maroš po okolici mačke in jih peče v kotu za latrino. Kože je feldvebel zaplenil kot erarščak

imovino. Pri Barfussu, Holcmanu, Janodi, Kalivodi Rom ni našel ničesar. Prišel je do Amuna. Ko je vsebino njegovega nahrbtnika stresel na pograd, so se njegove oči takoj zapičile v majhno pločevinasto škatlico. Iz nje je privlekel na dan majhen rožni venec. Pri pogledu nanj se je Romu obraz zlobno razširil. S porogljivim nasmehom si je začel svetinjo navijati okrog rok.

«Ho, ho, vi ste pa pobožen vojak — kaj, Amun?» se je z zaničljivim glasom obrnil k vojaku.

Amuna je grabila jeza in tudi nerazumljiva, neprijetna zadrega, da ga je Rom razkril pred tovariši, se ga je polaščala. To svetinjo mu je pred odhodom na vojno dala mati, rekoč:

«Na, Mohor, nosi ga zmeraj s seboj, ker te bo varoval vsega hudega. Bosa sem šla na Višarje po to svetinjo».

Amun ni mislil na višarsko mater božjo, temveč je mislil na svojo mater, na to, kako so njene dobre, tople, raskave roke ovijale svetinjo, kako so jo pri tem mogoče močile materine solze in jo iz ljubezni do njega poljubljale njene ustnice. Zato jo je zvesto nosil s seboj, misleč, da bi mu ob morebitni nenadni smrti bila materin blagoslov. In zdaj se je ta osvovraženi prasec spakoval v njo.

Rom je še zmeraj hinavski ovijal rožni venec okrog svojih prstov in se samozadovoljno režal. Medtem je na drugi strani korporal Zugast iztaknil v Heldovem nahrbtniku serijo pornografskih slik. Held je bil znan svinjar in je takih slikarj nosil s seboj več garnitur, vse lepo prilepljene na svilen papir, da bi se ne pokvarile. Nekaj hipov sta Rom in Zugast stala drug ob drugem, da sta se skoraj dotikala s hrbti, ter z užitek ogledovala nadeni predmet. Tedaj se je Zugastu ena serija izvila iz rok in odfrotala okrog narednikove noge.

«Ho, ho, kaj pa je to?» se je s prijetno iznenađenim glasom zakrohotal narednik in popadel frfotajoči konec dolge serije, ne ozirajoč se pri tem na to, da je imel okrog roke še navit Amunov rožni venec.

Prihodnji hip sta preiskovalca že staknila glavi in z zanimanjem motrila slike.

«He, he, he — ho, ho, ho...!» se je režal Rom z opolzkim glasom in uživajoče mežikal z okroglimi očmi. Pijačnega feldvebla se je pri pogledu na oba predmeta polastila zagonetna strast razuzdanega babjeka, pomešana z bogoskrunsko razposajenostjo.

Oba sta bila tako zaverovana, da so se nekateri vojniki začeli glasno muzati. Sele tedaj sta se streznila in izpustila na tla svetinjo in pornografske serije slik. Cim sta se preiskovalca spravila dalje, sta Amun kakor Held planila, da pobereta, kar je bilo njunega.

Rom je že razmetaval Rainerjev kovčeg, kajti Rainer je bil eden izmed tistih redkih vojakov, ki so imeli razen nahrbtnika tudi kovčeg. Rom je imel lahko delo: na vsaki strani je porinil na dno kovčega roko, potem vse skupaj dvignil in vsa vsebina je ležala pred njim na deskah. Rom je segel po sveženj papirjev, ki so mu bili najbližji, in se začudil:

«Kaj, Arbeiterwille?»

Se od prejšnjega uživanja svetlikajoče se oči so se mahoma zresile in z malo da ne prepadenim glasom se je feldvebel obrnil k lastniku kovčega:

«Infanterist Rainer, ali ne veste, da je ta list moštvo prepovedano?»

«Ne vem, gospod feldvebel!» je še dovolj mirno odgovoril Rainer.

Feldveblova prepadenost pa se je takoj spremenila v silovito divjost, čim je zaslišal Rainerjev umerjen glas. Začel je vpiti kakor obseden:

«Ali ste iz Talerhofa? Kaj vam pa pride na misel? Tak vsinjski list! Počakajte, naučim vas, jaz vas bom že naučil!» Vsa kri mu je planila v glavo. Ko je spet vlovil nekaj sape, je zavpil:

«Ali ste socialdemokrat?»

«Da», je odgovoril Rainer. «Da — bil sem organiziran!»

Se ta dovolj pohlevni odgovor je feldveblu bil preveč. Ozmerjal je Rainerja, da še dlaka ni ostala cela na njem, potem ga je zapisal k raportu. Ko je razmetal še škatle Cegalove zaloge, sta se z Zugastom spravila iz barake.

Bil je že skrajni čas, kajti moštvo je bilo razdraženo in noben čudež bi ne bil, če bi se pregled končal s kakšno eksemplarično kaznijo. Kljub vsemu je moštvo brlo norce z Amunom in Heldom. Toda pri Amunu so slabo našli.

«Ha, ha!» se je smejal Zapf, «Kaj pa vlačiš to s seboj?»

Toda Amun ga je tako srdito nahrulil, da je ta z odrevenelim glasom takoj popravil:

«Kaj pa kričiš? Ali sem jaz kriv, če Rom nori?»

Potem so govorili o zaplenjenem listu, dokler niso naposled zaspali še zadnji ponočnjaki.

Vsa stvar z «Arbeiterwille» se je prihodnji dan na raportu nenavadno dobro končala za Rainerja: dobil je le opomin. Zaradi tega dogodka je Rainer postal zelo popularen in osumljeni so se začeli zanj splošno zanemati. Mož jim je ugajal, ker je kot Nemeč še precej drzno odgovarjal kompanijskemu vragu, feldveblu Romu. Mnogi so celo prvič v življenju čuli o socialdemokrati, o katerih se je začelo zdaj na dolgo in široko razpravljati. Slo je tako daleč, da je celo Kalivoda poudarjal:

«Tudi jaz sem bil organiziran pri socialdemokrati!»

Razen Rainerja in Kalivode se je tudi Slovenec Palir prišteval k socialistom. Veliko besedo sta imela seveda Segal in Held, ki sta oba po svoje udrihala po njih. Rainerjeva osebnost je posebno privlačevala Gruma, Stefaniča in Amuna. Zvečer so včasih zlezli k njemu na pograd in načelnjali razne pogovore. Nekajkrat je prišel tudi Poznik. Kmalu so spoznali, da je Rainer zelo načentan, da mnogo ve in da na nobeno vprašanje ne ostane dolžan odgovora. V marsičem so jim njegovi odgovori bili pogodu, v marsičem spet ne. Prijatelj vojne ni bil, to je bilo res, bil je proti samoderstvu državnega vodstva, za ljudsko soodločanje in podobne stvari.

Nadaljevanje sledi

Slovenska beseda ne sme v gledališče "Verdi,"

Glavni odbor SHPZ je 10. marca t.l. vložil pri Upravni komisiji občinskega gledališča "G. Verdi" vloga, v kateri je javil tej komisiji, da želi skleniti pogodbo z Upravno komisijo, kot pooblaščenec državne Opere v Ljubljani in Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, za uprizoritev nekaj oper in dram v sezoni 1950-1951. Utemeljil je to svojo željo s stvarno in dejansko ugotovitvijo, da bi te predstave pospeševale medsebojno spoznavanje tukajšnjega domačega prebivalstva italijanske in slovenske narodnosti na kulturnem področju in s tem njuno mirno sožitje. Slovensko prebivalstvo v Trstu ima prav tako pravico kakor italijansko do predstav v svojem jeziku v gledališču tržaške občine, ker ga s plačevanjem davkov tudi vzdržuje, po naravnem pravu, po načelih o človeških pravicah in po načelih o narodnih pravicah, ki jih brani mirovna pogodba z Italijo.

Predstavnstvu SHPZ je predsednik Avtonomne občinske ustanove, "Tržaško gledališče" prof. Scioliš v prijaznem razgovoru obljubil, da se bo zavzel za pravilno in pravično tolačenje slovenskih zahtev v navedeni zadevi. Toda po njegovem mnenju in po mnenju drugih upravnikov gledališke ustanove ter bržkone tudi po mnenju še marsikoga, ki je bilo uradno sporočeno z dopisom dne 11. aprila 1950 Glavnemu odboru SHPZ, je to pravilno in pravično tolačenje slovenskih zahtev sledeče: "Komisija je bila mnenja, da ne bo diskutirala o tem, kar trdi pismo glede pravic slovenskega prebivalstva in načel, po katerih naj bi se komisija ravnala, ker vse to ne spada v njeno pristojnost, ter je sklenila, da se bo držala glede predstav v gledališču "Verdi" direktiv, po katerih se je doslej ravnala. Zaradi tega pri sestavljanju sporedov ne more upoštevati pre-

dlgov, ki jih je navedel gornji odbor.

Prav za prav ne bi bilo potrebno ničesar več pripomniti, ker je nasprotje med našimi stvarnimi, miroljubnimi, spravljivimi, pravičnimi, človečanskimi, dobronamernimi in za naše tržaške prilike in potrebe nujnimi ugotovitvami in med ustimenim odgovorom predsednika ter pisanim sporočilom komisije že samo na sebi dovolj zgovorno in že samo po sebi dovolj razloži vse dejstvo. Izrek apo njihovih dejanjih jih boste spoznali, je že stara resnična ljudska modrost in po njihovih jih mi, žal, spoznavamo dan za dnevom in spoznalj smo jih zopet po tem njihovem dejanju. Lisiča menja dlako, toda ne menja čudi. Taksi so bili, ko so bili odeli z dia-

ko tako imenovanega svobodomislene, svobodoljubnega, sploh splošno svobodnjakarskega liberalizma, taki so bili ko so se pijani nacionalizma in nekakšne zmage preoblekli v črne srjace in taki so danes isti sloji, ki si sami pravijo, da so nosilci 2000letne kulture in ki so se odeli v bel plašč s križem "ljudskega" krščanstva. Njihov žaljivi gnev in sovraštvo do vsega, kar je slovensko, sta še narasla, ko so morali sprevideti, da niti fašizem ni uspel s svojimi zavojevalnimi nameni. Danes včasih le z maziljenim glasom in s stisnjenimi zobmi ter s hinavsko zavistimi očmi pravijo, da priznavajo slovenskemu narodu tiste pravice, ki jim grede, ker bi se hoteli prikazati kot pravičniki. (Volkovi v jagnjetovi koži). Toda po njihovih dejanjih jih boste spoznali. Vdati se bodo pa le morali v dejstvo, da tu živi že od nekdaj slovenski rod, ki ima med drugim tudi pravico — in to še ni vse — do gledaliških predstav v gledališču "Verdi" in do kulturnih in drugih manifestacij še marsikje.

UMRL JE dr. France Kidrič

V torek dne 11. t. m. je v Ljubljani umrl dr. France Kidrič, literarni zgodovinar, univerzitetni profesor, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, globok raziskovalec slovenske kulturne preteklosti.

Dne 23. marca t. l. je slovenska javnost proslavila 70 letnico njegovega življenja in njegovo znanstveno delo. Ob priložnosti preureditve tehnične fakultete v samostojno Tehnično visoko šolo je tedaj minister za znanost in umetnost dr. Ivan Potrč v imenu slovenske kulturne javnosti in slovenskega naroda izrazil jubilatno priznanje za njegovo veliko in v znanstvenem raziskovanju na področju literarne zgodovine novo razdobje začenaajoče delo.

V naši prejšnji številki se je tudi naš list s skromnim sestavkom spomnil njegovega pomembnega jubileja.

ravno v risbi je največja Spazzapanova sila, v obrisu, obliki, liniji, ki jo polaga naglo, spontano, z gotovim zamahom, ki mu ga vodi široka zamisel, nuja za izrazom. Ta izrazni imperativ je tako močan, da ga sila, da vedno znova ponavlja skoro iste motive, n. pr. razpela, galebe v borbi, z novimi izraznimi variantami za celo lestvico občutij in zamisli od umirjenih do bolj jedkih, od ironičnih do groteskni. Predmet razčleni s secirno analizo v sistem črt, ki šele z večje razdalje zavzamejo sintezo nove predmetnosti. A kjer mu poteza, črta ne zadostuje, vzame čopič in s širokimi črnimi plastmi ali v odtenkih daje novih mračnejših izrazov. Če še to ne zadostuje, uporablja tudi akvarelne barve. V resnici jih uporablja zelo redko, a še takrat imajo prav za prav ne toliko estetsko barvno funkcijo kolikor ekspresivno — simbolno. N. pr. pri konju v agoniji, kjer naj rdeči madež odtekaajoče krvi — življenja — že na prvi pogled daje vtis grozotnosti. V parku n. pr., kjer rdeče in zelene proge s svojim kontrastom le povečajo grotesknost prizora s karikirano priložnostjo figur na klopci itd.

Kljub svoji siloviti burnosti, neurejeni izraznosti pa Spazzapanove risbe zelo dekorativno učinkujejo. Koliko bi jih lahko naslikal na steklo, porcelan, preprogo? Je to kvaliteta, ki jo ima iz tehnike tuša ali iz dolgotrajnega dela pri umetnoobrtinih delih (bil je precej časa scenični mojster pri filmskem podjetju Pitaluga itd.)

Spazzapan ima tudi nekaj abstraktnih risb, ki jim vidimo logični razvoj iz posplošenih, geometriziranih oblik, stiliziranih rastlinskih motivov ali tovarniških strojnih transmisijskih sistemov, itd. A še tu se zdela nismo v popolni brezpredmetnosti. Iz linijskih ritmov in kombinacij, povzetih po realnih vzorih veje isti duh mračnega brezupa kot v neabstraktnih slikah. Izraz, vsebina sta premočna, da bi se — la potlačiti v plehko formalno igrakanje.

Vtis imam, da je Spazzapan izredno močan risar, preveč povezan s človekovo in vesoljno problematiko, da bi se mogel umakniti v kako bedno, čisto brezpredmetno, nevsebinsko estetsko igrakanje z linijami in barvicami. Če tudi zna dobro uporabljati pozitivne pridobitve modernega iskanja bolj bistvenih formalnih, slikarskih vrednot, kakor je znal dobro uporabiti dognanja drugih modernih umetnostno programnih iskanj konstruktivizma, kubizma, surrealizma, posebno pa ekspresionizma, vidimo, da je ustvaril lastno izvirno izrazno individualnost, ki se ni dala zavleči v kako vplivno sfero katerega koli velikega, niti Picasso niti koga drugega, kar mu opravičeno daje posebno mesto med sodobnimi evropskimi umetniki.

Jelencič.

Z RAZSTAVE V GALERIJ

Scorpione

LOJZE SPAZZAPAN

SLIKAR EVROPSKEGA POMENA

Po četrto stoletju se je pred tržaško javnostjo spet pojavil gorški slikar L. Spazzapan. Teško bi v njem spoznali takratnega konstruktivističnega slikarja, ki je prešel razne razvojne faze od profesorja risanja na Idrijski realki do današnjega pariškoturinskega umetnika evropskega slovesa. Vendar je ta razvoj premočrten, logičen in prepričljiv, iskren in odgovarjajoč racionalistično paradoksnemu temperamentu.

Ni lahka stvar, približati se tej svojski umetniški individualnosti s tako kalejdoskopskimi duhovnimi potezami, ki nazorno kažejo raztrgano zapadno-evropsko duhovnost modernega človeka.

Črn brezupen pesimizem zeva iz teh mračnih risb s tušem. Glejte samo ta mrtva ali v smrtnem boju razprostrta krila galebov ali v smrtnih krčih zvijačnega se konja pa neštivilne variante Križanega. Se v bujnih šopkih cvetja je neredko viđen nalomljen cvet. Kaj pomeni ona divje razbita Lombrosovska figura, svetnika ali zločinca, blazneža ali genija na bolehnih duhovnih križpotjih ali skratka: komu velja jedka kritika, onemogli protest? Divji živalski naravi, usodi, človeškemu uničevalnemu instinktu, brezmejno bedasti, k zločinskim nagonom nagnjeni mentaliteti, ki je križala reformatorja — človekoljuba, kot ga še vedno križa vsa licemerska drhal in zlorablja njegovo ime, da prikrija svoje umazane in zločinske namene.

Premnogokrat je Spazzapanova risba pri podajanju cvetja, listov naturalistično točna. Vendar nam sem in tja iz cvetja zijajo oči ali od nekod zlobno režeč se obraz, ki priča o ekspresivnih, surrealističnih zamislih našega slikarja. Ali se tu zapadno-idealistična miselnost z nebrzdano individualistično fantazijo spaja s svetom budističnega panteizma? Ze povesanaska umetnost je s "povratkom" v primitivizem iskala vzorov in motivov med starimi in primitivnimi umetnostmi in zdaj se vprašujemo, je mar Spazzapan črpal pri Orientalcih poleg svetovnega nazora tudi motive in umetnostno izraznost? Rastlinski, živalski formalni motivi, izrazi in videzi vsepovsod utelešenega božanstva so stil-

LOJZE SPAZZAPAN

Mačka

zirani dali elemente za veličastno arhitekturo, kiparstvo in pri slikarstvu pravi kult risbe s tušem.

Tuš, to črnbelo izrazno sredstvo, zahteva velikih risarskih spretnosti, zato že predhodnih tradicij nekega kul-

turnega okolja. Spazzapan je postal popoln mojster tega elementa do vsestranske dovršenosti v čudoviti točnosti risbe, kjer z malo bistvenimi krožnimi ali rahlo ločnimi potezami pričara vtis zaželene predmetnosti. In

PROSVETA med ljudstvom

PRVOMAJSKO TEKMOVANJE MED PROSVETNIMI DRUŠTVI

Če se včasih zgodi, da ni nikjer nobene javne prireditve, ni še s tem rečeno, da prosvetnega dela v tem času sploh ni. Za vsak vidni, zunanji dogodek je potrebnih mnogo vestnih in temeljitih priprav. Danes lahko z zadovoljstvom pri vsaki prireditvi ugotovimo, da so sporedi smiselno sestavljeni, skrbno izbrani in dobro ter z velikim notranjim navdušenjem podani. Za nami so že časi prvih dni po osvoboditvi, ko smo v prvem navdušenju nove, že dolgo nepoznane svobode vse vprek hlatali za učinkom in ko smo mislili, da moramo v nekaj urah nadomestiti vse, kar nam je preteklost odvzela. Naša društva se danes zavedajo, da se morajo resno in tehtno baviti s pripravljanjem svojih kulturnih manifestacij. Zaradi globljitve vsega društvenega dela, ki gre od povečanja števila članstva, od izpolnjevanja članskih dolžnosti društev do SHPZ, preko urejanja članskih dolžnosti članov do društva, urejanja imenikov, pa do tega, katero društvo bo imelo največ nastopov pevskih in tamburaških zborov in tudi po vred-

nosti najboljših, pa še vse tja do ureditve in izpolnitve knjižnic, da ne pozabimo naših dramskih druščin, je SHPZ v vseh teh zadevah razpisala prvomajsko tekmovanje. Vse kaže, da bo to tekmovanje rodilo marsikje dober uspeh. Vprav pravilno razumevanje splošno prosvetno-vzgojnega pomena naših kulturnih organizacij nam je jamstvo, da bo do teh uspehov prišlo, in le na tej osnovi je lahko SHPZ razposlalo med društva okrožnico o tem tekmovanju.

V zadnjem času posveča SHPZ precejšnjo pozornost knjižnicam in branju. Zato prireja po naših družtvih knjižne razstave starejših in novih knjig.

Zaradi pozitivne igralskega delovanja in izboljšanja odrskih nastopov naših domačih dramskih druščin je SHPZ dala pobudo za ustanovitev "Osrednjega odra", ki je že začel z vajami pod spretnim, strokovnim vodstvom gledališkega režiserja J. Babiča.

O posameznostih bomo še sproti sporočali.

NASTOP PEVSKIH ZBOROV NA ZBOROVANJU SILF V KOPRU

V ponedeljek dne 10. t. m. dopoldne sta po zborovanju SILF na trgu v

Kopru nastopila dva zbora in sicer pod vodstvom tov. Dr. Stanka Vuge in tov. Guština. Zbora štejeta povprečno po 30 članov vsak. Oba zbora sta v vsakem oziru zelo dobro pela. Glede na to, da je trg precej prostran, je sicer občuteno in dobro petje zvenelo nekoliko pretiho. Za take priliko bi bilo bolje, če bi se zbori združili in skupno zapeli svoje pesmi, ki bi jih množica lepše slišala in s tem tudi globlje dojela.

SNG-TRST

V petek 24. marca ob 20. uri je SNG uprizorilo v dvorani Kulturnega doma v Skednju reprizo Nušičeve "Sunčljive osebe".

V nedeljo 2. aprila ob 15. uri je gostovalo v Bujah z igrarja Pavla Golca "Snežuljčica".

V torek 4. aprila je nastopilo ob 17. uri v Smarjah z isto otroško igrarja.

V soboto 15. t. m. in naslednjega dne bo gostovalo SNG v ljubljanskem dramskem gledališču z Ostrovskega gledališkega igrarja "Donosna služba". Po gostovanju v Ljubljani bo nastopilo gledališče tudi še v Mariboru z isto igrarja. Tako bo tov. Angela Rakarjeva praznovala 40 letnico svojega umetniškega gledališkega ustvarjanja tudi na tistem odru, kjer je s svojim delom začela, kjer je umetniško rasla in kjer se je s svojim delom uveljavila.

Kulturna kronika

Odsek "Poročevalna služba o predstavah, obvestilih in intelektualni lastnosti" Ministrskega predsedstva v Rimu je izdal najnovejšo mesečno bibliografijo z namenom, da ustreže novinarjem in vsem onim, ki se zanimajo za politiko. Ta bibliografija ocenjuje na kratko predvsem knjige o politiki, razen tega vsebuje podrobno bibliografijo spisov o partizanski borbi v Italiji, pregled mesečnih publikacij in splošno bibliografijo vseh publikacij Italije.

VI. Mednarodni glasbeni natečaj bo letos na konservatoriju v Zenevi v dnevih od 5. septembra do 8. oktobra. V ocenjevalni komisiji je 42 umetnikov iz raznih dežel. Tajništvo je sprejelo že nad 800 prijav iz raznih držav.

V novih prostorih Umetniške galerije na Terazijah v Beogradu, kjer bodo stalne prodajne razstave del srbskih upodabljalno umetnikov, je bila odprta razstava karikatur najboljših srbskih karikaturnikov. Razstavljena so dela Križaniča, Lučeva, Čiriča, Džumhura, Hodžiča, Saviča, Jovanoviča in Pešiča.

Se ta mesec bo v Beogradu festival Ljudske mladine beogradske univerze, na katerem bo nastopilo devet visokošolskih kulturno-umetniških skupin in sicer zbori, folklorne, dramske družine, orkestri, solisti in recitatorji. Obenem bo tudi razstava rezbarstva, slikarstva, grafike in arhitekture. Klub mladih pisateljev beogradske univerze bo izdal Zbornik del pisateljev-visokošolcev. Priprave so se začele decembra meseca.

Znana jugoslovanska operna pevka Dragica Martinis je doživela v newyorški "City-operi" v naslovni vlogi Puccinijeve opere "Turandot" velik uspeh. Vstopnice so bile razprodane že več dni pred predstavo, tako da celo večina diplomatskih zastopnikov v New Yorku ni mogla dobiti vstopnic. Znani ameriški glasbeni kritik Robert Coleman jo primerja s slavno pevko manhatanske opere Rose Raisa, ki je bila pred 20 leti ena najboljših sopranistk na svetu.

Novo knjige za tvojo knjižnico

DREISER: "Ameriška tragedija" I. in II. del, polplatno L. 930; "Dnevnik" polplatno L. 240; ANDREE: "Osnove radiotehnike", brošura L. 220; BEVK: "Otroška leta" polplatno L. 150; SKERLJ: "O človeških rasah in rasizmu" brošura L. 140; GLEZERMAN: "Marksistični filozofski materializem", brošura L. 40; ZIHERL: "Fr. Prešern pesnik in mislec (Mala knjižnica št. 27) brošura L. 70.

PO TRŽAŠKIH KINEMATOGRAFIH

MADAME BOVARY

Madame Bovary, delo francoskega pisatelja Gustava Flauberta, sodi med najznamenitejše romane prejšnjega stoletja in zaradi ostre psihološke in realistične opazovanja tudi med najbolj privlačne sodobne romane.

Ko je roman l. 1857. izšel v knjigi, se je Flaubert moral zagovarjati pred sodiščem, češ da je žalil javno moralo in vero, toda na procesu so ga oprostili. Naletel je pač na odpor, ker je hotel uničiti tedanja zlagano družbeno moralo in

kakršna je roman Madame Bovary, pomeni odpovedati se njenemu bistvu. Vendar pa lahko rečemo, da film kljub nekaterim hibam močno učinkuje. Režiser Minelli si je s svojimi bogatimi izkušnjami pač pomagal tako, da je bogastvo razgovorov skušal nadomestiti z zunanjimi pripomočki; pri tem pa je toliko pretiraval, da ni ob prenatrpanem okolju mogel zatajiti ameriškega filmskega sloga. Amerikizacija filma prihaja do izraza tudi v raskošnih plesnih scenah, pri bogati stanovanjski opremljeni, ob idiličnih cestnih vogalih itd., vse to sicer gledalca privlači, vendar potvarja na splošno realistični stil romana.

Vsi igralci so izredno dobri, vendar se je pred vsemi odlikovala Jennifer Jones kot Madame Bovary v svoji silno zahtevni vlogi. Čudovita je bila v scenah, ko išče izhoda iz svojih finančnih neprilic, ko si skuša zopet pridobiti naklonjenost svojega nekdanjega ljubimca, ali tam, ko se v obupu zopet oklene moževе ljubezni, da bi se dvignila iz zablod in končno v prizoru, ko po drugem življenjskem po-

JAMES MASON kot Gustave Flaubert

razu umira. Pravi primerne so igralca je imela v Van Heflinu, ki je predstavljal njenega moža. Odičen je bil tudi James Mason kot Flaubert.

JENNIFER JONES v vlogi Madame Bovary

z podrobno analizo čim bolj prikazati resničnost.

Madame Bovary je kot dekle živel v provinci, daleč od resničnega življenja in se ob branju romantičnih zgodb predajala sanjam o slavi, romantični ljubezni in bogastvu. Ko se poroči, je ne zadovoljita niti globoka ljubezna moza niti otrok in še nadalje se predaja hrepenenju po sreči. Pri tem pa moralno vedno bolj propada, dokler globoko razočarana ne izpije strupa. Prenočiti na platno mojstrovino,

Hollywoodske filmske nagrade

«Danes prinašamo podrobnejše poročilo o hollywoodskih filmskih nagradah «Oscar». Sistem volitev, je še tradicionalen, in sicer so upoštevali vse filme v angleškem jeziku ali z angleškimi napismi, ki so jih predvajali od prvega januarja do 31. decembra 1949 v Los Angelesu. Teh filmov je bilo 481 in pravico do volitev je imelo dva tisoč ljudi, vsi člani Akademije. Nagrado so prejeli:

- 1. Najboljši film: «Vsi kraljevi ljudje», delo Roberta Rossena;
2. Najboljši režiser: Joseph L. Mankiewicz za film: «Pismo trem ženam».
3. Najboljša ženska igralka: Olivija De Havilland za film «Dedinja».
4. Najboljši moški igralec: Broderick Crawford za: «Vsi kraljevi ljudje».
5. Najboljši karakterni igralec: Dean Jagger za «Opolnoči».
6. Najboljša karakterni igralka Mercedes Mc Cambrige za «Vsi kraljevi ljudje».

- 7. Najboljši razpored prizorov: Joseph L. Mankiewicz «Pismo trem ženam».
8. Najboljša scenografija: Cedric Gibbons za «Mala žena».
9. Najboljši dokumentarni barvni film «Van Gogh» Gastona Diezla.
10. Najboljši dokumentarni film v belem in črnem «Daybreak v Udin (Anglija).
Posebno nagrado za najboljši neameriški film je prejel De Sica za «Tatove kolese».
Za dolgoletno in častno sodelovanje pri filmu sta bila odlikovana tudi Cecil B. De Mille in Fred Astaire. Na splošno je prevladovalo mnenje, da bo prvo nagrado odnesla Jeanne Crain za film «Pinky», toda v Ameriki so še preživeli rasni predsodki, ki jih ta film obsoja.

Filmska KRONIKA

V Ameriki vrtijo z velikim uspehom italijanski film Stromboli, katerega je režiral Rossellini in v katerem igra glavno vlogo Ingrid Bergman. Iz strahu pred konkurenco so mnoge ameriške filmske družbe film blatile, da bi ga onemogočile, obenem pa so ga tako cenzurirali, da ga ni mogoče spoznati. Rossellinija poznamo že po filmih «Paisán», «Nemčija v letu 0», «Ljubezna», itd.

Italijanski režiser Zampa bo pričel snemati film «Kamela skozi uho Šivanke», v katerem bosta nastopila znana francoska igralka Jean Gabin in Carrette.

Jugoslovansko podjetje Zvezda film prikazuje življenje rudarjev v dokumentarnem filmu «70 dni v Brezi». Scenarij je napisal in film režiral Zoran Markuš, posnel pa ga je Marijan Vajda.

Veliko zanimanje za slovenski umetniški film «Na svoji zemlji» je bilo pri jugoslovanskih izseljencih v Buenos Airesu. Film je izseljencem predvajala posadka jugoslovanske prekoceanske ladje «Radnik».

5. aprila je v Beogradu začel izhajati nov ilustriran časopis «Filma», glasilo filmskih delavcev Jugoslavije. Film je mesečnik, izhaja na šestih straneh in izšerno poroča o delu na področju jugoslovanske kinematografije, prinaša kritične ocene tujih filmov, ki jih predvajajo v Jugoslaviji, ter rešuje najrazličnejša vprašanja o filmski umetnosti. Ze iz prve številke lahko sklepamo o resnem prizadevanju in velikem napredku mlade jugoslovanske kinematografije.

Bosna-film je pričelo snemati svoj prvi umetniški film «Major Bauke»; scenarij je napisal književnik Branko Copic, režiral bo pa Nikola Popović. Isto podjetje je pričelo snemati tudi dva dokumentarna filma, in sicer «Sila velike reke», ki bo prikazoval hidrocentralo v Jablanici, ter «Plodovi združnega dela».

Jadrani pripravljajo velik dokumentarni film «Aluminij» o gradnji velikanske tovarne aluminija v Strišu pri Ptujju ter sploh o naporih, da se v Jugoslaviji razvije proizvodnja aluminija.

SPORED ODDAJ V TEDNU od 14.4.50 do 20.4.50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30) 13.00 19.30 in 23.05.

Poročila v italijanščini vsak dan ob 6.45 (ob nedeljah ob 7.15) 12.45 19.45 in 23.00.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45. Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45. Pregled tiska v italijanščini vsak dan ob 14.30. Politične aktualnosti v italijanščini vsak torek, sredo, četrtek in petek ob 17.30.

Petek: 14.4.50. 12.00 Veder opoldanski spored; 13.15 Baletna glasba; 13.45 Ljudska univerza (slov.); 14.00 Poslušajmo vaški sekstet; 17.00 Pestra glasba; 18.00 Sportni pregled (ital.); 18.15 Iz opernega sveta; 19.45 Volivna oddaja Socialistične stranke STO-ja; 19.55 Volivna oddaja Krščanske socialne skupine; 20.05 Volivna oddaja Slovensko-italijanske skupine; 20.15 Uganite kaj igramo (slov.); 20.45 Slušna igra (ital.); 21.30 Cesar Franck: Simfonične varijacije; 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (slov.); 22.20 Igra slovenski študentovski plesni orkester.

Sobota: 15.4.50 11.00 Solska ura (ital.); 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Operne averture; 13.45 Gospodarski pregled (ital.); 14.00 Lahka glasba, izvaja Mali ansambel Radia Ljubljane p. v. Alberta Jermola; 17.00 Kulturni pregled (slov.); 17.45 Ravel: Ma mere l'oye; 18.00 Pionirska ura (ital.); 18.30 Italijanske pesmi; 19.45 borbene pesmi; 20.00 kratek kulturni pregled; 20.15 folije di primavera (ital.); 21.00 vester sobotni večer v slov.; 21.30 igra zabavni orkester; 22.00 Operne arije in dueti.

Nedelja 16.4.50: 6.59 otvoritev; 7.00 tranja glasba; 7.15 poročila v ital. in objava sporeda; 7.30 napoved časa, poročila v slov., objava sporeda; 7.45 jutranja glasba; 8. glasbeni spored vmes poročila in reportaža z volišč; 10.45 oddaja za Bujščino v hrv.; 11.15 komorni zbor iz Trsta poje narodne pesmi; 11.45 glasbena medigra; 12.00 glasba po želji v slov.; 12.45 poročila v ital. in objava sporeda; 13. napoved časa, poročila v slov. in objava sporeda; 13.15 lahka glasba; 14. glasba po željah v ital.; 15. zaključek; 17. oddaja za požeželje; 18.30 lahka glasba; 18.45 poročila in hrvaščini; 19. glasbena medigra; 19.15 poročila v ital.; 19.30 napoved časa in poročila v slov.; 19.45 orkestralna glasba; 21. folije di primavera (ital.); 21.45 vester glasbeni spored; 22. Sportni pregled v ital.; 23.05 zadnje vesti v slov.; 23.13 uspa-vanke.

Ponedeljek: 17.4.50 12.00 Opoldanski koncert; 12.30 Poje Zora Kržišnik ob spremljavi veselega kvinteta; 13.15 Pevski koncert Kozem Rožice; 13.45 Jezikovni pogovori (slov.); 14.00 Leonard: Trio za flavto, violo in kitaro. Izvajajo Lado Gregorc, Strečko Zalokar in Stanko Prek; 17.00 Pestra glasba; 17.30 Sportni pregled (slov.); 17.45 Igra vaški kvintet; 18.00 Iz znanstvenega sveta (ital.); 18.15 Iz opernega sveta; 20.00 Feljton (ital.); 20.15 Pojejo razni italijanski zbori; 20.45 Iz Tržaškega ozemlja (slov.); 21.00 Beethoven: Koncert za violino in orkester v D-duru op. 61; 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (ital.).

Torek: 18.4.50 12.00 Veder opoldanski spored; 12.30 Vasilij Mirik: Glasbeni utrinki, izvaja pianist Marjan Lipovšek; 13.15 Griegove in Mendelssohnove orkestralne skladbe; 13.45 Kulturni pregled (ital.); 14.00 Baritonist France Langus poje arije iz italijanskih oper - spremlja orkester Radia Ljubljane; 17.00 Pestra glasba; 18.00 Ljudska univerza (ital.); 18.15 Klavirski koncert Pavla Sivica; 19.45 Kulturni pregled (slov.); 20.00 Opera.

Sreda: 19.4.50 12.00 Opoldanski koncert; 12.30 Arije iz Smetanovih oper; 13.15 Iz operet in filmov; 13.45 Gospodarski pregled (slov.); 14.00 Poje mladinski zbor 3. gimnazije v Ljubljani, vodi Janko Gregorc; 18.00 Z našim ljudstvom (ital.); 20.00 Baletna glasba; 20.30 Radijski obzornik 1950 (ital.); 21.00 Slušna igra; Cankar: Za narodov blagor.

Četrtek: 20.4.50 12.00 Iz opernega sveta; 12.30 Italijanske narodne pesmi; 13.15 Češke in ruske narodne pesmi; 13.45 Našim ženam (ital.); 14.00 Igra kapela Stojana Stenoviča; 17.00 Pestra glasba; 18.00 Samospeve Vasilija Mirika izvajajo Mlejniki Manja in Andrej Strukelj; 18.20 Znane averture; 20.10 Pogovori o jeziku (slov.); 20.30 Poje tržaški komorni zbor; 21.00 Radijski obzornik (slov.); 21.15 Simfonična glasba; 22.00 Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital.).

SICILIJANSKA OBRAMBA

Prinašamo lepo kombinacijsko partijo iz enega lanskoletnih mednarodnih turnirjev.

SICILIJANSKA OBRAMBA

Beli: Rossolimo Crni: Ojanen
1. e2-e4 c7-c5
2. Sg1-f3 Sb8-c6
3. d2-d4 c5-d4

Teorija kmetov nas uči, da sta središčna kmeta mnogo močnejša kot krilni kmeti. V sicilijanski igri črni posega v borbo za središče s c kmetom, medtem ko središčna kmeta ostaneta v rezervi za kasnejši udar. V tej igri dobi beli premož na kraljevem krilu, črni pa izgledno igro na damskem krilu. Z igro potezo črni tolče nevarnega d kmeta, ustavi napredovanje središčnih kmetov in odpre c linijo, po kateri bi izvršil pritisk na damsko belo krilo.

4. Sf3-d4: Sg8-f6
Crni mora preprečiti potezo 5. e4, ki bi črnemu onemogočila osvobodilno potezo d5, sicer bi zapadel v težko obrambo.

5. Sbl-e3 d7-d6
6. Lfl-c2 d7-d6

To je najobičajnejše nadaljevanje. Beli razvije lovca, da more rohrati in prepreči črnemu skakaču, da bi skočil na polje g4, od koder bi mogel napasti belega lovca Lc1, katerega namerava postaviti na polje e3. N. pr. 6. Le3 Sg4 7. Lb5 Se3; 8. fe3; Ld7 9. 0-0 e6! z ugod-

no igro za črnega. Tudi 6. g3 Lg4! 7. f3 Ld7 in Sd4: ne prinaša bele mu večjih prednosti.

6. e7-e6

Crni ni odgovoril z napadom, kakor predlaga ruski vele mojster Boleslavski e7-e5, ki vodi do zelo ostre igre. Tudi ni hotel preiti v znano nadaljevanje g7-g8, z razvojem črnega lovca na g7, od koder bi učinkovito posegel v središče po glavni diagonalni. Igrana varianta je znana pod imenom Scheveninška varianta. Crni ima samo na videz stisnjeno pozicijo. Pozicija pa ni tako pasivna, kot bi mislili kajti polodprta c linija lahko postane izhodišče nevarnih protinapadov. Zaostali kmet na d6 ni slabotem, ker lahko vsak čas napade v središče z d5. Zato mora biti beli v nadaljevanju izredno pazljiv. Vsaka najmanjša napaka in netočno igrana poteza lahko sproži na damskem krilu napad črnih damskih kmetov in belih figur na odprti c liniji.

7. 0-0 Lf8-e7

Praksa je pokazala, da rani napad na damsko krilo, ki sloni na manevru a7-a6, Dd8-c7, Sc6-a5-c4 in b7-b5 ni takoj dober, zaradi a2-a4 (zlasti na odgovor a6), Sd2-b3 (kot odgovor na Dc7) in f2-f4. 8. Le1-e3 a7-a6
Crna dama namerava stopiti na c7

in se zavaruje, da je skakač s Sb5 ne bo nadlegoval.

9. f2-f4 Dd8-c7

10. Dd1-e1

To je najmodernejše nadaljevanje. Bela dama se podaja na kraljevo krilo na polje g3, od koder more kar najbolj pritiskati na kraljevi rohadni položaj.

10. Le8-d7

11. Del-g3

Osnovna ideja te poteze je kombiniran pritisk na točko g7 in h7. Beli lovec bo šel na d3 in ne kot je bil običaj na f3. Protij temu sistemu, ki ga je uvedel Boleslavski, dosedaj še niso našli zadovoljive obrambe.

11. 0-0

12. Tal-e1

Tadl je verjetneje za spoznanje boljše nadaljevanje.

12. Kg8-h8

13. Kgl-hl

Nepotrebna poteza. Bolje je 13. a4, na kar ima črni na damskem krilu minimalne izgleda.

13. b7-b5

14. a2-a3 Ta8-b8?

Nepredvidnost, zaradi katere zaide črni v slabo pozicijo. Pravilno je bilo b4! 15. ab4: (Sc6? Sc6!) Sb4: z dobro protigrigro.

15. Sd4-c6: Ld7-c6:

16. Le3-d4 b5-b4

17. e6-e5! Tf8-g8?

Odločilna napaka. Po 17.- bc3: 18. ef6: Lf6: 19. Lf6: gf6: 20. Dc3: e5 bi mogel črni dati še odpor. Na odgovor 17.- Se8 bi sledilo podobno kot v partiji poteza 18. Ld3!

18. Le2-d3! b4-c3:

19. Dg3-h3 Sf6-e4:

20. Te1-e4! Le6-e4:

21. Ld3-e4: črni se vda.

Na h6 sledi ed6: z neubranljivim matom na Dh6.

Ponovna zmaga jugoslovanske reprezentance nad Švico

Jugoslovanska šahovska reprezentanca je odigrala v Baselu v Švici dvokrožni šahovski dvoboj s švicarsko reprezentanco. Prvo kolo se je zaključilo z rezultatom 7,5 proti 2,5 v korist Jugoslavije. Drugo kolo se je pa končalo z rezultatom 7:3, tako da je Jugoslavija zmagala s skupnim rezultatom 14,5 točk proti 5,5. Prihodnjo soboto in nedeljo pa bo jugoslovanska reprezentanca odigrala podoben dvoboj z avstrijsko reprezentanco na Dunaju. Pomnilni je treba, da v reprezentanci ni mojstrov Gligoriča. Trifunoviča in Pirca, ki so bili na mednarodnem turnirju v Južni Ameriki, kjer je na tradicionalnem turnirju zmagal Gligorič kot doslej prvi inozemec.

Na dvoboju s Švico je na prvi deski nastopil za Jugoslavijo svetovnoznani vele mojster dr. Milan Vidmar, ki je proti švicarskemu prvaku dosegel dva remija

USPEHI JUGOSLOVANSKIH NOGOMETAŠEV V INOZEMSTVU

Zmaga Crvene zvezde nad Austrijo, zagrebska Lokomotiva premagala Belincona Budućnost - KAC 1:0

25. tisoč glava množica je 9. aprila na dunajskem nogometnem turnirju navdušeno pozdravljala izvrstno igro jugoslovanskih gostov, njih kombinacije in z glasnim odobravanjem sledila igri posameznikov.

Crvena zvezda je bila ves prvi polčas v veliki premoči in avstrijski nogometaši so le redko kdaj prešli v napad. Edino priliko za gol so Avstrijci imeli v prvem polčasu, ko je bil vratar Crvene zvezde Mrkušić na tleh. Tudi v drugem polčasu so bili Jugoslovani v premoči in tako je Crvena zvezda premagala Austrijo s 4:0 (1:0). Gole so dosegli Ognjanov v

9. min., Mitič v 51. min., 60. in 66. min. Sodil je Lokowentz. V predtekmi je domače moštvo Rapid premagalo Semmering s 7:1 (3:1).

Svojo drugo tekmo na gostovanju po Avstriji pa so Jugoslovani izgubili. Igrali so z Rapidom, ki jih je premagal z 2:1.

Nogometaši zagrebske Lokomotive so na svojem gostovanju po Svici odigrali dve tekmi. Prvo z moštvom «Chaud de Fonds». Čeprav je Lokomotiva v prvem polčasu vodila z rezultatom 2:1, je domačinom uspelo rezultat izenačiti na 2:2. Na drugi tekmi pa so zagrebski nogometaši premagali Belincona, člana švicarske državne nogometne lige z visokim rezultatom 5:1 (3:0).

Rokometna reprezentanca Zagreba je v prijateljskem srečanju premagala reprezentanco Pariza s 7:6.

Jugoslovanska nogometna ekipa «Budućnost» je igrala s celovškim KAC in zmagala z rezultatom 1:0 (1:0).

V Beogradu sta gostovali dve inozemski moštvi košarkarjev, in sicer Zeneva iz Švice in Racing iz Bruslja. Nasprotnika gostov pa sta bila moštvi Crvene zvezde in Partizana. Zadnjo tekmo je igral z Zenevo tudi beograjski železničar. Jugoslovani so vse igre odločili v svojo korist: Crvena zvezda: Zeneva 34:32 (16:10), Partizan: Zeneva 39:29 (21:12), Železničar: Zeneva 34:30 (19:8), Partizan: Racing 42:36 (22:16), Crvena zvezda: Racing 38:20 (21:6).

Televadimo za 1. maj!

VSAK PONEDELJEK
ob 7.1/2 v S. Vitu (člani, članice), 14.1/2 v Padričah (deca), 15. na stadionu 1. maj (deca), 16. na Proseku (deca), 16.1/2 v Nabrežini (deca), 17. pri Sv. Križu (deca), 17.1/2 v Skednju (deca), 17.1/2 v Lonjerju (deca), 19. v Boljuncu (člani, članice), 20. v Bazovici (člani, članice), 20. v V. Repnu (člani, članice), 20. na Opčinah (člani, članice), 20. v Padričah in Gropadi (člani, članice) 20.1/2 na stadionu 1. maj (člani, članice), 20. v Plavjah (člani, članice).

VSAK TOREK
ob 7.1/2 v R. Manna 29 (članice), 8. na stadionu 1. maj (člani), 9. v Rocolu (deca), 10. pri Sv. Jakobu - «O Zupančiča» (deca), 14.15 pri Sv. Alojziju - «Dijaški dom» (deca), 15. na Kolonkovcu (deca), 17. v R. Manna 29 (deca), 17. pri Sv. Ani in Sempolaju (deca), 18. v Borštu (deca), 19.1/2 v Nabrežini (člani), 20. v Borštu in Ricmanjih (člani, članice), 20. na Opčinah (člani), 20.1/2 na Proseku (člani, članice), 20.45 v Repnu (člani).

VSAKO SREDO
ob 7.1/2 v S. Vitu (člani, članice), 9. v Rocolu (deca), 15. na Opčinah (deca), 15. v Barkovljah (deca), 16. v Dolini (deca), 17. v Plavjah (deca), 17. v Domju (deca), 17. na stadionu 1. maj (člani, članice), 17.1/2 v R. Manna 29 (deca), 18. v Borštu (deca), 18. pri Sv. Jakobu - «O Zupančiča» in Boljuncu (deca), 20. v Saležu in Plavjah (člani, članice), 20.1/2 na stadionu 1. maj (člani, članice), 20.1/2 v Barkovljah (člani, članice).

VSAKO PETEK
ob 7.1/2 v S. Vitu (člani, članice), 9.1/2 v R. Manna 29 (deca), 15. na stadionu 1. maj (deca), 17. v R. Manna 29, pri Sv. Ani in Sempolaju (deca), 17.1/2 v Skednju (deca), 19.1/2 v Nabrežini (člani), 19. v S. Vitu (deca), 20. v V. Repnu in na Opčinah (člani, članice).

VSAKO SOBOTO
ob 7.1/2 v R. Manna 29 (članice), 8. na stadionu 1. maj (člani), 10. na stadionu 1. maj (člani), 15. v Barkovljah (deca), 16. v Dolini (deca), 17. v Plavjah (deca), 17. v Domju in na Opčinah (deca), 18. v Boljuncu, Borštu in pri Sv. Jakobu (deca), 20. v V. Repnu (člani).

Ob nedeljah za vse kategorije na stadionu 1. maj.

ce), 20.1/2 na stadionu 1. maj in v Barkovljah (člani, članice).

VSAKO SOBOTO
ob 7.1/2 v R. Manna 29 (članice), 8. na stadionu 1. maj (člani), 10. na stadionu 1. maj (člani), 15. v Barkovljah (deca), 16. v Dolini (deca), 17. v Plavjah (deca), 17. v Domju in na Opčinah (deca), 18. v Boljuncu, Borštu in pri Sv. Jakobu (deca), 20. v V. Repnu (člani).

Ob nedeljah za vse kategorije na stadionu 1. maj.

RAZNE VESTI

Olimpijski tekmovalac Amerikanec Barney Ewell je izboljšal svoj rekord na tekmi 200 yard v 20"1.

Filipini so v drugem kolu Davisovega pokala premagali Pakistan s 3:0.

V Calais-u je na kolesarski tekmi prvi prišel na cilj Moulica, drugi Barbotin tretji pa Danguillaume. Tekma se je vršila v dežju in vetru.

Na kolesarski dirki za diletante je zmagal Aldo Gandini iz Reggio Emilije, ki je prevozil progo 45.650 km v 1.5'55" s srednjo hitrostjo 41.605 km. Drugi je privedel na cilj Lino Maffani, tretji pa Lino De Rossi.

Francoški kolesarski dirkač Jean Robie se je prijavil na kolesarsko tekmo, ki bo 16. aprila v Toskani.

Italijanski boksač lahke teže Massimiliano Sanna je v 10 rundah premagal Jimmyja Warrena.

Atalanta iz Bergama se je na mednarodnem mladinskem nogometnem turnirju plasirala na tretje mesto, pri čemer je premagala moštvo Cannes-Grasse z 10:0. Končni rezultati so naslednji: 1. Tottenham, 2. Norrkoeping, 3. Atalanta, 4. Cannes.

Italijan Fausto Coppi je v ostri konkurenci zmagal na mednarodni kolesarski dirki Pariz-Roubaix. Prevozil je 247 km v 6.18'48, drugi je bil Diot (Francija) tretji pa zopet Italijan Magni.

Na velikem mednarodnem tekmovalju v smuku na Cervignu je zasedel prvo mesto Zeno Colò v 6:42,0, drugi je bil Carlo Gartner, tretji Albino Alvera (vsi Italija) četrti Oeriller (Francija). To tekmovalje je bilo ob enem tudi zadnja priprava italijanskih in inozemskih smučarjev za veliko mednarodno tekmovalje v smuku na Marne molatti 16. aprila. Na tej prireditvi bodo nastopili tudi Jugoslovani: Tine Mulej, Matevž in Slavko Lukanc, Marjan Stare in Ljubo Blizjak.

KROŽNA KOLESARSKA TEKMA PO ISTRI

V prvi etapi zmagal Bat v drugi pa Koprčan Colja

V soboto in nedeljo je bila po Istri krožna kolesarska dirka, v kateri so se pomerili Jugoslovani z Istrani. Tekmo so organizirali Proletar iz Koprke, Kolesarski klub iz Pulja in Kolesarska zveza.

Ob 14. uri je na prvi etapi v soboto startalo 56 dirkačev na Reki in vozilo mimo Podgrada, Hrpelj-Kozine. Na cilj v Koper so prispeli ob 17. uri. Prvi je privedel Jugoslovan Bat, za njim Graizer iz Ljubljane, peti pa je bil Tržčan Javornik.

Vrstni red prve etape:
1. Bat (Beograd), ki je prevozil 91 km v času 2.44'26", 2. Graizer (Ljubljana) 2.21", 3. Solman (Zagreb), 4. Polak (Ljubljana), 5. Javornik (Velo

Club - Trst), 6. Mauri (Pulj) itd.

Proga pri drugi etapi v nedeljo opoldne pa je tekla skozi Smarje in Kastel v Buje, skozi Porta Portone v Vizinado in Pulj. Bila je daljša in težja od prve. Vse tekmovalce je premagal mladi koprski dirkač in zmagovalec v tekmi za Škeriavajev pokal. Za svojo zmago zasluži posebno priznanje, saj je prekosil najboljšo Jugoslovane: Stralna, Boska, Graizerja in dr.

Vrstni red druge etape:
1. Colja Boris (Koper), ki je prevozil 108 km v 3.20'44", 2. Poredski (Zagreb) za pol kolesa, 3. Bosek, 4. Strain, 5. Borse, 6. Graizer, 7. Fontanot, 8. Bat, 9. Jesič, 10. Osredski.

NESREČA VINKA MRAKA na motociklističnih dirkah na Montebellu

Ljubitelji motociklističnega športa so prišli v ponedeljek na svoj račun. Na Montebellu so bile namreč XXII mednarodne motorne dirke, ki jih je organiziral Moto klub 713. Po rezultatih na sobotnem in nedeljskem treningu so obetale tekma Tržčanom lep športni užitek. Gostje so bili Avstrijci, Italijani in Jugoslovan Vinko Mrak. Avstrijci so imeli v svoji sredi svetovnega prvaka in specialista za dirt-track dirke Diertla Fritza, ki je bil Jugoslovanu kaj huda konkurenca. Bilo je jasno, da bo borba napevna in je med gledalci kar završalo, ko se je na dirkališču pojavil Mrak. Avstrijci so se po startu kaj hitro znašli pred ostalimi tekmovalci, od katerih se je kmalu ločil še Mrak. Ko pa je zavozil z vso brzino v krivuljo,

ga je vrglo iz runde in je nesrečno padel. Priletel je z vso silo v ograjne stebre in si zlomil stegenico desne noge. Zlom je na srečo le lažjega značaja in če ne bodo nastopile komplikacije, do Mrak v 30 dneh že zdrav.

Avstrijci so z Mrakom izgubili na tekmi resnega konkurenta in so tako z lahkoto odnesli zmago. Najboljši je bil seveda Fritz Diertl, ki prednjači tudi med svojimi tovariši. Veliko zanimanje je vzbudil pri 20.000 gledalcih tudi mali osemletni Dunajčan Walla s svojimi akrobacijami.

Jugoslovan Mrak ni bil tega dne edini ponesrečenec. Takoj po startu je padel Italijan Pietrogrande Domenico iz Este, dlan leve roke si je zlomil Tržčan Paoletti Alberto, Dunajčan Tonel Karl pa si je zlomil levo nogo.

Tehnični rezultati:
V glavni dirki «Mednarodni handicap» je bil prvi Fritz Diertl (Jap 500) s povprečno hitrostjo 84.983 km na uro, 2. Chalupa, 3. Kamper. V ostalih dirkah pa so zmagali Carponi, Basso, Chalupa in štirikrat Diertl.

V Monte Carlu so se končale finalne borbe velikega mednarodnega teniškega turnirja, na katerem so nastopili tudi Jugoslovani: Mitič, Palada, Branovič in Petrovič, ki je premagal drugega igralca Danske Ulricha. Odlikoval se je Branovič z zmago nad Quistom, Italijan Marcella del Bella pa je premagal Mitiča in Palado. V četrti finale so se plasirali Branovič, Talbert (ZDA), Bergelin, Cernik, Drobný, Davidson in del Bello. V četrt finalnih borbah je Davidson premagal Bergelina s 6:1, 6:2, 8:6, Talbert (ZDA) pa Branoviča s 6:1, 6:2.

Nogometna zveza Jugoslavije je stopila v stik z nogometno zvezo Finske zaradi mednarodne prijateljske tekme med Finsko in Jugoslavijo 7. junija v Helsinkih.

UGANKE ZA BISTRE GLAVE

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14							15		16			
17							18	19			20	
21											24	
25					26							27
28			29	30						31		32
			33						34			
35							36					37
			38						39		40	
44	42		43				44		45			
46												

Besede pomenijo: V o d o r a v n o: 1. slavje, obletnica, 8. azijska država, 14. domneve, spraševanja, 16. požrešna zver, ki živi v Aziji, Afriki in ponekod tudi v Evropi, 17. vozovna šramba, 18. število, 20. osebni zaimsek (množ.) 21. zgodaj (narobe), 26. gora v Julijskih alpah, 25. dva različna soglasnika, 26. roman ruskega pisatelja Leva Tolstoja, 28. prilivati se, sladkati se, 31. zelenica, 33. moško ime, 33. nemški filozof (narobe), 35. izvežbani, vajeni, 37. dva različna soglasnika, 38. oblika pomožnega glagola, 39. trije samoglasniki, 41. kratica za Jug vojsko, 43. beži, pojdi naglo, 45. bivanje, obstanek, 46.

vnaprej vzeti, prebiti... —

Navpično: 1. naša domovina, 2. zamorska država v Vzhodni Afriki, kolonija Britancev, 3. nabiranje, zbrano, zbirka, 4. vrsta cigaret, 5. zavestno izgovorjena neresnica, 6. dve nogometni moštvi, 7. dva enaka soglasnika, 9. polne mrčesa, 10. egiptovski sončni bog, 11. več vasi se tako imenuje, najbolj znana je pri Turjaku, 12. tatarski poglavar, 13. moško ime, 15. gorovje v severni Afriki, 19. začeti, ustvarjeni, 23. hunski poglavar, 24. fizikalno društvo, 26. kvalificirani delavec v železarski industriji, 27. židovsko moško ime, 29. zanimanje, ki izvira iz dolžnosti; briga, 30. kvariti, oškodovati, pačiti, 32. premissirano organizirano delo, običajno večjega in širšega obsega, 36. nikalnica, 39. nedoločni zaimsek, 40. hoditi, premikati se, 42. okrajšava za Anton, 44. Ludolfovo število (narobe), 45. zlato (franc.).

Zlogovnica

Sestavi iz zlogov:
a — a — al — bi — bi — ca — čaj — i — i — ja — ja — je — ju — ji — ka — ki — ko — ku — la — la — li — lja — lje — mar — met — met — na — na — an — ni — ni — no — o — pa — pi — pri — ran — rjo — sta — ta — tat — te — ten — tes — ti — ti — u — var — ve — ve — vi — vič — sem

sedemnajst besed naslednjega pomena: 1. enote prostorne mere 2. napad, 3. zvezni ministri, 4. raziskovalci podzemlja, 5. kakovostni umetni izdelek,

6. ptica, 7. lastnina, posest, 8. defektno govoriti, 9. mesto v Franciji, 10. delavnica umetnika, 11. vrtnina, 12. tuliti, kričati, 13. znanstvena turistika, 14. bolgarsko pristanišče, 15. evropska država, 16. literarni izdelek, 17. navada.

Ob pravilni rešitvi boš bral v prvi in tretji vrsti navpično pregovor o juljskem vremenu.

Pobelnica

Klara U. Napev Kotor
Pri gledališču sodeluje. Kaj je njen poklic?

REŠITVE

Križanka
Vodoravno: 3 sad, 5 jok, 6 bodeč, 8 LRS, 9 basen, 11 varanje, 13 trg, 14 ena, 16 mlad, 17 gore, 19 kanal, 20 nofer, 21 kad, 23 ven, 24 Atena, 27 era, 28 atomi, 30 ura, 31 Ana.

Navpično: 1 Rač, 2 moč, 4 dolar, 5 jesen, 7 drsati, 9 Bagdad, 10 njegov, 11 vrana, 12 enote, 13 tlak, 15 aren, 16 MK, 18 ar, 22 pero, 25 teta, 26 NAMA, 28 ara, 29 ino.

Sestavljenka
Rana ura, zlata ura!

Poselnica
Elektrotehnik

Rešil
Astronom, Prešeren

Odgovorni urednik
KAVS FRANC
Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaski tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6
Rokopisi se ne vračajo

DONKIHOTSKI VOJŠČAKI

Pozgledu don Kihota se zbrala vojska dična od Sforze do župana pa do Vidalija in Malalana.

Nabrusila si je jezike oborožila se z lažjo in se podala v bitko za Istru «italianissimo».

A Istra ima dober mlin. Še mar ji ni za don Kihota pod vodstvom Ljudske fronte in čvrsto hodi svoja pota.

Vrabcji župan

Ubogega tržaškega občana pesti močic domišljave, zolčljivega jezika, plehke slave, z norčavim vzdevkom vrabčjega župana.

Njegova tečna, šestokrat neslana politika hvalisanja uprave, občinske namreč, nima povezave s tegobami tržaškega meščana.

Ker se ne zna otresti sovinizma, svoj položaj, večino stare prakse, nabrane v letih trhlega fašizma,

izrablja, da Slovencem pravo krade, da jim očita suženjske navade in da občanom sili nove takse.

O preljudba moja Pepa, v kakšne reve in težave so me spravile pred dnevi te tržaške prazne glave.

Ti ne veš, Pepina moja, kaj so mi vse navlekali: da si gagnila brez zagna in so te že pokopali.

Naj jih vendar zlodej vzame vse te zlobne opravljivce, ki ji vzgajajo po cerkvah v patentirane lažnice

brez srca in brez značaja. Mnogokaj so že napleli skodoželjni farizeji, toda tokrat so se vsteli:

Kakor čujem, si pri zdravju in še vedno mesis biže vsa vesela nad novico, da si umrla, kašes fige

opravljivcem in čvekačem. Saj se mi je zdelo, Pepa, ne zameri, če ti rečem, da ne boš še umrla zlepa, dokler ti testa ne zmanjka. To obeta dolga leta, če umrješ po pomoti in če ne moža, boš zeta

brčkone se preživela. Nič ne maraj, naj čvekajo, plehkoglavi čeburnjavci, drugega tako ne znajo,

nego mlatit prazno slamo. Dostikrat sem si že rekla, pa čeprav mi ni do zlomka ne do vruga ne do pekla,

Ne razumejo

(Na govor, ki ga je imel preteklo nedeljo grof Sforza v Milanu, je takoj sledil odločen «ne!» v beograjskem listu «Borba». Nekemu novinarju, ki ga je vprašal, kaj pravi k temu odgovoru, je grof Sforza dejal: «V Beogradu me niso razumeli!»)

Grof Sforza: Pogled ljudi, De Gasperi! Tako lepo sem govoril v Milanu, dušo sem dal iz sebe. Samo Svobodno ozemlje naj nam prepustijo in takoj se bomo lahko sporazumeli. Zdaj pa prihaja ta trdi odgovor iz Beograda. Niso me razumeli!

De Gasperi: Eh, dragi Sforzal Zalibog so te razumeli še — pre-dobro!

Mihec in Jakec

Mihec: To je pa že od sile! Tržaški listi pišejo, da v conji B ne prirejajo predvolivnih zborovanj, ampak da ljudi kar na cesti ustavljajo ter jim z orožjem v roki grozijo, da bodo morali glasovati za ljudsko fronto. Ali je kaj takega mogoče?

Jakec: Seveda je mogoče.

Mihec: Ali te prav razumem?

Jakec: Mogoče je namreč to, da listi tako pišejo. Le pomisli! Izstrelili so že vse svoje težke kanone. Nagovor škofa, «assise» v Trstu in govor grofa Sforze v Milanu. Zdaj prihaja zadnji, najtežji kanon: Lažniva propaganda.

ako kdaj mi zmanjka Pepa, ne pokusim kaplje vina belega, temveč le črno pila bi na čast spomina.

Toda, kakor kaže, sama boš za vsemi, ki so kašo skuhali o tvoji smrti, plačala za črno mašo.

Tvoja Juca

Tele ali svinja?

«L'Unità» je postala v svoji gonji proti volitvam v conji B že kar smešna in strelja vsak dan nove kozle. V četrtek 6. aprila je v članku o volitvah napisala: «Zaradi pomanjkanja sena so kmetje pogosto prisiljeni prodati živino. S tem se okoriščajo «zadruga», ki kupu-

jejo teleta s težo 2 kvintalov za 6.000 dinarjev, ter prodajajo nato teletino v prosti prodaji po 80 dinarjev kg.

Vsako, ki je bral ta članek se je seveda iz srca nasmejal, kajti telet po 200 kg ni nikjer na svetu, razen v tržaškem uredništvu «L'Unità». Zato smo bili radovedni, kako bo o tej stvari pisalo «Delo», ki tako skrbno prevaja članke iz «L'Unità» in kjer se uredniki bolj razumejo na kmečka opravila kakor njih tovariši gospodiči pri «L'Unità». No, in «Delo» tudi ni moglo mimo tega dogodka, pa je napisalo: «Zaradi pomanjkanja sena morajo kmetje prodajati živino. Titofašisti plačujejo za prašiča dveh stolov 6.000 din, meso pa prodajajo po 90 din kilo.»

Raznim Mihom in Mitkotom moramo priznati, da so precej iznajdljivi in da so članek iz «Unità» še precej dobro prikrojili. Toda hudo se jim je moralo muditi, če so pozabili, da prašiči ne jedo sena. Tudi ne moremo razumeti kako to, da tehtajo prašiči v conji B, kjer naj bi ljudje po pisanju kominformistov skoraj umirali od glada, kar po dva kvintala. Res, lepa teža. Prepričani smo, da bi se v conji B zredil celo sam Miha, ki je sicer tako dolga glista. Torej ali gre za teleta ali svinje? Videti je, da gre pri «Unità» za letela, pri «Delu» pa za svinje.

OTROSKI PLES

Doktor Tončić — vetrogončič, in Ferfolja — slaba volja, Agneletto — slabše leto, Alegretto — z mehko peto.

To so štirje naši janci, ošce vozijo na lanci, a ostala sta še dva, kar bodita naj doma.

SRŠENO

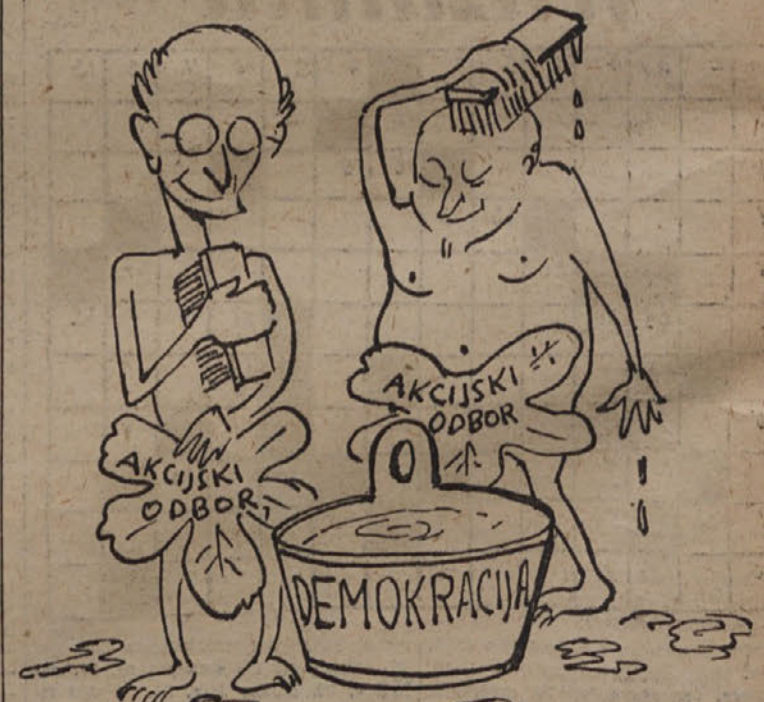
Med vrstami

Nov duh v časopisju. Če listamo po italijanskih in nemških časopisih, posebno po ilustriranih revijah, opažamo nov duh. Glavno gradivo jim nudijo «sladki» spomini na polpretetko dobo; vrstijo se članki in slike, ki prikazujejo razne člane družine Savoia, sledijo Mussolini, potem njegova dična hčerka Edda, nato Hitler, za spremembo celo Pavelič, razni hierarhi itd. Višek je dosegel neki Edgardo Sulis, ki trdi, da je bil prav poseben Mussolinijev zaupnik, Mussolini mu je zaupal med drugim tele izjave glede 25. julija 1943: «25. julij je moral priti, ker ni bil naperjen proti meni, ampak proti Hitlerju; jaz sem ga pripravil, jaz sem ga želel, jaz sem ga pospeševal. In ko sem videl, da kralj hoče prevzeti vso odgovornost ter mene razbremeniti, sem se odločil, da njemu prepustim prosto roko.»

Med vrstami: Kaj hočete ved? Ta Mussolini je bil potemtakem pravi mojster slavne italijanske «dvojnega igre». Ko je videl, da bo kralj sam vse opravil, se je lepo umaknil, se dal aretirati in pozneje celo ubiti. Tu je vsaka beseda odveč. Manjkajo samo cucki, ki to verjamejo. A ker listi delajo dobre posle in se pridno prodajajo, vse kaže, da je tudi takih cuckov dovolj po svetu.

PERETA SE

Akcijska očeta Tončić in Ferfolja se v «Demokraciji» pereta, da nimata ničesar skupnega z onimi od Demokracije, ki predlagajo razširitev STO-ja s priključitvijo slovenskega ozemlja tja do Ajdovčine, da bo... kot pravijo ravnotežje.

TONČIČ: Ti Ferfolja, jaz sem se že, kaj se ti še nisi opral...? FERFOLJA: Ne še, več jaz imam še stare grehe, ki gredo teže prof...